

ÅRSMELDING 1979
Norges Naturvernforbund

ÅRSMELDING 1979

Trykket på resirkulert papir hos Nittedal Trykkeri A.s

Innhold

ÅRET 1979, 4

A. ORGANISASJONEN, 5

Representantskapsmøtet 1979, 5

Landsstyret, styreutvalget, 6

Sekretariatet, 6

Organisasjonsutvikling, 7

Verneringer

Verving

Kontakt kretsforeningene

Formannsmøtet

Organisasjonsarbeidet, 8

Natur og Ungdom, 8

Samarbeidsrådet for

naturvernsaker, 10

Juridisk komité, 10

Energikomitéen, 10

Vassdragsvernrådet, 10

Natural Folkehøgskole, 11

Aksjon Rovfugl, 11

Opplysningsutvalget om IEA, 11

NNV's representasjon,

offentlige råd, 12

Oljevernrådet, 12

Produktkontrollrådet, 12

Forbrukerrådets landsmøte, 13

MD's hytteutvalg, 13

Det meteorologiske råd, 13

Internasjonalt samarbeid, 14

Europarådet

Europakomitéen mot masse-

drap av trekkfugl

Den europeiske føderasjon

for natur- og nasjonal-

parker

Nordisk samarbeid

Oppnevnelser i 1979, 15

Økonomien, 16

B. NATURVERNSAKER

1. Forvaltning —

Lover og bestemmelser, 18

Konvensjonen om trekkende

fuglearter, 18

Antarktis, 18

Konflikter med

landbruksinteressene, 19

Inngrep i vernede områder, 19

Ny viltstellov, 19

Naturvernkonsulent-stillingen

i fylkene, 20

2. Bruksplaner og

arealdisponering, 20

Bruken av Finnmarksvidda, 20

Litt om mandatet

Utvalget og vassdragene

Kommentarer til

utvalgets konklusjoner

Osломarka, 22

Forbundets generelle syn

Skogsbilveibygging
i NNV's representasjon

i et rådgivende organ
Avgrensning, forskrifter
for bruk, lovgrunnlag,
opprettelse av råd

Området Sørfold/Skjomen, 23

3. Vern av spesielle natur-

områder og forekomster, 24

3.1 Større naturområder —

pågående behandling, 24

Hardangervidda, 24

Status

Arbeidets gang

Veien i Husedalen

Det videre arbeid

Forslag om opprettelse av

Jotunheimen nasjonalpark

og Utladalen landskapsområde, 26

Saltfjellet/Svartisen, 27

Saltfjell/Svartisutvalgets

innstilling

Svartisutbyggingen

Bruks- og verneplan/

nasjonalpark

Vern av marine biotoper, 28

3.2 Nasjonalparker, 28

3.3 Landskapsvernområder, 28

3.4 Naturreservater og

naturminner, 29

Jakt i Nordre Øyeren naturreservat, 29

Forslag til verneplan for

sjøfuglreservater i Telemark,

Aust-Agder og Vest-Agder, 29

Fuglefredningsområder på Runde, 29

Uttalelse om utkast til verneplan

for edellauvskog i Østfold, 29

Verneplan for myrer i Vestfold, 30

Reinøya Naturreservat, 30

Røed Naturminne, 30

4. Dyreliv, jakt, fangst og fiske, 30

Forvaltningen av verdens

hvalpopulasjon, 30

Internasjonalt samarbeid

om truede arter, 31

Endring i fredningsforskriftene

for ulv, jerv og bjørn, 31

Forvaltningen av bjørn i Finnmark —

oppnevning av utvalg, 32

Forvaltning av jerv, 32

Bestandsregistrering av

store rovdyr, 33

Norske sjøfuglbestander,

utkast til forskningsprogram, 33

Forsøk pappugeholk, 34

5. Energi

5.1 Energi generelt, 34

Energimeldingen, 34

Kraftprognoser, kraftbehov, 34

Energiøkonomisering, 35

Kraftintensiv industri, 36
Samkjøringen av kraftverkene i Norge, 36
Energiplanlegging lokalt, 36
5.2 Oljevirkosomhet, kjennekraft,
varmekraft, 37
Oljeboring nord for 62°N, 37
Forarbeider — uttalelse om
oljeboring nord for 62°N, 38
Sovjets planer om oljevirkosomhet
i Barentshavet, 38
5.3 Vannkraft, 38
Langvarig forlengelse av
reguleringskonsesjoner, 38
Henstilling om vern av
vassdrag i Norden, 38
Vassdragsreguleringenes virkning
på livet i havet, 39
Opprustning av kraftverk i varig
vernede vassdrag, 40
Muru i Sel, 40
Småkraftverk og «opprustning», 41
Ti-års vernede vassdrag,
registrering av friluftinteressene, 41
Alta/Kautokeinovassdraget, 41
Rettssak mot staten
Krav om utsettelse av Altasaken
Krav om utsettelse av
anleggsarbeidene
Ny stortingsmelding
Kraftutbyggingsplanene for
Jotunheimen/Breheimen, 44
Oppsummering, Ottautbyggingen
Planene om separat utbygging
Breheimen
Gaularvassdraget, 46
Tovdalsvassdraget, 16
Orkla, Grana, 46
Øvre Glåma, 47
Laksåvassdraget, 47
Kvalsund Kraftverk, 47
Sildvikvassdraget, Nordland, 48
Houdefossen, 48
5.4 Kraftlinjer, 48
Trasévalg for kraftlinjer,
Rendalen/Engerdal, 48
Kraftledning Verdal—Klæbu, 48
6. Forurensning,
kjemiske midler, støy, 48
6.1 Forurensning av luft, 48
Bly i bensin, 48
Tomgangskjøring, 48
6.2 Forurensning av vann, 48
Dumping av radioaktivt
avfall i havet, 48
Sjøfugldød som følge av
regelmessig utslipp av olje, 49

Oljeutslippet i Varangerfjorden, 49
Forskrifter for dispergeringsmidler, 49
Utslipp av olje i forsøksøyemed, 49
Svalbard
Utenfor kysten av Ålesund
Om kontinuerlig utslipp
fra Valhall A, 50
6.3 Kjemiske midler, 50
Glyfosat, 50
Skogbrukets kamp mot
granbarkbillen, 51
7. Motorisert ferdsel - veier, 52
Praktisering av lov om
motorisert ferdsel i utmark
og vassdrag, 52
Fritidsbåter, 52
Anlegg av glattkjøringsbane ved
Furusjøen i Nord-Fron, 53
Redusert tilskudd til rutebildriften, 53
C. INFORMASJON
Tidsskriftet «Norsk Natur», 54
Publikasjoner, 54
Kontakt med massemedia, 55
Abonnement utklippservice
Pressekonferanse
«Energi, miljø og samfunn»
Pressekonferanse Gaularvassdraget
Direkte kontakt NRK-Fjernsynet
NNV's representantskapsmøte
og pressen
Møter, seminarer m. v., 56
Kontaktmøte/redaktør-
elforsyningen
Friluftsmøte om Alta-
Kautokeinovassdraget
Kampanjen «Levende Hav»
Foredrag og representasjon
Vassdragsvernkampanjen
Utstillinger, annonseringer,
deltakelse i andre arrangementer, 59
Energia -79
Annonser
Konsulenthjelp/Nationaltheatret
Undervisning, 60
Skoleutvalget
Kontaktorgan for miljøundervisning
Kontaktkonferanse,
Hamar Lærnehøgskole
Kveldskurs, Bærum Kveldsskole
Utsending av materiell til skolene
Uttalelse fra skoleutvalget
til NNV's landsstyre
Østlands Lærerstevne
NNV's studievirkosomhet
D. NORGES NATURVERNFORBUND
PR. 31. 12. 1979, 62

ÅRET 1979

«Alta — en milepæl» var tittelen på lederartikkelen i Norsk Natur nr. 6-1979. Her ble det slått fast at uansett det endelige utfallet vil Alta bli en milepæl i naturvernets historie i Norge. Alta er for svært mange blitt et symbol på kampen mot ødeleggelse av natur og miljø. Naturvernforbundet har gjennom rettsaken mot Staten og sitt øvrige engasjement i Altasaken stått i fremste rekke i kampen for å redde Alta-/Kautokeinovassdraget. 1979 vil for alltid bli husket på grunn av Alta og fordi Norges Naturvernforbund for første gang i historien besluttet å prøve lovligheten av et stortingsvedtak om kraftutbygging for retten. Dommen i Alta herredsrett i september innebærer at Naturvernforbundet ble akseptert som part, og dette vil kunne få betydning langt utover Altasaken. Staten har imidlertid anket avgjørelsen.

Norges Vassdrags- og elektrisitetvesen ser ut til å ha lært lite eller ingenting av Altasaken og fortsetter å legge fram ufullstendige konsesjonssøknader. Dette gjelder både Saltfjellet/Svartisen og Tovdal. Det er også rettet sterk kritikk mot saksbehandlingen i flere andre store saker som Gaujar og Jotunheimen/Breheimen.

Naturvernforbundets representantskapsmøte ble holdt i Alta i juni, og ga deltakerne en sjanse til å bli kjent med en del av landet vårt med helt særpreget natur og kultur. Møtet med Finnmark ga også grunnlag for

en forsvarlig behandling av innstillingen fra Ressursutvalget for Finnmarksvidda.

En annen milepæl i 1979 var Stortingets vedtak av 30. oktober om opprettelse av en stor nasjonalpark på Hardangervidda og varig vern av vassdragene Veig og Dagali. I en pressemelding ble denne beslutningen karakterisert som en nasjonal-historisk begivenhet. Den grundige og allsidige vurdering av behandling som Hardangerviddasaken har fått, kan tjene som eksempel også for andre verne-saker, som Saltfjellet/Svartisen-området.

Naturvernforbundet har all grunn til å takke de mange som har kjempet fram vern av Hardangervidda.

I et år med så store og kontroversielle naturvernsaker har det ikke vært mulig å prioritere organisasjonsarbeidet slik det kunne ha vært ønskelig. Den utadvendte virksomheten har tatt det meste av tiden. Dette har resultert i en bred og god kontakt med massemedia som har bidratt til å stynke vårt forhold til publikum. Som resultat av forbundets økte utadrettede virksomhet har organisasjonen vokst både m. h. t. medlemmer og lokallagsopprettelse.

Endelig ble forbundets energihåndbok «Energi, miljø og samfunn» gitt ut i utvidet og ajourført utgave. Dermed er en viktig grunnsten for forbundets engasjement i energispørsmål på plass i god tid før energimeldingen legges på politikernes bord.

A. ORGANISASJONEN

1979 må betegnes som et godt år for organisasjonsutviklingen.

De fylkesvise tillitsmannstreffene fikk sitt definitive gjennombrudd og medlemsutviklingen har vært positiv.

I 1979 hadde organisasjonen en netto

tilvekst på ca. 1500 medlemmer uten at det var gjennomført noen landsomfattende, organisert vervekampanje. Lokal-lag er under stadig dannelselse, og dette arbeidet vil bli prioritert i henhold til forbundets arbeidsprogram.

REPRESENTANTSKAPSMØTET 1979

var lagt til Finnmark og som hovedtema for møtet var valgt «Forvaltningen av Finnmarksvidda», bl. a. på bakgrunn av at «Ressursutvalget for Finnmarksvidda» hadde lagt fram sin innstilling om den fremtidige bruk av Vidda.

Dessuten har forvaltningen av Finnmarksviddas ressurser gjennom lang tid opptatt organisasjonen. Videre hadde Stortingets vedtak om utbygging av Altaelva aktualisert en debatt om forvaltningen av verneressursene på Vidda.

I tilknytning til selve det formelle representantskapsmøtet ble det arrangert en rekke turer for å gi deltakerne et best mulig bilde av de aktuelle områdene som berørte møtets hovedtema.

Deltagerne hadde befaringer i Porsangerområdet med Stabbursdalen, tur over Vidda via Karasjok, Kautokeino og fram til Alta, utflukt til Konsamfjellet og til Hjemmeluft (helleristninger) og sist men ikke minst tur på Altaelva med elvebåter. 67 representanter, landsstyrets medlemmer og spesielt inviterte ved siden av sekretariatsmedlemmer fikk noen hyggelige og lærerike dager.

Formannen uttalte bl. a. i sin åpningstale at det er myndighetene som nå har hovedansvaret for hva som skjer i Alta, og de har ennå muligheten til å handle klokere enn de har gjort. Det er ennå ikke for sent å snu

i Alta-saken — og det er nødvendig å snu — uten hensyn til enkelte teknokraters prestisje. Myndighetene kan ikke leve lenge i destruktiv krig med miljø og befolkning på et så sentralt saksområde, sa formannen.

Han mente at konsesjonsbehandlingen av Altavassdraget kunne stå som et eksempel på hva som hender i dagens industrisamfunn, der industrilandene bit for bit ødelegger kloden. Produktive områder forannes og utplyndres på en rekke forskjellige måter, og det som skjer med luften, vannet, havet, tropenes regnskoger, U-land og I-land har en fellesnevner, understreket Engan, «vekst» som har gått vill.

Formannen minnet også om at den internasjonale naturvernunionen — IUCN — har ropt et varsko til alle verdens land. Innen århundreskiftet regner man med at tusener ja titusener av plante- og dyrearter vil forsvinne og bli utryddet som følge av menneskenes virksomhet. IUCN har derfor utarbeidet en verdens naturvernstrategi, som en økologisk målsetting. Forbundet arbeider på livets side i en tid da livet trues fra mange kanter, presiserte formannen.

Under selve behandlingen av hovedtemaet hadde Olav Gjærevoll ordet fulgt av innlegg av Harald Mjøn, Alta kommune, Ragnhild Sundby, NNV's landsstyre, Håkon Henriksen, Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget, Johan Sara, Kautokeino rein-

driftssamers lag og Gunnar Germøten, Miljøverndepartementet.

I tillegg behandlet representantskapet ordinære representantskapsaker. Det ble bl.a. vedtatt et arbeidsprogram fram til neste representantskapsmøte med følgende prioriterte arbeidsoppgaver:

- energisaker
- utbygging av organisasjonen
- nærmiljø og samferdselsaker
- norsk medvirkning til etablering av forurensede industri og forstyrrende virksomhet i U-land
- Oversendt landsstyret til vurdering: Oljevinkssomhet
- utredning av en alternativ samfunnsutvikling
- ettervern i fredete områder

Som nytt landsstyremedlem etter Roy Carlsen ble Kåre Tannvik valgt. Jens Anton Andersen ble innvalgt for en ny periode mens Per Olav Tveita erstattet Inger Lise Skarstein i Landsstyret.

Som personlig varamann for Tannvik ble Nils O. Kaasen valgt, for Andersen Bjørg Marit Andersen, og for Tveita Honoria Hamre. Som varamann for Tore Killingland for en resterende del av hans periode, ble Pål Torvik Nilsen valgt.

Det ble også foretatt endringer av vedtektenes § 2 og 10, mens det kom ny § 11 «lokallagene».

Det ble vedtatt uttalelser til Regjeringen om handlingsprogram for energiøkonomisering, Sovjets planer om oljevinkssomhet i Barentshavet, og sjøfugldød som følge av regelmessige oljeutslipp — og til Stortinget om petroleumundersøkelser nord for 62. breddegrad og vern og forvaltning av Antarktis.

LANDSSTYRET OG STYREUTVALGET

hadde i 1979 henholdsvis 7 og 6 møter. Landsstyret behandlet i alt 193 saker og styreutvalget 72.

Sekretariatet.

Generalsekretærstillingen.

Per Flatbergs engasjement som generalsekretær ble forlenget fra 1. april og ut året 1979. Magne Midtuns permisjon ble forlenget inntil det er foretatt fast ansettelse av en ny generalsekretær.

Energikonsulenten/andre ansettelser.

Olav Benestad har vært engasjert som energikonsulent i 1979, og har hatt en sentral oppgave i forbundets arbeide med energispørsmålene. Kretsforeningene har bidratt økonomisk til å opprettholde energikonsulentstillingen og forbundet har også fått støtte fra Olje- og energidepartementet til opplysningsarbeidet om energispørsmål. Energikonsulenten har deltatt i en rekke møter og seminarer om energispørsmål, holdt foredrag og skrevet artikler osv.

Som ny kontorassistent ble *Hilde Engh* ansatt fra 15. mars.

Som ny kontorfullmektig i salgsavdelingen ble *Jan-Erik Mæblum* ansatt fra 15. oktober.

Sissel Lerstad gikk fra 1. september over til 3/5 av full stilling.

Engasjementer.

Arild Ådnen ble engasjert som saksbehandler i ½ dags stilling fra 1. september og foreløpig ut året.

Per Kirkesæthers engasjement, som sekretær for utvalg for vern av marine biotoper, ble avsluttet 31. mars.

Tore Killingland ble engasjert som sekretær for vassdragsvernkampanjen for perioden 1. april—31. juli.

Knut Are Tvedt ble engasjert fra 1. juni—31. august til å utarbeide manus for en publikasjon over temaet energi og arbeidsplasser.

Sluttet.

Rita Risnes sluttet i stillingen som kontorfullmektig i salgsavdelingen den 31. august.

Sivile tjenestepliktige.

Edvin Svæla jr. ble i tiden 1. januar — 20. desember avgitt til følgende oppgaver:

- 1) Utarbeide en oversikt over omfanget av den undervisning som blir drevet i emnet miljø- og naturvern.
- 2) I hvilken grad samsvarer den undervisning som blir gitt med det som kommer til uttrykk i Mønsterplanen for Grunnskolen, jfr. det sterke ønsket om integrering av emnet på tvers av eksisterende faggrenser.
- 3) Samle og liste opp helt konkrete eksempler på hvordan dette blir gjort, gjerne med metodiske opplegg som er utprøvd i skolen. Formål: Utarbeide et metodisk hefte til hjelp for lærere som gjerne vil undervise i dette — og som føler at de tradisjonelle lærebøkene gir dem lite hjelp.

Ottar Krohn ble fra 1. juni avgitt til følgende oppgave:

- 1) Utarbeide en oversikt over konfliktrådet mellom friluftsliv- og naturvern interesser og skogbruket.
- 2) Utarbeide forslag til løsning av konflikten (alternativt skogbruk). Resultatene av arbeidet skal presenteres i en rapport. Karl-Otto Auk sluttet 20. mars. Leif Knivstøen sluttet 28. september.

Kontorlokalene — utstyr etc.

Kontorlokalene ble i 1979 utbedret og pusset opp. Nytt sentraltbordanlegg ble anskaffet, og en utvidelse med ytterligere 2 linjer fant sted. Dessuten ble det installert hustelefonanlegg til avlastning av serietelefoner.

Organisasjonsutvikling.

«Retningslinjer for arbeidet» med godkjente studieplaner ble slutført og presentert på årets formannsmøte. Det er registrert økende aktivitet på lokalplanet hvilket skulle tyde på at NNV organisasjonsmessig fortsatt utvikler seg godt.

«Verneringer» (jfr. Årsmelding 1978).

Tanken om «verneringer» for å forhindre at naturvernet «spises opp bakfra» har på nytt vært drøftet, og landsstyret har i den forbindelse vedtatt:

- Verneringsbegrepet bør ikke bare omfatte det klassiske naturvernet. Et hvilket som helst område eller prosjekt som faller innenfor rammen av NNV's formål må kunne få sin verner av medlemmer som vil arbeide aktivt
- verneringsene bør utgå fra lokallag som derfor i prinsippet bør være etablert først
- arbeidet med etablering av lokallag påskyndes bl.a. ved at NNV utarbeider tilbud til kretsforeningene om økonomisk og annen bistand ved stiftelse,
- arbeidet med å presentere NNV's prinsipielle syn på forskjellige menneskelige aktiviteter forseres. Siktemålet må være en enkel oversiktlig og lettfattelig «håndbok i policy». Policy bør i prinsippet være utformet før verneringer etableres.

Verving.

Det ble ikke gjennomført noen organisert landsomfattende vervekampanje i 1979. Inngangen av nye medlemmer gjennom «Norsk Natur» — premieverving — gikk svært bra.

Inngangen gjennom kretsforeningene må betegnes som liten. Totalt sett hadde forbundet en netto tilvekst på ca. 1500 hoved- og familiemedlemmer.

Avgangen er fortsatt ca. 10 % og denne fordeler seg med 4 % som gir melding om at de ikke ønsker å stå som medlemmer, og 6 % som strykes av listen ved årsslutt p.g.a. manglende betaling av kontingent for 1979.

Kontakt med kretsforeningene.

Organisasjonssekretæren besøkte kretsforeningene høsten -79 og la særlig vekt på utarbeidelse av fylkesvise organisasjonsplaner/ arbeidsplaner. Videre ble det lagt vekt på informasjonstiltak og særlig ble vassdragskampanjen «drillet».

For øvrig har generalsekretær og saksbehandlere besøkt kretsforeninger i forbindelse med konkrete saker.

I Oppland Naturvern, Buskerud Natur- og Miljøvernforening, Telemark Natur- og Miljøvern, Vest-Agder Naturvern, Rogaland Naturvern, Møre og Romsdal Naturvern samt i Sør-Trøndelag Naturvern ble det avholdt tillitsmannsmøte med til dels meget stor deltagelse.

Formannsmøtet 1979

ble holdt på Sem i Asker i dagene 31. august-1. september.

27 representanter fra kretsforeningene samt representanter for landsstyret og ansatte ved sekretariatet deltok på møtet.

Temaet for møtet var

- «Retningslinjer for arbeidet».
- Utbygging av organisasjonen.
- Årsprogram 78/80, oppfølging av representantskapsvedtak.

Under møtet presenterte Fredrik Heikøtter lysbildeserien «Vatn og vassdrag» som han hadde produsert for Vassdragsvernkampanjen.

Organisasjonsarbeidet.

Kretsforeningene — medlemstallet.

Forbundet hadde i 1979 18 tilsluttede kretsforeninger. Oppstillingen viser de enkelte foreningers og forbunds samlede medlemstall.

Kretsforeningene. Hovedmedlemmer:	Medlemstall	Tilgang	Avgang	Medlemstall
	1.1.-79	1979	1979	31.12.-79
Østfold Naturvern	1041	127	134	1034
Østlandske Naturvernforening	7418	847	733	7532
Hedmark Naturvern	1195	203	114	1284
Oppland Naturvern	1777	256	157	1876
Buskerud Natur- og Miljøvernforening	1350	207	127	1430
Vestfold Naturvern	1536	180	123	1593
Telemark Natur og Miljøvern	1208	185	112	1281
Aust-Agder Naturvern	437	42	24	455
Vest-Agder Naturvern	797	115	97	815
Rogaland Naturvern	1722	240	135	1827
Vestlandske Naturvernforening	2308	331	152	2487
Sogn og Fjordane Naturvern	380	82	51	411
Møre og Romsdal Naturvern	1503	156	145	1514
Sør-Trøndelag Naturvern	2349	262	100	2511
Nord-Trøndelag Naturvern	1256	127	222	1161
Nordland Naturvernforening	1280	201	124	1357
Troms Naturvern	920	143	127	936
Finnmark Naturvern	315	103	67	351
Direkte tilsluttet NNV	120	45	6	159
Årlig betalende hovedmedl.	28912	3852	2750	30014
Livsvarige medlemmer	386	8		394
Familiemedlemmer	1881	486	422	1945
Natur og Ungdom	5123	550	971	4702
Totalt	36302	4896	4143	37055

Natur og Ungdom.

Naturvernforbundets ungdomsorganisasjon har omlag 5000 medlemmer, fordelt på 74 lokallag og 19 kretser. Medlemskontingenten har i 1979 vært 30 kroner, og inkluderer 6 nr. av medlemsbladet «Natur og Samfunn».

Landsmøtet.

NU's 14. landsmøte ble avholdt på Ås i tiden 3.—7. januar. 44 lokallag var representert på møtet, samt landsstyret, Arbeidsutvalg, NNV og innbudte organisasjoner. Tema for møtet var vassdragsvern. Møtet vedtok en ny og omfattende miljøpolitisk plattform.

Landsstyret.

Landsstyret har avholdt 9 møter og behandlet ca. 50 saker. Leder for Natur og Ungdom var Espen Koksvik, med Bjørg Deraas som nestleder. Disse to, samt Mona Kluck og Dag Arne Høystad utgjorde *Sentralutvalget*, som er NU's høyeste organ mellom landsstyremøtene.

Arbeidsutvalget.

Arbeidsutvalget er NU's utøvende organ, og står for gjennomføringen av arbeidsprogrammet. Utvalget består av daglig leder

(ansatt) og 11 medlemmer. Arbeidsutvalget har i 1979 hatt 40 møter. Leder av utvalget har vært Anders Neraal.

Sekretariatet.

Sekretariatet har i 1979 vært preget av utskiftninger og liten stabilitet. Dette har hovedsakelig skyldtes dårlig økonomi og arbeidsforhold. Pr. 31.12.79 består sekretariatet

Ove S. Jenssen - økonomisekretær, Anders Neraal - daglig leder, Pål T. Nilsen - redaktør, Toril E. Steien - landssekretær.

Publikasjoner.

«Natur og Samfunn» (tidl. Skog og Mark) har kommet med 6 nummer, derav et temånummer om landbruk. Bladet har vært blant de prioriterte arbeidsoppgaver i 1979, og har langt på vei innfridd forventningene en hadde ved omleggingen. Opplag: 7000. Redaktør: Pål T. Nilsen.

«Nytt fra Natur og Ungdom» er NU's interorgan. Bladet har kommet med 8 nr. og er et viktig bindeledd mellom lagene. Redaktører: Vilhelm Tilen og Erik Gøthesen.

NU har i -79 opprettet en planlagt utgivelsesserie om praktiske naturstudier. Det første hefte omhandlet smågnagere og spissmus. Under utgivelsen i serien er også et hefte om sopp, og et hefte om skogen.

I samarbeid med International Youth Federation (IYF) har NU laget et engelskspråklig hefte om sur nedbør. Hefte er trykningsklart ved årsskiftet.

Pressearbeidet.

NU driver et utstrakt pressearbeid. Organisasjonen er tross sitt relativt beskjedne medlemstall, en av de mest refererte ungdomsorganisasjonene i landet. I 1979 er det sendt ut 23 pressemeldinger. NU er etter oppgave fra Argus-byrået, blitt omtalt om lag 1000 ganger i avisene. NU har også hatt innslag i NRK.

Årstema.

Årstema for organisasjonen har i 1979 vært «en alternativ energipolitikk». Erfaringer fra arbeidet er samlet i et innføringshefte NU utgir ved årsskiftet. Årstema arbeidet ble naturlig nok konsentrert om spørsmålet om oljeboring i nord, og om utbygging av Alta/Kautokeino vassdraget.

Seminarer og leire.

NU har avholdt seks sentrale seminarer, med deltakelse fra lag over hele landet. Det viktigste arrangementet var Høringen om oljeboring i nord, som ble avholdt i Nordreisa i Troms. Alle de politiske ungdomsorganisasjonene var innvitert til høringen, videre deltok det NU-lag fra hele landet.

Forholdet til andre organisasjoner.

NU har i 1979 samarbeidet med en rekke organisasjoner. Det dreier seg både om permanente samarbeid, og samarbeid i enkelte saker.

NU står tilsluttet Opplysningsutvalget om IEA, Landsutvalget for Jernbane, Hold Skjærgården Ren, Hovedkomitéen for det internasjonale barneåret 1979 og Aksjon mot Nøytronbomben (nedlagt i 1979).

NU tok initiativ til en bred fellesuttalelse mot oljeboring i nord. NU tok også initiativ og deltok i et samarbeid om et besøk for representanter for urbefolkninger i Oslo på høstparten.

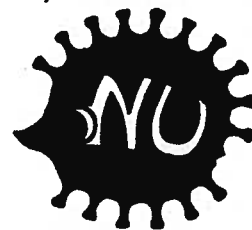
NU deltar også i internasjonalt samarbeid, først og fremst gjennom International Youth Federation for Environmental studies and Conservation (IYF). NU står også tilsluttet FN-sambandet, WISE (den internasjonale aksjon mot atomkraft), Foreningen Nordens Ungdomsrepresentantskap og Nasjonalkomiteen for Internasjonalt ungdomsarbeid — (NIU).

NU er videre tilsluttet det sentrale ungdomsarbeid gjennom Statens Ungdomsråd (SUR). NU fikk i -79 avslag fra Kirke- og Undervisningsdepartementet på søknad om medlemskap i Studieforbundet natur og miljø. NU deltar imidlertid i forbundet, og mottar støtte fra det, gjennom NNV.

Økonomi.

Samlet er NU's økonomi alvorlig svak. Organisasjonens underskudd ventes ved årsskiftet å ha kommet opp i over 100 000 kr.

Regnskapsarbeidet er lettet ved at all føring er satt bort. Norsk Regnskapsreform A.S er fra 1.1.-79 organisasjonens bokfører. NU er fra 1.1.-79 handelsregistrert og momspliktig.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN).

1979 har vært et aktivt år, hvor SRN har vært engasjert i flere av de store naturvern- og vassdragsvernsakene, først og fremst Hardangervidda, Saltfjell/Svartisen, Tovdal og Gaular.

Det har vært lagt tildels stor vekt på informasjon og kontakt utad: med massemedia, spesielt pressen, politikere, lokale verne- eller aksjonsgrupper, samt institusjoner og enkeltpersoner.

Sekretariatet er blitt styrket ved ansettelse av sekretær på heltid, Lise Henriksen, fra 1.1.-79, ved siden av kontorhjelp i ¼ stilling. Oscar Breien har fortsatt deltatt i rådsmøtene og spesielt vært Naturvernforbundets og SRN's saksbehandler på Hardangervidda-saken.

Storparten av 1979 bar preg av hektisk virksomhet i Hardangervidda-saken, som da var inne i sin siste og avgjørende fase.

SRN's møtevirksomhet har vært omfattende. Det har vært avholdt 9 rådsmøter og 4 møter med Miljøverndepartementet, derav to kontaktmøter med bl.a. statsråden. Dessuten har representanter fra SRN deltatt på flere andre møter i forbindelse med de forskjellige naturvernsaker. Oscar Breien har i forbindelse med Hardangervidda-saken deltatt i en rekke møter og konferanser, både lokalt og regionalt. Sekretæren deltok på Naturvernforbundets representantskapsmøte i Alta. Representanter fra SRN deltok i befarings- og sekretærens har vært på to-dagers fottur-befaring på Saltfjellet, i tilknytning til et debattmøte i Bodø.

I alt 15 fellesuttalelser og 10 pressemeldinger samt en del brev er blitt sendt ut i SRN-regi. Videre er det utarbeidet et betydelig antall notater, momentlister og avgrensede utredninger i forbindelse med Stortingets behandling av Hardangervidda og kontakt med forskjellige politikere i denne sammenheng.

I tillegg er det blitt skrevet artikler til pressen og til organisasjonenes medlemsblader.

Miljøverndepartementet bevilget i 1979 kr. 50 000,- i driftstilskott til SRN's sekretariat. De samlede utgifter til SRN's virksomhet var på kr. 140 000,-. Fratrukket driftstilskott blir utgiftene på hver organisasjon kr. 30 000,-.

Juridisk komité.

Juridisk komité avholdt 8 møter i 1979. Den sak som har fordret mest tid til behandling er Alta-saken.

Komitéen har vurdert hvorvidt NNV burde gå til retts sak mot Staten og i den forbindelse organisasjonens ansvar ved et eventuelt senere erstatningssøksmål fra NVE's side. Komitéen har også vurdert kravet om offentliggjøring av kostnadene for utbyggingen.

Ved siden av Alta-saken har følg. saker vært behandlet:

- Endring av skogproduksjonsloven (§ 28).
- Hovdefossen, spørsmål om hvorvidt den planlagte regulering er vassdragsregulering i lovens forstand.
- Hattebengvassdraget, om lovligheten av overdragelse av vassdraget til Sunnhordland Kraftlag.
- Hardangervidda, bl.a. vurdering av motforslag fra en rekke ordførere til vern av området.
- På Olje- og energidepartementets anmodning gi en foreløbig oversikt over behovet for endringer i vassdragsreguleringsloven.
- Om Sivilombudsmannens kompetanse i visse typer saker.
- Langsøsaken.
- Behovet for endringer av de fra et naturvernsynspunkt utilfredsstillende bestemmelser i lovverket.

Energikomitéen.

Landsstyret vedtok på møte 9. mars 1979 å opprette en permanent energikomité i Norges Naturvernforbund med mandat å være rådgivende komité overfor landsstyret i energispørsmål.

Styreutvalget oppnevnte 6. april følg. som medlemmer av komitéen: Ragnhild Sundby (formann), Olav Benestad, Jan Borring, Karl H. Bryne og Karl Georg Høyer.

Komitéens første møte ble holdt 22. juni, og det ble også holdt et møte 20. desember.

Den viktigste saken som komitéen har arbeidet med er energimeldingen, hvor NNV har hatt anledning til å komme med kommentarer til Olje- og energidepartementet.

Komitéen har også behandlet utredningen om energiplanlegging lokalt (NOU 1979 : 33) og er engasjert i utgivelsen av et informasjonshefte om kraftkrevende industri, samt utgivelse av ny utgave av «Ingen kraftkrise i Norge».

Vassdragsvernrådet. (Jfr. Årsmelding 1978).

På rådsmøte 6. mars ble det besluttet å oppløse Vassdragsvernrådet i sin nåværende form. Oppløsningen ble bl.a. begrunnet med at NNV nå har aktivisert seg meget sterkt i

vassdragsvern og at arbeidet kan ivaretas bl.a. gjennom den foreslåtte energikomité og gjennom vassdragsvernkampanjen. Rådets ankv og gjenværende midler ble overlatt til NNV.

Rådsmøtets vedtak ble referert på landsstyremøtet 9. mars og tatt til etterretning. Landsstyret takket Vassdragsvernrådet ved formannen Morten Werring for den innsats som rådet gjennom 5 år har gjort for vern av norsk vassdragsnatur.

Samrådsmøte og vassdragsvernarbeidet.

NNV og Aksjon Bygde-Noreg arrangerte i fellesskap et samrådsmøte på Fossheim Turisthotell, Lom den 31. mars og 1. april. Initiativ til møtet var tatt av Aksjon Bygde-Noreg (ABN). Møtet som tok sikte på å samle representanter fra flest mulige vassdragsverngrupper for å diskutere eventuelt samarbeid og koordinert innsats i det videre vernearbeidet.

Vel 30 personer var til stede på møtet, deriblant NNV's formann, viseformann, generalsekretær og saksbehandler, samt flere av NNV's tillitsmenn i kretsforeninger og lokallag.

Møtet var å betrakte som et internt organisasjonsmøte. Møtet bidro til å klarlegge ABN's og NNV's målsettingar, arbeidsmåter og kapasitet. NNV påtok seg å kartlegge alle eksisterende vernegrupper, ta initiativ til etablering av nye — og, såvidt mulig, hjelpe disse i vernearbeidet.

Det var enighet om å arrangere et nytt samrådsmøte på et senere tidspunkt.

Arbeidet med å reise en folkehøgskole. (Jfr. Årsberetning for 1977 og -78).

Som kjent har Interimstyret for natural folkehøgskole arrangert korte sommerkurs i Beiarn, Nordland helt fra 1974. Årets kurs, fra 25. juni til 6. juli 1979 hadde 17 deltagere, — fra Østfold sør i landet til Lyngsøidet i nord. De var i skogen og hogg ved, fløytet tømmer i elva og brente tjæremile. De samlet inn urter og annet spiselig til salater og supper. Deltakerne laget også selv maten, under kyndig ledelse med tanke på å bruke sunn og god kost. Det praktfulle, frodige terrenget i Beiarn ble utnyttet også til fjellturer, til grottebesøk og til vanlig trim.

Når det gjelder reising av folkehøgskolen, hadde NNV et kontaktmøte med Statens tilsynsmann for folkehøgskoler, i KUD den 14. februar 1979. Han understreket at de signaler som ville komme fra Stortinget når meldingen om Folkehøgskolens stilling blir lagt fram, vil være avgjørende.

Stortingsmeldingen (nr. 36 - 1979-80) ble lagt fram i statsråd fredag 23. november 1979, og en regner med at Stortinget vil få den til behandling i mars 1980.

Dersom Stortinget nå stiller seg positivt, kan dette bety at vi kan komme videre i arbeidet med reising av en skole. I den meldingen som foreligger, heter det at det ikke er noen tegn på at en trenger særlig mange nye skoler med det første. Men stillingen er ikke statisk, heter det. En kan tenke seg at eldre skoler gir opp, og en kan tenke at nye bør komme til «fordi dei tilfører pedagogisk gode og samfunnsmessige representative idear til folkehøgskolen, og fordi dei kan reknast å auke rekrutteringa til skoleslaget» (side 66).

Som kjent er det inngått avtale om å leie 290 dekar av Statens skoger i øvre Beiarn, dersom NNV får godkjent sitt høgstoleprosjekt av KUD. Det er grunn til å tro at nye vil bli avklart i løpet av 1980. Reising av en folkehøgskole vil i tilfelle bli et tungt løft for Naturvernforbundet. Det er helt klart at skal vi kunne realisere prosjektet trenger vi all mulig støtte fra medlemmene i forbundet og andre interesserte. En må også regne med etappevis utbygging.

Aksjon rovfugl.

(Jfr. Årsmelding 1978).

Styringsgruppen (2 fra NNV og 3 fra NU) ble i årets løp styrket med 2 representanter (Edvard K. Barth og Asbjørn Sollien) idet Norsk Ornitologisk Forening (N.O.F.) tiltrådte aksjonen.

I november ble Kjell S. Gulbrandsen engasjert som sekretær for aksjonen.

Aksjonen har bygget ut sitt kontaktnett over store deler av Sør-Norge og Nord-Norge. Arbeidet med utbyggingen av kontaktnettet fortsetter.

I opplysningssektoren har aksjonen formidlet artikler til pressen og hatt innslag i radioprogrammet «Hverdagen» i én uke.

Etter anmodning fra aksjonen har NNV anmeldt ulovlige forhold på Sørlandet. Resultatet av anmeldelsen foreligger ennå ikke.

Opplysningsutvalget om IEA.

(Jfr. Årsmelding 1978).

NNV's representant i Opplysningsutvalget har vært generalsekretæren.

Den viktigste saken i 1979 har vært arbeidet omkring norsk/vest-tysk energi og industrisamband. Opplysningsutvalget hadde bl.a. møte med Stortingets industrikomité om St.meld. nr. 63 (1978-79). Opplysningsutvalget har videre engasjert seg i spørsmålet

om oljeboring nord for 62° samt drøftet IEA og atomkraft. Det er sendt ut en rekke pressemeldinger og annet informasjonsmaterieil.

Naturvernforbundets representasjon i offentlige utvalg, råd m.v.

Den 26. nov. -79 henvendte forbundet seg i brev til Miljøverndepartementet og tok opp på prinsipiell grunnlag forhold omkring oppnevning av representanter. I brevet ble det bl.a. pekt på at «vår organisasjon ser arbeidet i de fleste slike råd og utvalg som betydningsfulle og man har fulgt den praksis at forslag til oppnevning av representanter foretas av landsstyret». Departementet ble i brev av 6. februar 1975 gjort oppmerksom på de regler for saksbehandling som følges av vår organisasjon i slike tilfelle.

Denne praksis forutsetter at Norges Naturvernforbund får en rimelig frist til å foreslå representanter, og at mandat o.l. foreligger og kan vurderes av landsstyret».

Videre ble det understreket at representasjon i råd og utvalg ikke må binde organisasjonen i de aktuelle spørsmål.

I svarbrev av 11. des. -79 fra departementet gis det uttrykk for forståelse for den prosedyre forbundet følger ved oppnevning av representanter, men departementet fremhever at det imidlertid ikke vil være «praktisk mulig i alle tilfelle å gi så lang svarfrist at spørsmålet om oppnevning kan tas opp i forbundets landsstyre».

Oljevernrådet.

NNV's representasjon i rådet.

Oljevernrådet er oppnevnt med bakgrunn i Lov om vern mot oljeskader, som trådte i kraft i 1970.

Etter § 4 i loven skal Oljevernrådet «planlegge og samordne landets beredskap mot oljeskader og herunder bl.a. fremme forslag til forskrifter og praktiske tiltak og gi uttalelser».

Honoriam Hamre, med Ragnar Vik som varammann er forbundets representanter i Oljevernrådet.

Honoriam Hamre hadde høsten 1979 hatt innlegg og intervjuer i dagspressen i tilknytning til bl.a. Oljevernrådets arbeid og norsk oljevernberedskap.

Med bakgrunn i den funksjon Oljevernrådet etter hvert hadde fått, ble Norges Naturvernforbundets representasjon i Rådet tatt opp til diskusjon på landsstyremøtet 14. desember 1979. Det forelå til dette

møtet opplysninger fra Honoriam Hamre. Hun hadde foreslått at Oljevernrådet skulle uttale seg om oljevernberedskapen nord for 62°N. Oljevernrådet uttalte i sitt møte 28.11.-79 at det ikke har forutsetninger til å foreta en slik samlet vurdering.

Norges Naturvernforbunds landsstyre fant det uforståelig at Rådet ikke kunne realitetsbehandlet dette forslaget, og mente at Rådets vedtak ikke kunne være i samsvar med den fastsatte instruks.

Etter en samlet vurdering besluttet landsstyret å trekke Norges Naturvernforbunds representant fra Oljevernrådet.

Produktkontrollrådets virksomhet.

(Jfr. Årsmelding 1978).

Produktkontrollrådets medlemmer oppnevnes av Kongen for 2 år om gangen og Rådet består av 13 medlemmer.

Per Flatberg har vært medlem av Produktkontrollrådet for perioden 1. september 1977-1. september 1979, med Ragnhild Sundby som varamedlem. Rådets sammensetning for neste 2-års periode var ved årsskiftet ennå ikke klarlagt fordi det har vært vanskelig å finne noen som er villig til å være Rådets ordfører.

Stortingsmeldingen om Produktkontrollarbeidet i 1977 ble ikke behandlet av Stortinget før i april 1979.

Meldingen om produktkontrollarbeidet i 1978 ble lagt fram av Miljøverndepartementet i desember 1979.

St.meld. nr. 38 (1979-80) vil bli behandlet i Stortinget i vårsesjonen 1980.

Det har i 1979 vært arbeidet parallelt med hovedområdene kjemiske produkter, støy, avfall, produktsikkerhet og veitrafikkforurensning i Produktkontrollrådet. Rådet har arbeidet særlig mye med kjemiske produkter og har gått inn for at arbeidet med kontroll av disse blir betydelig styrket i tiden 1979-1985.

Et utkast til forskrifter for merking av gifter og helsefarlige stoffer og produkter har vært ute til høring og er støttet av NNV. Arbeidet med et produktregister har tatt lengre tid enn beregnet. Miljøverndepartementet fastsatte 1. juni 1979 forskrifter som forbyr bruk av klorfluorkarboner som drivmiddel i aerosolbeholdere, med virkning fra 1. juli 1981.

16. november ble det fastsatt forskrifter som forbyr tilvirkning, innførsel, omsetning og bruk av polyklorerte bifenyler (PCB) fra 1. juni 1980.

Spørsmålet om reduksjon av bly i bensin har vært en av de største sakene i Produktkontrollrådets arbeid i 1979. Det er utarbeidet et utkast til forskrifter som har vært ute til høring, og som i hovedsak har fått støtte fra NNV. Det foreslås en reduksjon av det nåværende maksimale blyinnhold på 0,4 g/l til 0,15 g/l med virkning fra høsten 1980 for lavoktanbensin og i 3 år senere for høyoktanbensin.

I forbindelse med forskriftene om bly i bensin, har man begrenset bensinens benzeninnhold til 50 ml pr. liter bensin.

Forbrukerrådets landsmøte.

Ragnhild Sundby ble av landsstyret oppnevnt som delegat til Forbrukerrådets landsmøte.

Møtet ble holdt 19.-20. juni 1979 i Fredrikstad.

NNV hadde fremmet følgende forslag til landsmøtet:

«Forbrukerrådet mener det nå er grunn til i sterkere grad å støtte opp om de tradisjonelle former for friluftsliv. Man advarer samtidig mot motepress, overforbruk og utstyrsjag i forbindelse med friluftaktiviteter. Meget av dette er både ressursløsende og skaper unødig sosial usikkerhet, ikke minst blant barn og ungdom.

Det bør være myndighetenes oppgave å støtte arbeidet med å skape et nærere, enklere og fredeligere forhold mellom menneske og natur i friluftslivet og motarbeide tendenser i retning av stadig mer ressursløsende og teknifiserte aktiviteter. Dette arbeidet bør bl.a. finne sted gjennom departementene, i skolene og gjennom Forbrukerrådets egne aktiviteter.»

Forslaget vakte livlig debatt på landsmøtet.

Forbrukerrådet hadde foreslått overfor landsmøtet at resolusjonen fra Naturvernforbundet skulle tiltres, mens representanten for Norges Idrettsforbund foreslo å avvise saken. Med 30 stemmer ble Idrettsforbundets forslag forkastet, og NNV's resolusjonen ble dermed oversendt redaksjonskomitéen.

Redaksjonskomitéen foreslo følg. uttalelse som ble vedtatt mot 1 stemme: «Landsmøtet mener det nå er grunn til i sterkere grad å støtte opp om de tradisjonelle former for friluftsliv. Man advarer samtidig mot motepress, overforbruk og utstyrsjag i forbindelse med friluftaktiviteter. Meget av dette er både ressursløsende og skaper unødig sosial

usikkerhet, ikke minst blant barn og ungdom.

Det bør være myndighetenes oppgave å støtte arbeidet med å skape et nærere, enklere og fredeligere forhold mellom menneske og natur i friluftslivet. Dette arbeidet bør bl.a. finne sted gjennom departementene, i skolene og gjennom Forbrukerrådets egne aktiviteter.»

Ragnhild Sundby ble valgt som varamedlem til valgkomitéen.

I overensstemmelse med landsmøtevedtak fra 1978 skal landsmøtene heretter arrangeres hvert annet år, og neste møte blir i 1981.

Miljøverndepartementets hytteutvalg — NNV's representasjon.

I november 1978 brakte pressen meldinger om at Miljøverndepartementet hadde planer om å nedsette et såkalt «hytteutvalg». I et brev til Miljøverndepartementet i jan. meldte forbundet sin interesse for denne saken — og ba om å bli representert i et slikt eventuelt utvalg.

I svarbrevet fra Miljøverndepartementet i mars ble det opplyst at departementet ennå ikke hadde tatt standpunkt til om et slikt utvalg skulle nedsettes. I september ble vi imidlertid av departementet bedt om å fremme forslag på to medlemmer til et hytteutvalg.

Styreutvalget foreslo *Bredo Berntsen* og *Marta Nergaard*.

Regjeringen behandlet hyttesaken i statsråd 12. oktober og Marta Nergaard ble oppnevnt.

Det meteorologiske råd.

NNV's representant i rådet er Oddlaug Brunvoll, med Thor Midteng som varamann. Rådet hadde to møter i 1979. Møtet 22.-23.2 var ved Værvarslinga på Vestlandet, Bergen, der en også besøkte værskipet Polarfront. Dessuten ble det holdt et ekstraordinært møte 12.6 på Meteorologisk Institutt i Oslo.

Rådets funksjonstid (4 år) gikk ut 1.9.-1979. I brev fra K.U.D. 27.9.-1979 ble funksjonstiden forlenget inntil videre, men ikke utover 1.9.-1981. Rådet har 12 medlemmer med vararepresentanter og har som funksjon å ivareta brukerinteresser overfor Meteorologisk Institutt.

I 1979 har Rådet blitt orientert om viktige forslag som eventuell tilslutning til Det europeiske regnesentret, utbygging av EDB-anlegg, eventuell utbygging av automatisk plottning og situasjonen når det gjelder fornyelse av avtalen om værskip i Atlanterhavet. Rådet

har diskutert presentasjonsformen av meteorologisk informasjon i massemedia og har sendt brev til NRK om værvarslene i radio og fjernsyn.

Det meteorologiske råd har i det hele sett på dette med *informasjon til brukerne* av meteorologiske data som svært viktig. Meteorologisk Institutt sitter inne med et stort materiale av observasjoner/registreringer og undersøkelser på mange områder. Instituttet bør nå få midler til å kunne bearbeide materialet, kunne legge fram opplysninger om hva som finnes, — og kunne presentere informasjonsmaterialet i en lett tilgjengelig form for de mange ulike grupper av brukere.

På det ekstraordinære møtet behandlet Meteorologisk råd følgende dokumenter: «Programnotatet om generelle retningslinjer for Det norske meteorologiske institutts virksomhet i perioden 1980-90» (utarbeidet av direktør K. Langlo) og «Organisasjonsundersøkelsen av Meteorologisk institutt». Rådet støttet generelt de forslag som her ble lagt fram. Også her understreket Rådet hvor viktig det var å få ut opplysninger om de ytelser instituttet kan gi. Rådet uttalte at meteorologisk institutt bør settes i stand til i langt større grad å kunne påta seg oppdragsvirksomhet, og at instituttet i alle fall bør delta i *vurderingen* av meteorologiske prosjekter.

Internasjonalt samarbeid.

Europarådet.

Den 3. Europeiske ministerkonferanse om miljøvern, ble avholdt i Bern 19.-21. sept. 1979. Forbundet ble invitert til å delta med en representant i den norske delegasjonen. Formannen representerte forbundet under konferansen som behandlet undertegnelsen av konvensjonen om «Vern av de ville plante- og dyrearter og deres leveområder».

Det var positivt å merke seg oppslutningen fra såvel ministre som parlamentarikere.

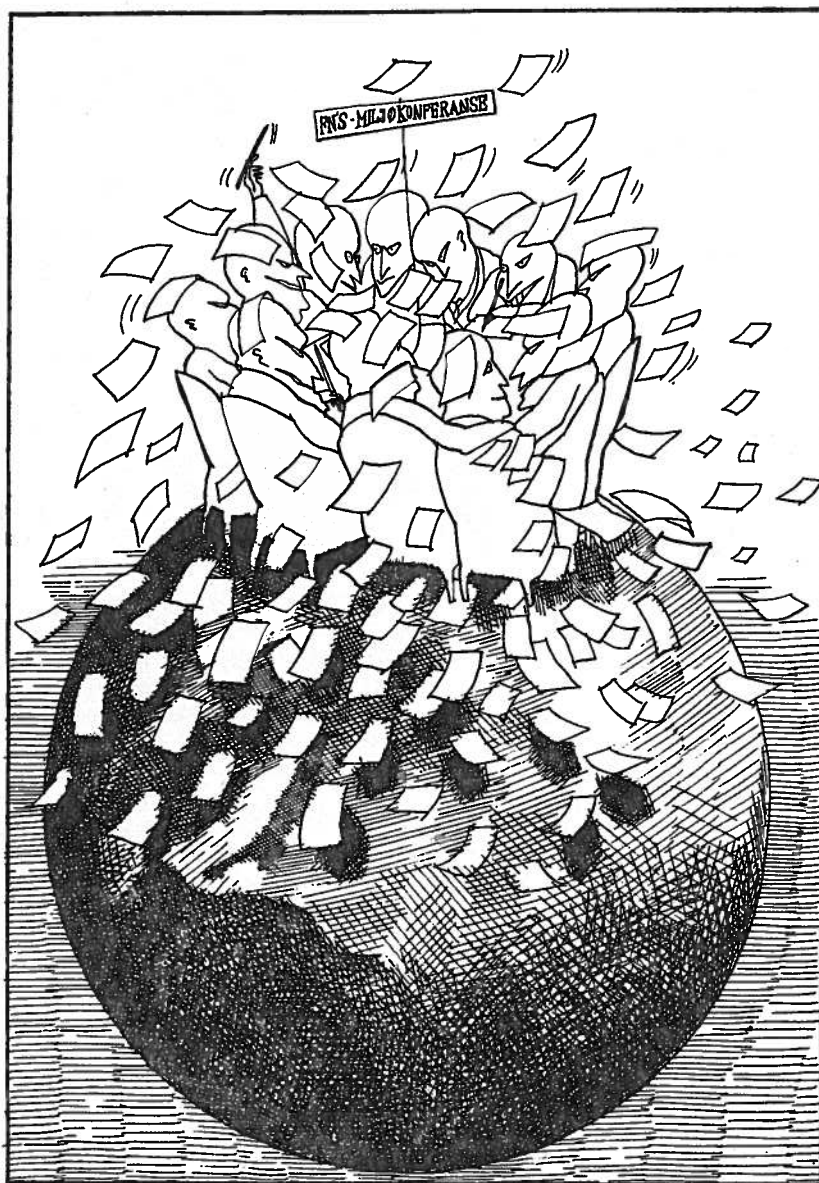
Det var en sterk appell til landenes nasjonalforsamlinger om snarlig ratifikasjon. Konvensjonen er en «pakkeløsning» hvor virkningen for Norge er overbevisende positiv.

Europakomiteén mot massedrap av trekkfugl.

I den norske komiteén er forbundet representert ved Magne Midttun og Natur og Ungdom.

NNV og NU veksler om å være hovedrepresentant og vararepresentant annet hvert år.

Tegning av Morten M. Kristiansen.

Det har vært holdt ett møte i komitéen.

Lederen av den norske seksjonen, Hjalmar Munthe Kaas Lund, skal ta kontakt med seksjonene i de øvrige nordiske land med sikte på samarbeid om et felles fredningsprosjekt — fortrinnsvis i Portugal (eksempel: Marismas i Spania).

Den europeiske føderasjon for natur- og nasjonalparker.

6. generalforsamling i Frankrike 1979.

Generalforsamlingen ble holdt i La Turballe nær naturparken Briere ved Loires munning i dagene 26.-29. september. Årets tema var «natur og nasjonalparkproblemer nær byer og industriområder». Nærmere 100 representanter fra medlemsland — og medlemsorganisasjoner møtte. En vedtektsendring førte til at styret ble utvidet fra 5 til 7 medlemmer, og ved valgene ble nå også Italia og Portugal (nytt medlem) representert i styret. Det ble vedtatt å invitere Polen som nytt medlemsland og eventuelt avholde neste års generalforsamling der.

Føderasjonens dårlige økonomi var gjenstand for bred debatt. Det ble stengt henstilt til medlemmene om å øke kontingenten i samsvar med et forslag som knytter denne både til vedkommende lands landareal og nasjonalprodukt.

Til diskusjon om årets tema hadde NNV's representant et innlegg som tok utgangspunkt i og omhandlet forholdet mellom de to typer av rettighetshavere i Norge, allmenhet og grunneiere, samt motsetningsforhold (problemer) mellom disse grupper i utmarkene nær byer og industristrøk.

I tilknytning til generalforsamlingen ble det arrangert utferder med diskusjon bl.a. til naturparken Briere, et 40 000 ha stort område med til sammen ca. 50 000 innbyggere. Området innbefatter bl.a. store arealer med våtmarker av stor verdi for fuglelivet.

Nordisk samarbeid

mellom sekretariatene for de ideelle norske naturvernorganisasjonene.

Det ble holdt 2 møter, henholdsvis i København 10.-11. mai og i Stockholm 11. november.

På møtet i København møtte deltakere fra Danmark Naturfredningsforening, Finlands Naturskyddsförbund, Natur- och Miljö (Finland), Landvernd (Island), Svenska Naturskyddsförening og NNV.

På møtet i Stockholm møtte de samme organisasjonene med unntak av Landvernd. Imidlertid møtte en utsending fra Færøyene med tanke på stiftelse av en frittstående naturvernorganisasjon her.

Møtene som er av stor betydning behandlet felles nordiske anliggender herunder samproduksjonsplaner for materiell.

Oppnevnelser i 1979.

Energikomiteé: (NNV)

Ragnhild Sundby, formann
Olav Benestad
Jan Borring
Karl H. Bryne
Karl Georg Høyer.

Utvalg til fremme av forslag til retningslinjer for forvaltningen av bjørn i Finnmark: (Miljøverndepartementet)

Arne Hein.

Styringsgruppe for bestandsregistrering av bjørn og jerv:

(Miljøverndepartementet)
Hans J. Engan.

Europakomiteén mot massedrap av trekkfugl, norsk komité:

Magne Midtun.
Vararepresentant: Natur og Ungdom.

Utvalg til å foreta en samlet vurdering vedr. hytter:

(Miljøverndepartementet)
Marta Nergaard.
Bredo Berntsen (vararepresentant).

Rådgivende utvalg for registrering av friluftsinnteresser i 10 års vernede vassdrag:

(Miljøverndepartementet)
Thor Midteng.

kapet er gjort opp med et overskudd for 2 237,47 som reduserer underbalansen til kr. Beholdningen av salgsvare er bokført med —, en netto økning på kr. 90 000,—. Vi viser resultatkonto og status pr. 31/12 1979.

Rettsaken finansieres ved salg av «Alta-tiere» og andre bidrag, noe som innbragte kr. 182 749,66. I tillegg kom det inn kr. 51 105,76 netto på en kunstauksjon i Oslo før jul. Totalt ble det samlet inn kr. 233 855,42, hvorav kr. 134 834,15 ble disponert i 1979. Kr. 99 021,27 overføres til 1980.

RESULTATREGNSKAP PR. 31/12 1979

le utgifter	kr. 1 162 088,04	
oliktige	» 20 275,—	
ar	» 9 000,—	
hold, varme, elektr., vedlikehold	» 116 973,—	
..... kr. 41 056,90		
..... » 47 645,46		
..... » 43 862,85		
..... » 53 675,62	» 186 240,83	
arbeid med andre organisasjoner	» 11 591,69	
let for naturvernsaker	» 30 000,—	
kampanje	kr. 122 389,48	
'8 ..	kr. 40 000,—	
.. .. » 10 000,—	» 50 000,—	» 72 389,48
gia»	kr. 10 993,10	
Miljøverndep. ..	» 10 000,00	» 993,10
orsk Natur»	kr. 476 532,95	
fond kr. 40 000,—		
) .. » 10 000,—	» 50 000,00	» 426 532,95
ingsvirksomhet, verving	» 58 776,32	
jnelse og		
kasso	kr. 83 616,45	
sforeningene	» 26 077,—	» 57 539,45
:- og styremøter kr. 90 764,69		
onf.,		
nger kr. 60 286,40		
) .. » 10 000,—	» 50 286,40	» 141 051,09
atur og Ungdom	» 30 000,—	
svarige medlemmer	» 8 700,—	
.....	» 2 237,47	
		kr. 2 334 388,42

INNETEKTER:

Kontingenter, tidligere års	kr. 1 000,—	
—»— hovedmedlemmer	» 1 311 200,—	
—»— familiemedlemmer	» 7 920,—	
—»— gavemedlemmer	» 100,—	
—»— institusjonelle	» 23 600,—	
—»— livsvarige	» 8 700,—	
Kontingenter i alt	kr. 1 352 520,—	
Avgis til kretsforeningene	» 438 196,—	kr. 914 324,—
Statstilskott	kr. 750 000,—	
Haldor Viriks legat	» 175 000,—	
Støtteaksjon fra medlemmer ..	» 155 143,88	
Kronerulling «Aksjon Vann» ..	» 52 043,50	
Andre bidrag	» 32 800,—	» 1 164 987,38
Salg av publikasj., plakater, etc. kr. 437 151,—		
Ovf. «Aksjon Rovfugl»	» 2 875,—	
		kr. 434 276,—
Produksjon av		
salgsvare	kr. 364 934,49	
÷Øket varebeh. ..	» 90 000,—	
÷Tilskudd fra		
O & E Dep. *) ..	» 20 000,—	» 254 934,49
» 179 341,51		
Abonnenter og salg av tidsskrift	» 46 431,—	
Renter og utbytte av fonds m.v.	» 29 304,53	

kr. 2 334 388,42

*) Til informasjon om energiøkonomiseringsprosjekt
fra Olje- og energidepartementet.

STATUS PR. 31/12 1979

AKTIVA:		PASSIVA:	
Kassa	kr. 2 511,65	Diverse kreditorer	kr.
Postgiro 495 85 59 OCR	70 520,99	«Aksjon Rovfugl»	kr. 24 929,92
Postgiro 509 46 02	» 146 697,72	Ovf. netto merkesalg 1979	» 2 875,—
Kreditkassen 6001.05.70835	» 391 408,67		kr. 27 804,92
		Disponert	» 22 229,25 »
Diverse debitorer	» 63 414,81	Rettsak om utbygging av	
Beholdning av salgsvarer 1/1 ..	kr. 54 000,—	Alta-vassdraget	kr. 233 855,42
Økning i 1979	» 90 000,—	Disponert	» 134 834,15 »
		Gave fra dr. Joachim Wyss	»
Fondsmidler, bankinnskudd	kr. 19 908,—	Testamentarisk gave fra Elise Øiberg m.fl.	»
—» aksjer	» 28 570,—	Fonds:	
—» kontorinnr., hustelf. »	» 56 597,—	Albert Grøvs fond	kr. 27 875,—
		Maren Stamsø Knutsens gave ..	» 10 000,—
Underbalanse pr. 1/1	kr. 95 376,86	Livsv. medl. fond kr. 58 500,—	
÷ Overskudd 31/12	» 2 237,47	Avsatt for nye	
		medl. -79	» 8 700,— » 67 200,— »
			kr.
	kr. 1 016 768,23		

NORGES NATURVERNFORBUND

OSLO, 31/12-1979
23/2-1980.

Hans J. Engan
formann.

Jens Anton Andersen Bredo Berntsen Tore Killingland
Kåre Kopreitan Sigvall Rørtveit Ragnhild Sundby
Kåre Tannvik Per Olav Tveita
styremedlemmer.

Per Flatberg
Generalsekretær.

Roar Sæther
Kontorsjef.

Revidert av
Henning Ziesler
Statsautorisert revisor.

Spesifikasjon over diverse mellomværender:

Fylkesskattesjefen, ref. mva. 5 og 6/79	kr. 16 177,—	Intrukne, ikke betalte skatter	kr.
Familierådet, andel varme 1978-79 for 5. etg. ..	» 7 000,—	Kommunekassereren i Oslo, F/T avg. 6/79	»
Kunstauksjon til innt. for rettssaken, utestående »	2 729,50	Adm. for sivile tjenestepålytende, nov. og des. 1979 »	
Harestua Vel	» 474,—	Post, porto, bilag NN, girokort medlemsbidrag »	
Norges Unge Venstre, andel Orkla-møte 1978 »	» 380,—	Fabritius Trykkeri, NN 6/79	»
Natur og Ungdom for rekvisita m.v.	» 19 107,31	Bildende Kunstneres Hjelpesfond	»
Idun, premiefond pensjonsforsikring	» 547,—	Oslo Konserthus, lokaleie kunstauksjonen	»
Kortsiktige lån til ansatte	» 2 000,—	Samarbeidsrådet for naturvernsaker	»
Televerket, abonnentlån	» 9 000,—	Vassdragsvernrådet	»
Studieforbundet Natur og Miljø, tilsk. seminar »	» 6 000,—	Harald Lyche & Co. feilsendt NNV	»
		Kretsforeningene, kontingentandeler m.v.	»
Diverse debitorer	kr. 63 414,81	Forskuddsbetalte kontingenter 1980	»
		Diverse kreditorer	kr.

B. NATURVERNSAKER

Også i 1979 har arbeidet med energispørsmål og vern av vassdrag stått sentralt i forbundets virksomhet. Debatten om kraftprognoser og kraftbehov har fortsatt med uforminsket styrke, og de store naturvernsakene er blitt en selvsagt del av norsk samfunnsdebatt.

Energiøkonomiseringsmeldingen er diskutert av Stortinget i 1979, men hittil er det sett få konkrete resultater av myndighetenes innsats på dette området. Utredningen om energiplanlegging lokalt er blitt godt mottatt og vil utvilsomt få stor betydning for den videre utvikling av energiforbruket her i landet.

Rovdyrforvaltningen har vært i søkelyset og forbundet har rettet kritikk mot myndighetene i forbindelse med jervejakten i Dovrefjell og Rondane Nasjonalpark.

Naturvernforbundet har også gått ut mot Miljøverndepartementet fordi det er gitt tillatelse til jakt i Nordre Øyeren Naturreservat.

Spørsmålet om inngrep i vernede områder er tatt opp i et møte med Miljøverndepartementet.

1. FORVALTNING - LOVER OG BESTEMMELSER

Konvensjonen om trekkende fuglearter (Bonn-konvensjonen).

I regi av FN, Europarådet og Nordisk Ministerråd arbeides det med internasjonalt samarbeid om vern av trekkende arter og av truede planter og dyrearter. Det forelå i -78 et forslag til konvensjonstekster for dette vernet.

Forbundet uttalte seg om dette 1. juni. Forbundet understreket at vern av trekkende arter måtte gis høy prioritet. Slike arter er en internasjonal ressurs som krever samordning. Forbundet sa seg derfor fornøyd med at det nå forelå et konvensjonsforslag. Forslaget om trekkgeografiske regioner blir foretrukket framfor regionale avtaler.

Antarktis.

I en uttalelse til Stortinget henledet representantskapsmøtet i Naturvernforbundet oppmerksomheten på Norges forvalteransvar i Antarktis. Det ble påpekt at forskernes innsats tydelig har tatt sikte på en senere anvendelse av ressurser innenfor det sårbare økosystem som Antarktis representerer. Norge er dessuten et av de land som har forhindret initiativ fra FN-organet med tanke på en forvaltning i regi av FN.

Representantskapsmøtet mente at Stortinget måtte gis anledning til å diskutere Norges målsetting for Dronning Maud Land, Peter I's øy og Bouvetøya før landet bindes til en forvaltning det kan stå strid om.

Uttalelsen ble referert i Stortinget 10/11 og besluttet oversendt regjeringen. Det ble i denne forbindelse opplyst om at Det interdepartementale polarutvalg har påbegynt arbeid med sikte på en bred vurdering av fremtidig norsk Antarktisk-politikk.

Formannen har for øvrig fulgt opp disse spørsmålene som oppnevnt medlem av Polarrådet.

Konflikter med landbruksinteressene.

Til tross for at naturvernet og landbruket har en rekke sammenfallende interesser, har det ved behandling av vernesaker oppstått flere konflikter. I et brev til regjeringen 26.11.79 krever Naturvernforbundet at landbruksmessig utnyttelse ikke må skje på bekostning av en overordnet og helhetlig forvaltning av ressursene. Forbundet beklager at landbruksinteressene er blitt tillagt avgjørende vekt i flere viktige vernesaker, sogar for områder som inngår i internasjonale verneplaner.

Naturvernet må i overensstemmelse med naturvernlovens formålsparagraf oppfattes og praktiseres som et overordnet samfunnssyn. Dette må ha til følge at Regjeringen sterkt oppnormerer det klassiske naturvernarbeidet.

Naturvernforbundets uttalelse rettet en alvorlig henstilling til Regjeringen om å bevirke at offentlige landbruksmyndigheter foretar en vurdering av vernesaker som er mer i samsvar med naturvernlovens intensjoner. En praksis som kan undergrave naturvernlovens bestemmelser vil ikke bli tolerert.

Inngrep i vernede områder.

På et uformelt kontaktmøte i Miljøverndepartementet i november påpekte forbundets formann at vi i verneområder hadde observert en utvikling som på sikt er lite ønskelig, og som Naturvernforbundet ikke kunne akseptere. Det gjaldt de mange dispensasjoner fra fredningsbestemmelsene som Miljøverndep. har gitt. Som eksempler kan nevnes dispensasjoner fra motorferdselloven, dispensasjon for jakt på truede arter i nasjonalparker, delvis ved motoriserte hjelpemidler, regulær jakt i reservater og tekniske inngrep i varig vernede vassdragsområder. Enkeltvis kan disse inngrep virke uskyldig, men settes de inn i en trend er de alvorlige. Dersom alle verneområder er åpne for dispensasjoner, vil de aldri få den freden som var forutsetningen for

fredningen. Dessuten finnes det saker som man ikke kan kompromisse på. Politisk populære avgjørelser på kort sikt er ofte ikke satt inn i en langsiktig sammenheng. Naturvernforbundet ønsket å høre om Miljøverndep. hadde slått inn på en ny linje når det gjaldt angangen til slike dispensasjoner.

Statsråden påpekte at vi alle tilhører et politisk miljø, og at Naturvernforbundet befinner seg i ytterkanten av dette, mens Miljøverndep. befinner seg i sentrum. Miljøverndep. må forsøke å avveie alle de interesser som gjør seg gjeldende, og treffe beslutninger — balanserte løsninger — på dette grunnlag. Det avgjørende og viktigste er at vi har fått et Miljøverndepartement, og det vi har oppnådd er betydelig. Vi har klart å skape et gjennombrudd, og vi er i ferd med å stoppe en utvikling, fremholdt statsråden, som mente det er vanskelig å tilfredsstille alle, og især ytterpunktene. Miljøpolitikken er imidlertid ett av de fire-fem hovedområdene som bestemmer hvordan det norske samfunn skal se ut i framtida.

Det ble ellers slått fast at Miljøverndep. ikke hadde slått inn på noen ny linje, og at vi har fått flere konflikter fordi vi har fått flere vernede områder.

Engan sa seg uenig i at NNV befinner seg i en ytterkant, og mente at vi har dekning for vårt syn i store deler av befolkningen. De nevnte saker tangerer en del hjørnестener i naturforvaltningen, hvor man har rørt ved helt sentrale fredningstiltak uten å være klar over de langsiktige virkninger. Man har ved å gi dispensasjoner, åpnet de fredete områder for angrep, og det ligger hundrevis av nye inngrep i startgropa.

Ny viltstellov. (Jfr. Årsmelding 1974).

Høsten 1979 sendte Miljøverndepartementet ut et høringsnotat: «Ny viltstellov — forslag til endringer i forhold til NOU 1974 : 21». Stort sett fant NNV forslagene positive og ga dem sin støtte. Ikke minst gjaldt dette noen punkter som NNV tidligere hadde foreslått for departementet (vern om viltbiotoper, autorisasjon av preparanter m.v.), eller som NNV på annen måte hadde avgitt uttalelse om (krav til jegeres artskunnskap, økologiske innsikt og til ansvarsbevist våpenbruk).

Forbundet nyttet anledningen til på nytt å kreve at viltstellovens «nye hovedprinsipp» må inn i lovens § 1. («Alt vilt som det ikke er gjort unntak for i denne lov, er fredet».)

Naturvernkonsulentstillingen i fylkene.

7. november utlyste Troms Fylkeskommune stillingen som naturvernkonsulent i fylket. I utlysingen gikk det fram at fylket ønsket ansatt en arkitekt.

Dette førte til en rekke sterke reaksjoner fra bl. a. Troms Naturvern og naturvernkonsulentene selv.

Forbundet sendte en kommentar til utlysningen 29. november. Her ble det gjort klart at Forbundet anså utlysningen som et brudd på vanlig praksis. Det synes åpenbart at stillingen som naturvernkonsulent burde vært utlyst med krav om solid naturfaglig bakgrunn. Forbundet henstilte om at stillingen ble utlyst på nytt.

I svaret fra fylkeskommunen blir denne henstillingen avvist. Begrunnelsen er at ingen arkitekter har søkt. Det ble understreket at det ved ansettelsen skulle tas hensyn til innvendigene mot utlysningen.

Forbundet henvendte seg til Miljøverndepartementet som 21 desember sendte brev til fylkeskommunen der departementet gir uttrykk for at stillingene som frilufts- og naturvernkonsulenter besettes av personer med naturfaglige kvalifikasjoner. Departementet ønsker at dette tas hensyn til ved kunngjøring av slike stillinger.

2. BRUKSPLANER OG AREAL- DISPONERING

Bruken av Finnmarksvidda (NOU 1978 - nr. 18).

(Jfr. referat fra årets representantskapsmøte, *Norsk Natur* nr. 5/79).

Norges Naturvernforbund ga innledningsvis uttrykk for generell tilfredshet med at bruken av landets arealer og ressurser i våre dager skjer ut fra en bredere og mer langsiktig helhetsvurdering enn hva tilfellet var for bare et par tiår siden. Bortsett fra enkelte åpenbare svakheter, betraktet NNV Ressursutvalgets innstilling om Finnmarksvidda som et positivt bidrag til arbeidet med å virkelig-

gjøre intensjonene i naturvernlovens formålsparagraf.

1. Litt om mandatet.

Da mandatet forelå, var dette så upresist formulert at et flertall i Utvalget fant å kunne vurdere planene om Alta-Kautokeinoreguleringen i et ad hoc-utvalg med sikte på å avgi en uttalelse — *så å si før planarbeidet var kommet i gang*. Utforming av mandater i så store og viktige samfunnsprosjekt må gis en mer betryggende prosedyre enn hva som har vært tilfelle, hevdet NNV.

Mandatet var også altfor upresist hva gjelder avgrensning av mandatområdet, og det var i mandatet ikke tydelig sagt fra at Utvalget selv var gitt oppgaven å fastsette grensene.

NNV hadde også gjerne sett at mandatets ledd «— klargjøre og vurdere de lokale —, distrikts- og nasjonale interesser . . .» hadde vært mer nyansert — slik at Utvalget i mindre grad hadde vært henvist til eget skjønn om hvilke interesser man skulle behandle.

2. Utvalget og vassdragene.

For Finnmarksviddas vedkommende er det spesielt nødvendig med en samlet vurdering, mente NNV. Dette er kjerneområdet for samisk bosetting og hvor det foreligger flere omstridte vassdrags-, bergverks- og veiplaner. Her er det mulig å se disse planene i lys av nylig foretatte eller planlagte utbygginger i andre samiske bosettingsområder, for eksempel de nylig gjennomførte reguleringer i Skjomen, Kåfjord, Skibotn, Dividal, Nordreisa, Kvænangen, Adamselv og Pasvik.

Likevel opplevde vi at et flertall i Ressursutvalget valgte å ta stilling til Alta-Kautokeinoreguleringene før det var mulig for Utvalget å foreta en helhetsvurdering — på tross av at man hadde erfaringer fra de nevnte naboerområder og mandat og midler til nye undersøkelser. NNV ga honnør til Utvalgets mindretall som tvilte på «om man på det nåværende tidspunkt har den oversikt som er nødvendig for å ta en forsvarlig avgjørelse i spørsmålet om regulering av Alta-Kautokeinovassdraget» og som gikk i mot de foreliggende reguleringsplaner i sin helhet.

Å ta ut Alta-Kautokeinovassdraget til isolert behandling må karakteriseres som en parodi på praktisering av de intensjoner som var lagt til grunn for planarbeidet og en handling som tjener Utvalgets flertall til liten ære, hevdet NNV i sin uttalelse.

Kommentarer til utvalgets konklusjoner.

1. Finnmarksvidda.

Under dette punkt presenterer Utvalget overordnede synspunkter. NNV deler stort sett disse, men forstår ikke logikken når Utvalget hevder: «Skal folketallet kunne opprettholdes og dermed også kulturen og miljøet i området må det skaffes nye arbeidsplasser som ikke har sin basis i primærnæringene.» Etter NNV's mening vil nye arbeidsplasser som ikke har basis i primærnæringene, uvegenlig føre til forandringer av kultur og miljø. Utvalgets utsagn innebærer således en selvmotsigelse som i noen grad tilslører et kjernesporsmål — særlig når det gjelder samekulturen. Når Utvalget til slutt hevder at det er «viktig at annen virksomhet i størst mulig grad tilpasses det særpregede naturgrunnlag Finnmarksvidda har», er NNV helt enig i dette, men hadde helst sett at en slik målsetting hadde vært sterkere prioritert.

2. Områdevern.

NNV støtter Utvalgets forslag til områdevern, men tar forbehold om å komme tilbake til detaljspørsmål når konkrete forslag foreligger til uttalelse.

Det kunne dessuten bli aktuelt for NNV å foreslå at også andre områder bør gis vernestatus etter naturvernloven og ga uttrykk for ønske om at området mellom Leveajok og Rastegaissa nord-vestover mot Viddasoasi'vi - Uvjaladnja mot Masjok ble vurdert i så henseende. Det samme gjelder mer kystnære områder lengre vest, f.eks. Burfjord med furuskog og artsrik vegetasjon — der forholdene kan ligge til rette for utvidelse av det foreslåtte Kvænangsbotn landskapsvernområde nordover. Området mellom Kåfjord og Talvik bør også vurderes. Her har vi Finnmarks høyeste fjell Halde med det gamle nordlysobservatoriet, frodig furuskog i Mathisdalen og Vassbotndalen med meget artsrik vegetasjon på kalk.

NNV støttet Utvalgets tilråding om at de administrativt fredede skogsreservatene får reservatstatus etter naturvernlovens bestemmelser.

For øvrig savnet NNV klare synspunkter vedrørende forvaltning og oppsyn av områder som vernes etter naturvernloven.

3. Primærnæringene.

Vi presiserte at det innenfor de enkelte primærnæringer er grenser for hva som kan aksepteres av energibruk, mekanisering og rasjonalisering.

NNV var enig i at primærnæringene og lokalbefolkningen måtte ha visse særrettigheter.

NNV ba om at formuleringen, «Lov om Motorferdsel i utmark . . . bør begrenses» ble endret til: «må praktiseres strengt».

Under det foreslåtte punkt om at det «må vedtas fiskeregler som gir laksen muligheter til å utnytte hele vassdraget, reserverte NNV seg mot dette og mente at det først måtte foreligge konsekvensanalyser om hva slike inngrep kan føre til.

4. Andre sysselsettingstiltak.

NNV konstaterte at Utvalget ikke hadde vurdert antatte virkninger av en utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget for det lokale næringsliv i indre Finnmark, herunder kompensasjonsordninger for skadeeffekter. NNV mente ellers at den industri og annen virksomhet som legges til området, bør være arbeidsintensiv, varig og basere seg mest mulig på lokale råstoffer og arbeidskraft.

5. Turisme og rekreasjon.

Ifølge mandatet skulle Utvalget foreslå tiltak mot uheldige virkninger av den økende turisttrafikken. NNV kunne ikke se at Utvalget hadde oppfylt mandatets krav på dette punkt.

NNV understreket betydningen av å holde turismen på Finnmarksvidda under kontroll.

6. Tekniske inngrep og større utbygginger.

Utvalget slår innledningsvis fast at naturen og primærnæringene i mandatområdet er følsomme for tekniske inngrep. Til de enkelte underpunkter hadde vi bl.a. disse kommentarene:

— Det må opprettes bedre kontakt med vårt østlige naboland USSR — som har store luft- og vannforurensende bedrifter nær mandatområdet.

— NNV er positivt innstilt til Utvalgets forslag om konsesjon for malmundersøkelser. Konsesjonsmyndigheten bør tilligge departementet etter at Stortinget er hørt. Konsesjon til utvinning av uran må ikke gis.

Når det gjelder reservater og nasjonalparker som er opprettet eller foreslått opprettet, må malmleting forbys.

— NNV er enig i at hyttebygging ikke må skje i områder der dette kommer i konflikt med primærnæringene eller fører til skade på verdifulle naturområder eller viktbiotoper.

NNV mener at lokalisering og avgrensning av enkelte øvelsesfelt for Forsvaret må vurderes på ny i lys av betydelige ulemper som

er oppstått for reindriften. Dette gjelder spesielt Halkavarre skytefelt i Porsanger på hele 318 km² — som er foreslått utvidet. Utvalget sier selv (pkt. 9.4.5. side 58) «at dette har noen av de fineste sommerbeiter som finnes i Finnmark for sau og rein».

Oslomarka.

(Jfr. Årsmelding 1974).

Forbundets generelle syn.

På bakgrunn av meldinger i pressen i febr. 1979 om at en arbeidsgruppe bestående av representanter fra Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet hadde lagt fram sitt forslag til ulike løsninger m.h.t. gjennomføringen av en flerbruksplan for Oslomarka, fant forbundets landsstyre grunn til å markere sitt syn på Oslomarka-saken.

I et brev til Regjeringen den 28. febr. ble bl.a. flg. synspunkter fremmet:

— Med sine natur- og kulturverdier, beliggenhet, størrelse, lette adgang og bruk er Oslomarka landets viktigste friluftsområde. Oslomarka står i en absolutt særstilling blant våre natur- og rekreasjonsområder.

De tekniske inngrep i Marka er blitt så mange og omfattende at de i sum er i ferd med å endre Markas karakter på bekostning av viktige natur- og kulturvernhensyn og tradisjonell friluftsfoldelse.

— NNV vil presisere at Oslomarka må betraktes som en enhet og forvaltes som en enhet. De sentrale myndigheter må derfor komme sterkere inn i stytingsprosessen.

Det er NNV's og alle andre berørte naturvern- og friluftsansjers klare oppfatning at hensynet til naturvern, kulturvern og friluftsliv må gå foran i prioriteringen av de ulike interesser som knytter seg til bruken av Marka.

Med bakgrunn i behovet for enhetlig forvaltning og styring, og at interesser vedr. natur/kulturvern og friluftsliv på sentralt hold allerede ivaretas av Miljøverndepartementet, kan det ikke være tvil om at dette departement må få det overordnede ansvar for gjennomføring og forvaltning av en flerbruksplan for Oslomarka.

— NNV er som tidligere av den oppfatning at det bør utarbeides *en egen lov om vern av Oslomarka* som også omfatter skogbruket. En slik lov vil være spesielt tilpasset problemene i Marka og vil derfor isolert sett kunne løse disse på den beste måte.

— NNV mener likeledes at det bør opprettes et *Råd for Oslomarka*. Rådet bør føre tilsyn med utviklingen i Marka og ha rådgivende funksjon overfor Miljøverndepartementet. Naturvern- og friluftinteressene må gis representasjon i forhold til den betydning disse interessene har i Marka.

— Oslomarka er etter forholdene et produktivt skogområde, og NNV mener det fortsatt skal drives aktivt skogbruk i området. Nyere skogskjøtsel og høymekaniserte avvirkningsmetoder har imidlertid skapt problemer til skade for naturvern- og friluftinteressene i form av tekniske inngrep og slitasje på naturlandskapet.

— Konflikten mellom naturvern/friluftsliv og skogbruket i Oslomarka er bl.a. knyttet til skogsbilveibyggingen. NNV mener at skogsbilveinettet i Marka forlengst har nådd sitt metningspunkt og vil be Regjeringen gripe inn for å stoppe ytterligere veiutbygging i dette området. De midlertidige forskriftene har ikke på noen måte hatt den tilsiktede virkning slik de er blitt praktisert av Landbruksdepartementet og har nok en gang bekræftet den klare oppfatning om at Miljøverndepartementet må få avgjørende myndighet i alle saker som berører naturvern- og friluftinteressene i Oslomarka. Naturvernforbundet henstilte til Regjeringen om å ta hensyn til de ovennevnte synspunkter under den videre behandling av saken.

Skogsbilveibyggingen.

Den 13. mars sendte forbundet et nytt brev til Regjeringen vedrørende uttalelsen av veien i den del av Oslomarka som omfattes av Nordmarka, Krokskogen og Bærumsmarka. Vi hevdet at verken Landbruksdepartementet eller Miljøverndepartementet hadde noen fullstendig oversikt over Oslomarkas veinett og ba om at arbeidet med å få kartfestet veinettet måtte gis høy prioritet.

I brev til Miljøverndepartementet i november og desember gikk forbundet mot den planlagte Soveroddveien i Ringerike kommune og den nye Øljeveien i Jevnaker.

NNV's representasjon i et rådgivende organ.

I en henvendelse til Miljøverndepartementet i oktober gjorde vi departementet oppmerksom på at Norges Naturvernforbund, som den eneste landsomfattende natur- og miljøvernorganisasjon, ikke kunne godta ikke å bli tatt med på råd hva gjelder tiltak i medhold av naturvernloven i forbindelse med Oslomarka.

Vi hevdet at Naturvernforbundet ikke anser naturverninteressene for tilstrekkelig ivarettatt i Osloomarkasaken i og med ØNV's medlemskap i Oslo og Omland Friluftsråd. Riktignok heter det seg at Friluftsrådet er en organisasjon for fremme av friluftsliv og naturvern, og Naturvernforbundet vil ikke underkjenne Friluftsrådets intensjoner, hva angår sistnevnte. Det er likevel åpenbart at friluftsliv og naturvern i enkelte, og stadig flere, henseende representerer tildels motstridende interesser.

Norges Naturvernforbund er en av de få ideelle organisasjoner her i landet som er akseptert som rettslig interessent innenfor sitt virkeområde — dette som representant for almenheten i spørsmål som angår forvaltning av naturvernområder. Det ville være merkelig om et forvaltningsorgan skulle kunne unnlate å ta hensyn til dette hva angår forvaltningen av Osloomarka, hevdet vi i henvidelsen.

I departementets svar var konklusjonen følgende:

«Når det gjelder råd og utvalg som skal opprettes i forbindelse med gjennomføring av Osloomarkasaken vil organisasjonene få anledning til å komme tilbake til dette i forbindelse med høringsutsendelsen som nå er nær forestående.»

Avgrensning, forskrifter for bruk, lovgrunnlag, opprettelse av råd.

I juni 1976 sendte Miljøverndepartementet utkast til flerbruksplan for Osloomarka og utkast til lov om vern av Osloomarka til høring. I november samme år sendte Landbruksdepartementet til høring et utkast til midlertidige forskrifter for skogbehandling og skogsdrift i Osloomarka etter § 17b i Lov om skogbruk og skogvern.

Regjeringen har kommet fram til en kompromissløsning som ble presentert i juli 1979.

Hovedtrekkene i Regjeringens forslag er følgende:

- Avgrensningen av Marka skal skje som som ledd i oversiktsplanlegging etter bygningsloven. Alle vedtak skal stadfestes i Miljøverndepartementet. Regjeringen skal kunne fastsette midlertidige grenser.
- Regjeringen skal fastsette forskrifter for bruken av området innenfor disse grensene. Forskriftene for skogens drift og skjøtsel skal forvaltes av Landbruksdepartementet i samråd med Miljøverndepartementet. De øvrige forskriftene skal forvaltes av Miljøverndepartementet.

— For begge sett av forskrifter er det behov for bedre lovgrunnlag. I skogbruksloven blir det derfor foreslått å ta inn en ny § 51a som i prinsippet likestiller verneinteressene med skogbruksinteressene i de områder bestemmelsen blir gjort gjeldende for. Denne paragraf vil erstatte nåværende § 17b. Som konsekvens av de begrensninger som kan bli aktuelle etter § 51a og dens virkninger på lønnsomheten i skogen har en videre foreslått en ny § 55a med erstatnings- og innløsningsbestemmelser. Lovgrunnlaget for de øvrige forskrifter tas inn i en egen lov for Osloomarka.

— Det skal opprettes et eget råd for Osloomarka med hjemmel i Osloomarka-loven.

Det nye lov- og forskriftutkastet er nå sendt ut til høring.

Området Sørfold—Skjomen — anmodning om samordnet plan for arealdisponeringen.

Strekningen Sørfold—Skjomen (Fauske—Narvik) er relativt uberørt med en rekke enestående natur- og landskapskvaliteter. Området må dessuten sees i sammenheng med de store nasjonalparkene Padjelanta, Stora Sjøfallet og Sarek på svensk side, og med Rago nasjonalpark og Blåmannsømrådet på norsk side. Deler av dette området har tidligere blitt foreslått som nasjonalpark, og naturvernkonsulenten i Nordland sendte i 1978 Miljøverndepartementet et forslag om opprettelse av følgende 4 landskapsvernområder: Sleipdalen—Faulevatnet i Sørfold, Gjerdalen i Hamarøy og Sørfold, Hellemobotn i Tysfjord og Stefjorden—Stetind i Tysfjord.

Det planlegges nå en rekke inngrep i form av kraftutbygging, veibygging, jernbane- og kraftlinjetraséer i dette området. Foreløpig er konsesjon søkt eller nær forestående for utbygging av Indre Tysfjord med Botneelva (Austerdalen er tatt ut av planene), Hellemovassdragene, Kobbelvassdragene og Faulvatn.

For å få en fornuftig arealbruk, en samordning av inngrepene og sikring av områder som ikke bør ødelegges, ba SRN i en uttalelse til Miljøverndepartementet om at det må opprettes en hurtigarbeidende interkommunal planleggingsgruppe. SRN tar sterk avstand fra gjennomføring av enkeltvis inngrep før det foreligger en totalvurdering av hvilke vassdrag og naturområder som bør spares i denne del av landet.

3. VERN AV SPESIELLE NATUR-OMRÅDER OG FOREKOMSTER

3.1 Større naturområder — pågående saksbehandling.

Hardangervidda. (Jfr. Årsmeldingen 1978)

I likhet med det foregående år, har en vesentlig del av forbundets engasjement i denne saken i 1979 foregått i samarbeid med Den Norske Turistforening og Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Status.

1979 ble et merkeår for denne saken idet Stortinget den 30. november vedtok et omfattende vern av Hardangervidda — etter en plan som SRN i det vesentlige fant å kunne gi sin tilslutning til. Vedtaket innebærer at Veig og Dagali ikke bygges ut og at vannet fra Tinnhølen tilbakeføres til sitt opprinnelige løp i Bjoreia. Dermed er tre store konsesjonssaker gått helt i naturvernets favør. Videre ble det bestemt opprettet en stor nasjonalpark på ca. 3400 km² og foreløpig to landskapsvernområder på tilsammen ca. 880 km². En del andre områder skal vurderes videre før vern eventuelt fastsettes. Felles fylkesplanvedtekter etter bygningsloven skal innføres i den øvrige del av planområdet som ikke regnes som bygdenært. De endelige avgrensninger og vedtektenes endelige utforming i detalj er ikke fastsatt. Det blir en oppgave for Miljøverndep. som nå skal behandle denne del av saken etter naturvernlovens bestemmelser — før verneplanen kan tre i kraft.

Arbeidets gang.

SRN fant i det vesentlige å kunne gi sin tilslutning til den plan for vern som ble fremlagt i St.meld. 43 umiddelbart før årsskiftet 1978/79.

Det ble da en primær oppgave å arbeide for at meldingen fikk støtte av et flertall i Stortinget. Samtidig måtte SRN sørge for å få fram sine viktigste forslag til konkrete endringer og tilføyelser til det som var fremlagt i St.meld. 43, med henblikk på i størst mulig grad å få disse innarbeidet i Stortingsmeldingen.

Arbeidet måtte først og fremst rettes direkte mot stortingsrepresentantene og saksbehandlingen i Stortinget. Det ble utført gjennom skriv og notater til Stortingets partigrupper og Stortingets forsterkede Kommunal og Miljøvernkomité. SRN hadde også et møte med komiteén. Gjennom hele behandlingsperioden

i Stortinget fram til og med plenumsdebatten 30/11 hvor saken ble avgjort, hadde SRN løpende kontakt med enkelte stortingsrepresentanter, parti- og gruppeformenn. Gjennom samtaler, notater, momentlister og delutredninger ble våre synspunkter utdypet og begrunnet og motpartens innlegg imøtegått. SRN engasjerte seg også for å bidra til at saken ikke ble trenert eller utsatt, noe enkelte politiske grupperinger gikk sterkt inn for.

SRN ble også i 1979 tvunget til å engasjere seg i mer allmen opinionskampanje om vern av Vidda. Dette skyldes det lokalpolitiske utspill med den såkalte «ordførerplan» som åpenbart var ment som et alternativ som motstanderne av verneplanene kunne samles om i Stortinget. Planen forutsatte ikke opprettelse av nasjonalpark eller innføring av felles fylkesplanvedtekter. Det tok heller ikke stilling til utbygging av Dagali og Veig. Planen kunne således ikke gi Vidda et forsvarlig vern, men fikk likevel støtte fra en rekke politikere. SRN imøtegikk ordførerplanen gjennom utredningen til sentrale politikere og ved å delta i debatten i massemedia. En betydelig arbeidsinnsats ble ofret på denne sak som vi anså som svært viktig.

Veien i Husedalen.

Saken om veiforlengelsen i Husedalen (Kinso) fikk en særskilt behandling. Det dreier seg om en veiforlengelse på til sammen 2,8 km hvorav siste del (1,7 km) vil gå inn i nasjonalparken som traktorvei. Saken var vanskelig fordi dette området har en spesielt stor verneverdi og fordi elva Kinso er gitt varig vern. Samtidig var begrunnelsen for kravet om veiforlengelse meget sterk, knyttet til konvensjonell landbruksnæring. Verne- og bruksinteressene sto mot hverandre og ved vurderingen i forbindelse med St.meld. 43 var det enighet om ikke å ta denne sak opp spesielt i SRN's regi. Det ble imidlertid besluttet å be Miljøverndep. om endel videre opplysninger. Man deltok også senere i et møte (med befaring) i Kinsarvik hvor Miljøverndep. og Grunneierlaget var representert. Etter dette viste det seg at det ikke var grunnlag for å følge opp saken i SRN's regi. DNT og NNV fant det imidlertid nødvendig å reagere på saken overfor Miljøverndep. på saksbehandlingen og det standpunkt som var tatt.

I NNV's uttalelse ble det slått fast at Husedalen med det varig vernede Kinsovassdraget er et av landets mest verneverdige naturområder og at Norges Naturvernforbund ikke kunne gå inn for et såvidt betydelig teknisk inngrep som den planlagte veiforlengelsen innebar.

NNV mente også at et slikt inngrep klart kom i konflikt med de intensjoner Stortinget hadde lagt til grunn ved varig vern av vassdrag. Det ville også være i konflikt med de forutsetninger Regjeringen selv hadde lagt til grunn i St.meld. 43 for avveining av spørsmålet om bygging av nye jordbruksveier innen den planlagte nasjonalpark på Hardangervidda.

NNV fant det meget beklagelig at forbundet ikke var blitt informert om saken på et tidligere tidspunkt.

NNV innså imidlertid at dette hadde vært en meget vanskelig sak for Miljøverndepartementet og at landbruks- og bygdeinteressene var meget store.

NNV pekte på at den traktorveg som ifølge St.meld 43 og innstillingen fra Kommunal- og miljøvernkomitéen er tenkt framført til Vivelå, ville gi en langt bedre adkomst til betydelige deler av det aktuelle fjellområdet enn forlengelsen av vegen i Husedalen.

NNV henstilte derfor til departementet om å gi saken en ny vurdering — før et eventuelt endelig tilsagn om veiforlengelsen ble gitt.

Dersom veiprojektet i Husedalen ble en realitet henstilte NNV til Miljøverndepartementet om at det ble tatt hensyn til følgende:

— Avgjørelsen i denne sak måtte sees isolert og ikke skape presedens ved senere vurderinger av nye landbruksveier innen verneområdene på Hardangervidda og heller ikke for inngrep i andre områder med varig vernede vassdrag.

— Veien måtte bare bli en traktorvei og driftevei for sau.

Veien måtte bare tillates brukt til landbruksformål, så som drifting av beitedyr og transport av viltkjøtt og fisk fra fjellet. Noen form for turistmessig utbygging i tilknytning til eller som et resultat av veien, måtte ikke aksepteres.

— Detaljstikking så vel som opparbeiding av veien måtte følges nøye av naturvernmyndighetene med sikte på at skadevirkningene ble så små som mulige.

— Veien måtte være stengt med låst bom.

Dessuten fant NNV det betenkelig å tillate hogst av løvtrevirke til ved innenfor nasjonalparken i Husedalen.

Det videre arbeid med Hardangervidda-saken.

Den videre behandling i Miljøverndep. har to sider: Den ene angår midlertidige tiltak som må treffes for å hindre at Vidda blir påført flere skader eller at en uheldig presedens blir innarbeidet før verneplanen kan tre i kraft. Den andre gjelder utarbeidelse av detaljerte vernebestemmelser og områdeavgrensninger og iverksettelse av verneplanen. SRN har hatt jevnlig kontakt med Miljøverndep. om begge disse sider ved saken både gjennom enkelthenvendelser i konkrete saker og ved at spørsmålene har vært tatt opp og drøftet på mer uformelle møter og på kontaktmøte med de ideelle organisasjoner hvor også Miljøvernministeren har vært til stede. SRN har sterkt tilrådet at det blir innført midlertidige vernebestemmelser og har herunder tatt opp følgende:

- Hytteutbygging og annen virksomhet i viktige reintrekkområder i Tinn og Nore Ulvdal.
- Skadelig motorisert ferdsel på og utenfor vei spesielt i Tinnhøloområdet.
- Masseuttak til Sysendammen ved Tråastølen.
- Utbygging for masseturisme på Finse og Gavlen i Tessingdalen.
- Krav om restaurering av Tinnhøloområdet før «sivilisasjonen» med masseinvasjon av biler og camping gror fast og får hevd.
- Forhindring av at tamreindriften blir gjenopptatt på Vidda gjennom etablering av «Hardangervidda tamreinlag».

SRN har også søkt å legge fram sitt syn på endel spesielle saker knyttet til utarbeidelsen av de endelige vernebestemmelser. Det har imidlertid vært vanskelig å få gehør for å ta slike spørsmål opp før høringsrunden.

SRN har videre foreslått for Miljøverndep. at det opprettes et midlertidig arbeidsutvalg som samarbeids- og kontaktledd inntil «Rådet for Hardangervidda» kan tre i funksjon. Miljøverndep var ikke interessert i dette.

Det kan være behov for SRN å følge opp disse saker overfor Miljøverndep. i 1980. Spesielt gjelder dette de spørsmål og krav som bør tas opp under høringsrunden og kravene om midlertidig vern.

Forslag om opprettelse av Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsområde.

(Jfr. Årsberetning 1978 og punkt 5.3 i foreliggende årsberetning).

Det var med glede Norges Naturvernforbund mottok det endelige forslaget om nasjonalpark i Jotunheimen og landskapsvernområde i Utladalen. Vernearbeidet i Jotunheimen har vært en merkesak for NNV gjennom en meget lang periode. På tross av at viktige verneverdier er gått tapt gjennom årene, ser vi på forslaget som en god mulighet til å hegne om det naturmangfold som fremdeles er tilstede i de klassiske Jotunheimtraktene.

I forbundets uttalelse til Miljøverndep. om verneforslaget, ga vi uttrykk for at forslaget til grenser for nasjonalparken var overveiende positivt -- ved at både Galdhøplataet, Fanaråken og Hurrungane var kommet med. Vi anså det også som riktig å holde turiststeder som Gjendesheim, Spiterstulen, Leirvassbu og Eidsbugarden utenfor nasjonalparken. NNV mente det imidlertid var viktig at deltaområder i Leirunsåa ved Øvre Leirungen i Vgå kom med i nasjonalparken.

Videre burde departementet sørge for at man gjennom generalplanarbeidet får en *bufferzone* mellom nordbredden av Bygdin og nasjonalparkens sørgrense -- dette for å forhindre bl.a. veibygging mellom Eidsbugarden og østenden av Bygdin.

Når det gjaldt de foreslåtte vernereglene for dyrelivet i nasjonalparken, vil vi understreke den spesielle status enhver nasjonalpark har såvel i lovgivningen som i folks bevissthet. Det må være en selvfølge at *vernehensynet* her legges til grunn for forvaltningen og at jakt og fangst prinsipielt bare bør forekomme som ledd i arbeidet for å motvirke en uharmonisk utvikling av dyrelivet som følge av menneskelige inngrep.

Naturvernforbundet motsatte seg derfor det foreslåtte avsnitt:

«I område der bjørn, ulv, jerv, gaupe eller kongeørn gjer vesentleg skade på husdyr og tamrein, kan Miljøverndep. gi løyve til felling.»

Ut fra det man vet om bestandene i dag og i tidligere tider, vil man i overskuelig framtid neppe få skader på tamrein og bufé forårsaket av *bjørn, gaupe* og *ulv* innenfor nasjonalparkens grenser, mente NNV.

Eventuelle *ørneskader* vil i det vesentlige

være lokalisert til grenseområdene -- etter som storparten av nasjonalparken ligger så høyt at den befinner seg over kongeørnens vanlige hekke- og jaktområder.

Den eneste art man kan tenke seg kan bli en «problemart», er jerven. I dag kan man ikke snakke om noen fast bestand av jerv i Sentral-Jotunheimen, men streifdyr kan forekomme. Samtidig utgjør Jotunheimen en «bro» mellom isolerte dyr på Hardangervidda og den noe bedre bestand i Dovre/Rondane. Eventuelle streifende dyr i Jotunheimen Nasjonalpark bør derfor ikke underlegges de samme bestemmelser som for jerv i områder utenfor nasjonalparken eller i områder med bedre bestand, hevdet forbundet.

Jotunheimen Nasjonalpark ligger ellers i sin helhet på Statens grunn. Dette faktum tilsier at departementet her har de beste muligheter for, og bør bestrebe seg på å legge opp til en spesielt ansvarsbevisst forvaltning av disse truede dyreartene -- i samsvar med våre internasjonale forpliktelser.

Når det gjaldt motorferdsel på veien opp Veodalen inn til Glitterheim, måtte den næværende bomordning fortsatt håndheves strengt, hevdet NNV.

Norges Naturvernforbund var enig i at Vettismorki med den urskogspregede furuskogen har stor verneverdi -- på tross av at den er en del ødelagt av fluorrøyk fra A/S Årdal og Sunndal Verk.

At furuskogen skal forvaltes med forsiktighet (unngå større snauhogster og hogst av verneverdig skog) er positivt, men departementet må i tillegg, i tråd med det opprinnelige forslaget fra professor Heiberg, søke å få opprettet et *skogreservat* i Vettismorki.

Norges Naturvernforbund ser ellers med stor uro på planene om vei over fjellet ved Keisaren til Utladalen og de konsekvenser dette kan få på lengre sikt. *En slik vei må i vernesammenheng sees som særst uheldig og må bestemte avvises.*

Norges Naturvernforbund beklaget i sin uttalelse at ikke det planlagte landskapsvernområdet i den biologisk særst rike Smådalen var tatt med i de foreliggende planer.

Vi krevde i det minste at bunnen av Smådalen, med Smådalsvannene og lonene ovenfor, ble vernet. Dessuten måtte Miljøverndepartementet i kontakt med kommunen sørge for at verneverdiene i hele området blir tatt skikkelig hensyn til i generalplanarbeidet. Dette gjelder også området Gokkerdalen--Foss-setrene--Solell. Ellers ba NNV om at Smådøla ble varig vernet.

Forvaltningen av Sjødalen er naturlig å se i sammenheng med nettet av selve Jotunheimen som nasjonalpark. NNV ser på Sjødalen som så spesielt verneverdig, p.g.a. det varig vernede vassdraget, kulturlandskapet og den kjente furuskogen, at det her burde vært utlagt et stort landskapsvernområde. Når dette dessverre er henlagt, mente NNV, i likhet med «Naturvernutvalget for Nord-Gudbrandsdal», at det måtte utarbeides *spesielle verneplaner for hele Sjødalen*. Miljøverndep. må sørge for at kommunens generalplan tar skikkelig vare på verneverdiene. *Et stort skogreservat i Stutgonglia må opprettes.*

Av andre områder som bør vurderes som landskapsvernområder eller vernes gjennom generalplanarbeid, nevnte NNV Leirdalen og Visdalen.

Norges Naturvernforbund håpet dessuten at Heimdalen naturreservat — som ligger så nær Jotunheimen at det er naturlig å nevne det her — snart opprettes.

Saltfjellet/Svartisen.

(Jfr. Årsberetning 1975, -77 og -78).

Den Norske Turistforening, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Norges Naturvernforbund har hver på sitt felt så store interesser å ivareta i dette området at man har funnet det formålstjenlig å drive det vesentlige av vernearbeidet sentralt gjennom samarbeidsorganet SRN.

SRN har i denne store og viktige saken et nært samarbeid med Nordland Naturvernforening og Folkeaksjonen Spar Saltfjellet i Bodø.

I 1979 har arbeidet konsentrert seg om Saltfjell-Svartisutvalgets (SSU) innstilling av mai 1978, NVE-Statskraftverkernes konsesjonssøknad for utbygging av de fem prosjektene: Saltdal-, Beiar-, Nord-Rana-, Stor-Glomfjord og Melfjordutbyggingen, og om utarbeidelse av en bruks- og verneplan, herunder et nasjonalparkforslag.

Saltfjell-Svartisutvalgets innstilling.

Saltfjell-Svartisutvalget ble oppnevnt i 1971 av regionplanrådene i Nord-Helgeland og Salten. Utvalgets innstilling, som er en areal- og ressursdisponeringsplan for Saltfjell/Svartisen-området, behandles som fylkesplansak. Innstillingen av mai 1978 bærer preg av full overensstemmelse med NVE's utbyggingsplaner, idet vannkraftutbyggings-spørsmålet inntar en helt dominerende posisjon og verneinteressene tillegges liten vekt.

SRN sendte i januar brev til Nordland Fylkeskommune og til fylkestingsrepresen-

tantene, hvor vi ba om at behandlingen av Saltfjell-Svartisutvalgets innstilling ble utsatt inntil dette kunne skje som ledd i en fullstendig konsesjonsbehandling. Vi mente at en stillingstaken til SSU's innstilling før konsesjonssaken foreligger, ville innebære at man tar standpunkt til utbygging uavhengig av de krav vassdragsreguleringsloven stiller til en fullstendig og forsvarlig saksbehandling.

I mai vedtok Nordland Fylkesting i en noe modifisert form SSU's innstilling, som i forbindelse med vannkraftutbyggingen er identisk med NVE's utbyggingsplaner. Saltdalsutbyggingen ble utsatt, Lakselva i Misvær og Kvitbergvatnet ble tatt ut av planene, ellers gikk Fylkestinget inn for full utbygging, også av den høyt verneverdige Stormdalen.

SSU's innstilling er nå til behandling i Miljøverndepartementet.

Svartisutbyggingen.

NVE-Statskraftverkernes konsesjonssøknad for Svartisutbyggingen er nå ute til 1. gangs høring. Uttalefristen var opprinnelig satt til 1. okt. 1979, men ble utsatt til 15. mai 1980, ifølge NVE av hensyn til fylkestingsbehandlingen. Til tross for at det foreligger 147 fagrappporter som bakgrunnsmateriale i forbindelse med SSU's innstilling og konsesjonssøknaden, (hvorav kun 4 rapporter om hydrologi følger konsesjonssøknaden), og til tross for at det i konsesjonssøknaden er utarbeidet en egen konsekvensanalyse, rapporten «Virkninger», viser det seg likevel at virkningene av de fem delutbyggingene er mangelfullt belyst og utredet i konsesjonssøknaden. Dette skyldes bl.a. at konsekvensanalysen ble utarbeidet før en rekke av de viktigste fagrappporter og sluttrapporter forelå. Dessuten var flere av fagrapportene mangelfulle eller foreldet, eller de manglet helt, f.eks. når det gjaldt friluftsliv/rekreasjon.

SRN har i en uttalelse til Vassdragsdirektoratet bedt om at *behandlingen av konsesjonssøknaden for Svartisutbyggingen må stilles i bero* inntil det blir utarbeidet en ny konsekvensanalyse, hvor alle vesentlige konsekvenser av kraftutbyggingen blir gitt omtale og vurdering, slik Vassdragsreguleringsloven forutsetter.

Også fra en rekke andre hold har Vassdragsdirektoratet fått anmodning om å forlenge uttalelsesfristen, bl.a. fra Folkeaksjonen Spar Saltfjellet, Nordland Bondelag, Nordland Fylkesfiskarlag og Norske Reindriftsamers Landsforbund.

Bruks- og verneplan -- nasjonalpark.

SRN anmodet i en uttalelse til Miljøverndep. om å utarbeide forslag til nasjonalpark/verneområder i tråd med de store verneinteresser som knytter seg til Saltfjell/Svartisområdet. Vi mener at det nå er på høy tid at det igangsettes undersøkelser og at arbeidet med å opprette nasjonalpark og verneområder, som begynte i 1938, blir videreført. Videre pekte vi på viktigheten av å få en verneplan som omfatter alle landskaps typer innen området, fra skjærgård til isbre. Samtidig fremhevet vi nødvendigheten av at bruks- og verneinteressene må vurderes samlet på samme måte som det er gjort i St.meld. nr. 43 om Hardangervidda, og at den videre behandling av SSU's innstilling og av konsesjonsøknaden må utstå inntil verneforslaget er utarbeidet.

I tilknytning til dette ba vi om at det blir opprettet et nytt utvalg, med en bred faglig sammensetning, til å utarbeide en bruks- og verneplan for Saltfjellområdet.

Vi tok opp de samme forhold på møter med Miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementet er enig i en eller annen form for bred vurdering av denne saken, men anser det vanskelig å få til noe nytt Saltfjell-Svartisutvalg.

Skytefelt.

Etter at NNV ble kjent med at Forsvaret hadde fremmet forslag om et skyte- og øvingsfelt i Bolna i Saltfjellet (hovedskytefelt for Nord) ba SRN i en uttalelse til Fylkesmannen om at forslaget må bli behandlet som en del av en samlet disposisjonsplan for hele Saltfjellområdet. Dessuten pekte vi på de store verneverdiene i denne delen av Saltfjellet.

Vern av marine biotoper.

(Jfr. Årsmelding 1978).

Med utgangspunkt i «Utkast til landsplan for verneverdige marine biotoper, Del I» var det søkt om midler fra W.W.F., Miljøverndep. samt Nordland, Troms og Finnmark fylker til å fortsette arbeidet med de marine verneverdige biotopene.

Miljøverndep. fant av budsjettmessige grunner ikke å kunne gi økonomisk støtte til prosjektet for 1979. Departementet viste også til at det på Nordisk samarbeidsplan var tatt initiativ til etablering av et prosjekt om «Marine biotoper».

Kirkesæther overtok 1. april 1979 en stilling som avdelingsingeniør i Nordland Fylkeskommune og sluttet som sekretær i utvalget.

Det var imidlertid en forutsetning at han skulle gjøre ferdig sitt arbeid med registrering av verneverdige marine biotoper, som hadde vært finansiert gjennom WWF i prosjektet «Levende Hav». I brev av 14. mars 1979 fra utvalget ble det angitt at utvalgets videre arbeid vil avhenge av oppstartingen av prosjektet «Marine reservat på nordisk basis». Dette er et prosjekt i regi av Nordisk Ministerråd. Utvalget uttalte videre i brevet at man «finner det riktigst ikke å ansette en ny person til å fortsette Per Kirkesæthers arbeid. Det har hele tiden vært utvalgets håp og målsetting å få Miljøverndep. til å ta på seg og fullføre det arbeidet som utvalget startet. Dette betyr ikke at utvalget anser sin oppgave for løst. Utvalget vil fortsette med de samme medlemmer som tidligere, men utvalgets funksjon vil forandres.

Den 23. april 1979 ble det holdt et møte hvor Kirkesæther og Wibry deltok for utvalget, Rom og Lid fra WWF, fra Miljøverndep. Gjellan og fra NNV formannen og generalsekretæren. Det ble på dette møtet nærmere begrunnet fra departementets side hvorfor man ikke ville gi økonomisk støtte til et mer omfattende registrerings- og klassifiseringsarbeid.

Det nordiske prosjektet ble behandlet på Nordiska Ministerråds møte i Reykjavik i juni 1979, og prosjektet ble plassert langt nede på listen over 2. prioriterte prosjekter som ikke dekkes av budsjettammen. Det er derfor lite trolig at det blir bevilget penger til prosjektet for 1980.

WWF har dekket utgiftene for Kirkesæther som sekretær for utvalget og en del andre utgifter med tilsammen ca. kr. 26 600,- i 1979. Dette regnskapet er nå avsluttet, og det er ikke søkt om midler for 1980. Nordland, Troms og Finnmark fylke er underrettet om at det ikke blir mulig å gjennomføre prosjektet innenfor de fastsatte grenser og at de bevilgede midler ikke kan benyttes.

I brev av 23. mai 1979 ble det meddelt at utvalget i møte 18. mai hadde valgt Per Kirkesæther som ny formann.

3.2 Nasjonalparker.

Hardangervidda Nasjonalpark vedtatt av Stortinget 30.11. Se for øvrig Hardangervidda under pkt. 3.1.

3.3 Landskapsvernområder.

Ingen endring av status. Jfr. for øvrig punkt 2 om bruken av Finnmarksvidda og Oslomarka.

3.4 Naturreservater og naturminner.

Jakt i Nordre Øyeren naturreservat.

Den 10. august vedtok Miljøverndep. at det skulle være tillatt å drive jakt i Nordre Øyeren naturreservat. Tillatelsen gjelder foreløpig for årene 1979, 1980 og 1981. Jakten er begrenset til én måned i året — fra 15. september til 14. oktober.

Tre år tidligere, den 12. august 1976, vedtok departementet at all jakt i reservatet skulle være forbudt — foreløpig for en toårsperiode. I løpet av disse to år utarbeidet departementet en skjøtselsplan for reservatet — *der særlig jaktspørsmålet var gjort til gjenstand for grundige undersøkelser og vurderinger.*

På grunnlag av disse undersøkelsene fastslo så departementet i brev til Naturvernforbundet av 19. juli 1978 at «det bør innføres varig jaktforbud i Nordre Øyeren naturreservat».

Med bakgrunn i disse klare og forpliktende konklusjoner fra departementet, og den forutgående langvarige og grundige analyse og vurdering av jaktspørsmålet, stilte landsstyret i Norges Naturvernforbund seg i en uttalelse til Miljøverndep. fullstendig uforstående til departementets vedtak om å tillate jakt i reservatet. Dette er en beslutning vi på det skarpeste må ta avstand fra, sa Naturvernforbundet. Spesielt ille blir dette vedtaket når man ser det i lys av den tilsynelatende gode vilje Regjeringen viser for å verne om plante- og dyreliv i internasjonal sammenheng.

Internasjonale forpliktelser.

Internasjonalt forplikter man seg til vern og fremsynt forvaltning, og forlanger f.eks. at Las Marismas må fredes, mens man samtidig tillater inngrep i et av våre internasjonalt sett mest betydningsfulle våtmarksreservater!

Konsekvensene av å tillate jakt i Nordre Øyeren vil også kunne resultere i et økende press fra jegerhold om at «hobbyjakt» skal tillates i andre våtmarksområder.

Naturvernforbundet påpekte også det klare misforhold mellom begrunnelsen for å gjeninnføre jakt, nemlig manglende dokumentasjon om jaktens skadevirkninger, og de ressurser som stilles til disposisjon for å klarlegge disse forhold.

Norges Naturvernforbund har konsekvent fremholdt at jakt må karakteriseres som et paradoks i et hvert naturreservat, uansett hvor kort jaktperioden er.

Forslag til verneplan for sjøfuglreservater i Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder.

Miljøverndepartementet presenterte i mai sitt forslag til ovennevnte verneplan. Forslaget omfatter opprettelsen av til sammen 102 naturreservater i de tre fylkene. Formålet med verneplanen er å sikre et rimelig antall av de viktigste tilholdsstedene for ulike skjærgårdsfugler mot forstyrrelser i hekketiden.

Naturvernforbundet innhentet uttalelser fra de aktuelle kretsforeningene. På bakgrunn av disse viste forbundet til at konflikten mellom verneinteressene og friluftinteressene var alvorlige. En deling av områder for å tilgodese begge interesser slik som verneplanen i noen tilfeller legger opp til, kan vise seg uheldig. Når en tar i betraktning utviklingen på friluftslivsektoren, er det klart at en må legge særlig vekt på verneinteressene, mente forbundet.

Naturvernforbundet ba også om at det måtte legges særlig vekt på å sikre truede arter og øyer som huser stort artsmangfold. For å fange opp de sene rugere ba forbundet om at en forlengelse av ilandstigningsforbudet til 1. august måtte bli vurdert.

Fuglefredningsområder på Runde.

Miljøverndepartementet la i mars fram forslag om oppretting av 4 fuglefredningsområder på og omkring Runde i Møre og Romsdal. Formålet med fredningen er å bevare et rikt fugleliv, særlig med tanke på sjøfuglkoloniene, og bevare fuglenes livsmiljø, dessuten verne om særpregede plantesamfunn.

I sin kommentar poengterte Naturvernforbundet det meget viktige i arbeidet med å sikre våre populasjoner av kystfugl. Forstyrrelser i hekketiden er bl.a. årsak til flere arters betydelige tilbakegang i senere år. Siden Runde er et attraktivt reisemål, synes det ekstra påkrevet med regler som kanalisere ferdsel og ellers hindrer forstyrrelser og slitasje. Forbundet uttrykte sin glede over det arbeidet som blir gjort for å sikre dyrelivet i dette området.

Uttalelse om utkast til verneplan for edellauskog i Østfold.

Naturvernforbundet avga uttalelse om verneplanen 6/11. Forbundet støttet i alt vesentlig planen, men hadde innvendinger mot forslaget til vern av Indre Iddefjord/Berbyom-

rådet hvor et kvalifisert verneobjekt, Klabbogen, var utelatt.

Forbundet understreket også det meget betenkelige i at ingen forekomster av eikeskog var funnet kvalifisert til vern. I tilsvarende planer for Akershus og Vestfold er heller ikke eikeskog foreslått vernet.

Forbundet uttalte endelig at det foreligger et særlig behov for videre engasjement for også å sikre et flertall av de objekter som ikke er kvalifisert til vern etter naturloven, men som har mer lokal interesse. Flere av disse lokaliteter er i åpenbar fare p.g.a. treslagsskifte, omdisponering etc.

Verneplan for myrer i Vestfold.

Naturvern og friluftskonsulentene i Vestfold har lagt fram en omfattende plan for vern av myrer i Vestfold. Saken er behandlet av Vestfold Naturvern som i all hovedsak slutter seg til forslaget. Vestfold Naturvern ønsker i tillegg at Rønnebergdammen i Hof tas inn i verneplanen. I et brev av 8. januar slutter Forbundet seg til dette forslaget.

Reinøya naturreservat.

Høsten 1978 foreslo Fylkesmannen i Finnmark vernebestemmelser for Reinøya naturreservat. Finnmark Naturvern og Forbundet sluttet seg til dette forslaget i et brev av 5. februar. Reinøya ligger i Porsangerfjorden og representerer store verdier både med hensyn til landskap, bergart og vegetasjon. Området skal nå vernes mot all virksomhet som medfører terrengingrep eller forstyrrelser av naturmiljøet.

Røed naturminne.

Høsten 1978 ble det fremsatt et forslag om vern av Røed Naturminne i Vestby kommune. Verneforslaget tar sikte på å bevare en sjelden eruptiv bergart mot all ødeleggende virksomhet. Østlandske Naturvernforening og Norges Naturvernforbund støtter i en uttalelse av 5. februar verneforslaget.

4. DYRELIV, JAKT, FANGST OG FISKE

Forvaltningen av verdens hvalpopulasjon.

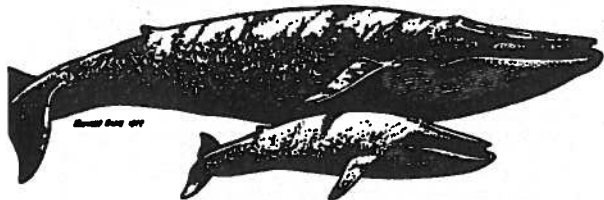
(Jfr. Årsmeldingen 1977).

Norge blir med rette anklaget internasjonalt for en hvalfangstpolitikk som fører til utarming av hvalressursene, hevdet NNV i en uttalelse til Regjeringen i juni. Særlig viktig i denne sammenheng er den rolle Norge spiller i Den Internasjonale Hvalfangstkommisjonen (IWC) der Norge bl.a. sammen med Japan og Sovjet-Unionen danner et flertall for kommersiell hvalfangst på arter som er sårbare og står i fare for desimering eller utryddelse.

Vi har ikke lov til å risikere at enkelte land ut fra snevre økonomiske interesser driver rovdrift på sårbare populasjoner av hval, understreker Naturvernforbundet i uttalelsen og ba om en holdningsendring i norsk hvalfangstpolitikk.

Allerede i 1972 anbefalte FN på sin miljøvernkonferanse i Stockholm, der 113 nasjoner deltok, at nasjonenes regjeringer skulle enes om å styrke IWC, og å øke den internasjonale forskningsinnsatsen, og snarest be om at IWC iverksetter en 10 års stans i kommersiell hvalfangst for alle berørte nasjoner. Også Norge stemte for denne anbefalingen. Norges representant i IWC har ikke fulgt FN's klare anbefalinger med det resultat at det fortsatt er flertallsvedtak i IWC for utnyttning av sårbare hvalarter. I denne forbindelse minnet NNV om at Miljøverndep. står som medlem av Den internasjonale Naturvernunion (IUCN), og at departement og Regjering derfor har plikt til å følge opp et IUCN-vedtak om hvalfangst fra naturvernunionens siste generalforsamling i Sovjet høsten 1978. I dette vedtaket ber IUCN om en stans i all kommersiell hvalfangst inntil det kan påvises en nøyaktig fastleggelse av de bestandsnivåer IWC opererer med.

Videre mener IUCN at konsekvensene for økosystemene av at hvalbestandene forsvinner, må vurderes grundig, foruten muligheten for gjenetablering av hvalarter. IUCN understreker også i sitt vedtak at hvalfangstteknologi og utstyr ikke må overføres til nasjoner som ikke er medlem av IWC, og at medlemmer av IWC ikke må kjøpe hvalprodukter fra ikke-medlemsland. Disse betingelser mener IUCN at medlemslandene skal samarbeide aktivt om for snarlig iverksettelse. Til slutt i vedtaket kommer det fram at IUCN og dens medlemmer må medvirke til medlemskap i IWC for alle land,

både hvalfangende og ikke-hvalfangende, nett-opp for å kunne oppnå at også vernehensyn blir tilgodesett i kommisjonen.

Det er derfor etter Naturvernforbundets mening ikke nok at hvalspørsmålene blir ivarettatt av Fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet. Også Miljøverndepartementet må trekkes inn i arbeidet med hvalspørsmålene på lik linje med de andre departementer. Dette gjelder også den norske representasjon i IWC og det pågående arbeid med en revisjon av Hvalfangstkonvensjonen.

Internasjonalt samarbeid om truede arter.

24. august avga Forbundet en uttalelse om Wildlife-konvensjonen». Målsettingen med denne er å gi et bedre vern for Europas planter og dyr og deres leveområder. Det er spesielt lagt vekt på truede og sårbare trekende arter. Forbundet understreker at de alltid har tilkjennegitt et særlig ansvar for vern av plante og dyreliv i vårt land. Forbundet støtter derfor sterkt en internasjonal innsats og en samordning for bedre vern av truede arter. Forbundets mening er at vernet av vårt livsmiljø, med livsprosesser og økosystemer, må grunnlovfestes. Alle arter bør i utgangspunktet være fredete. Er en arts status ukjent eller diskutabel bør det praktiseres en streng forvaltning. Alle arters kvantitet må sikres for å opprettholde deres funksjon i økosystemet.

Forbundet advarer også mot en utglidning av begrepet truede arter. Inndelingen i ulike vernegrupper må være fleksibel og kunne revideres på grunnlag av ny viten.

I et brev av 3. desember til Regjeringen ber Forbundet om at Norge så snart som mulig ratifiserer konvensjonen for vern av ville plante- og dyrearter og deres naturlige leveområder.

Endring i fredningsforskriftene for ulv, jerv og bjørn.

I begynnelsen av april mottok forbundet et forslag fra Miljøverndep. til endringer i fredningsforskriftene for ulv, jerv og bjørn.

I forbundets uttalelse minnet vi først om noen av våre prinsipielle standpunkter (Jfr. Årsmelding 1978) vedr. forvaltningen av dyrelivet og spesielt truede arter.

NNV så ellers ingen grunn til at totalfredningen av jerv bare skulle gjelde Sør-Norge t.o.m. Sør-Trøndelag, slik Miljøverndep. hadde foreslått. Forholdene i Nord-

Norge synes ikke å skille seg ut i en slik grad at det berettiger til alminnelig jakt, hevdet NNV, som derfor tilrådte at totalfredningen snarest utvides til også å gjelde de fire nordligste fylker.

De dispensasjonsregler som nå er gjennomført vedrørende jervfredningen i Sør-Norge, taler også for at totalfredningen gjøres gjeldende for hele riket.

Dersom departementet likevel ikke gikk inn for totalfredning også for Nord-Norge, ba NNV om at yngletidsfredningen må gjelde allerede fra 15. februar, ettersom undersøkelser viser at jerven kan yngle så tidlig.

Et annet punkt i Miljøverndep. forslag hadde følgende ordlyd:

«I områder hvor bjørn eller jerv gjør vesentlig skade på husdyr og tamrein, kan Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk gi tillatelse til å redusere bestanden av bjørn eller fredet jerv. Ved avgjørelsen skal det tas hensyn til områdets betydning som beitemark, størrelsen av bestanden av jerv eller bjørn i området og i tilstøtende områder, og omfanget av skadene. Tillatelse som nevnt i første ledd skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall individer.»

Naturvernforbundet var ikke tilfreds med at Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk skulle få hånd om dispensasjonene alene.

NNV kunne heller ikke akseptere at dispensasjonsreglene åpnet for jakt hvor nær sagt hvem som helst kan delta. Det må være nøye utplukkede jegere som får slik tillatelse, uansett hvilken fredet art det dreier seg om, hevdet forbundet.

Vi kunne heller ikke akseptere at man nå ville endre de gjeldende forskrifter som tar sikte på å felle enkelt dyr som er årsak til særlig store skader. Våre stammer av bjørn og særlig av jerv er fortsatt for svake til at en mer generell regel om reduksjon av bestandene kan innføres, mente forbundet.

Begrepet «felling og fangst» var nyttet i departementets forslag. Forbundet reagerte på dette: Begrepet «felling» oppfattet vi som avskyting, mens derimot fangstbegrepet var uklart. NNV ville bestemt motsette seg at «fangst» åpner for en utvikling som innebærer bruk av inhumane midler som gift, saks etc. NNV foreslo derfor at man nøyde seg med begrepet «felling».

De nye forskriftene ble vedtatt ved kgl. res. av 19. juni 1979 — uten at noen av våre synspunkter ble tatt til følge. Forskriftene trådte i kraft straks.

Forvaltningen av bjørn i Finnmark — oppnevning av utvalg.

På grunnlag av en anmodning til Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk fra et «bjørnemøte» i Tana den 23. september, oppnevnte Direktoratet i oktober et utvalg bestående av en representant fra flg. institusjoner:

Norsk sau og geitavlslag
Finnmark landbruksksselskap
Bjørneforskningen i Finnmark,
ved Steinar Wilkan
Norges Naturvernforbund
Viltkonsulenten i Finnmark
Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk

Direktoratet oppnevnte Viltkonsulenten i Finnmark, Hans Haagenrud, til formann og Steinar Wilkan til sekretær i utvalget, Kontorsjef Hjalmar Pavel representerte DVF.

Utvalget ble gitt følgende mandat:

1. Det skal innen rammen av gjeldende fredningsforskrifter fremmes forslag til retningslinjer for forvaltningen av bjørn innen sauebeiteområder i Finnmark. Herunder skal utvalget bl.a. ta standpunkt til:
 - a) Avgrensning av forvaltningsområder.
 - b) Aktuelle tiltak for å forhindre eventuelt forebygge skade på sau grunnet bjørn.
 - c) Hvordan felling av skadebjørn skal foregå.
2. Utvalget skal under sitt arbeid selv vurdere hvorvidt utvalget har representativ sammensetning og eventuelt overfor DVF foreslå suppleringer. Utvalget bestemmer selv i hvilken grad man under arbeidet trenger sakkyndig bistand.
3. Utvalget skal fremme sine forslag overfor DVF innen 1. januar 1980.

Naturvernforbundet ble av DVF bedt om å oppnevne en representant som var bosatt i Finnmark. Landsstyret oppnevnte Arne Heim som NNV's representant.

Ved årets slutt var Utvalgets innstilling ennå ikke avgitt.

Forvaltningen av jerv. (Jfr. Årsmeldingen 1978).

Forbundets landsstyre og de sterkeste berørte kretsforeninger i Sør-Norge (STrNV og

ONV) har hele året nøye fulgt utviklingen i myndighetenes opplegg for forvaltningen av jerv.

Med hjemmel i de nye fredningsforskriftene for ulv, jerv og bjørn (se omtale annet sted i denne årsmeldingen) ble det i august 1978 gitt to fellingstillatelser for jerv, én i Sel kommune og én for området Folldal/Oppdal øst. Fellingstillatelsene ble i januar 1979 forlenget (med unntak for yngletiden 1. mars-31. mai).

Etter at situasjonen ble drøftet på et møte på Oppdal den 12. februar (hvor vår formann deltok), traff Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk (DVF) følgende kortsiktige tiltak:

1. Området for tillatelse til å felle 1 jerv i Sel kommune ble utvidet til å omfatte østområdet av Dovre.
2. Området for tillatelse til å felle 1 jerv i Oppdal/Folldal ble utvidet til å omfatte Snøhettaområdet i Oppdal, Dovre og Lesja kommuner.
3. DVF ga fellingstillatelse for ytterligere 1 jerv i sistnevnte område.
4. Miljøverndepartementet dispenserte fra forbudet mot motorferdsel i Dovrefjell og Rondane Nasjonalparker for felling av jerv som det blir gitt fellingstillatelse for.
5. DVF dispenserte fra forbudet mot jakt fra snøscooter. Tillatelse til bruk av snøscooter etter motorferdselsloven skulle kunne gis av de respektive kommuner.

Naturvernforbundet henvendte seg i mars til Miljøverndepartementet og ba om et møte med representanter for departementet og DVF for å diskutere utviklingen i denne saken. På møtet viste vi til en rekke henvendelser forbundet hadde mottatt, bl.a. fra ONV, om store betenkeligheter omkring de dispensasjoner som var gitt.

— Det ble reist betenkeligheter omkring antallet av fellingstillatelser så lenge man vet lite om stammens størrelse.

— Det var kommet reaksjoner på bruk av motoriserte hjelpemidler i jakten.

— Det var kommet reaksjoner på dispensasjonen fra fredningen i nasjonalparkene i området

I september henvendte forbundet seg til DVF og ba først om at de gitte fellingstillatelser ble avgrenset i tid, slik fredningsforskriftene krevde. Ved årets slutt var imidlertid dette forhold ikke brakt i orden.

I brevet refererte vi ellers til en nylig utgitt rapport om «Jervesporing i Snøhetta-Rondane våren 1979», utarbeidet av Tor Kvam ved DVF, Viltforskningen. Kvam anslø bestandsstørrelsen i disse traktene til mellom 9 og 11 dyr — et antall som ligger nær de anslag NNV tidligere hadde gitt uttrykk for.

Fordelingen av dyr mellom Dovre og Rondane var også i samsvar med våre tidligere anslag.

Med bakgrunn i dette og i det faktum at det nylig var skutt en voksen hanjerv i Rondane, (vi viste til kjønnsfordelingen i rapporten) motsatte Naturvernforbundet seg på det mest bestemte at ytterligere fellingstilatelser ble gitt i Rondane.

Norges Naturvernforbund rettet i brevet også oppmerksomheten mot den høye fellingsgodtgjørelse som var satt — kr. 15 000,- pr. felt dyr. Vi innrømmet at det måtte gis en rimelig godtgjørelse, men kr. 15 000,- er en såvidt høy sum at den bl.a. innbyr til jaktmetoder som kan være lite ønskelige. Vi ba derfor Direktoratet ta størrelsen på godtgjørelsen opp til ny vurdering.

Bestandsregistrering av store rovdyr — oppnevning av styringsgruppe.

Styret i Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk (DVF) oppnevnte i mars en styringsgruppe for arbeidet med bestandsregistreringer av de store rovdyr — i første rekke bjørn og jerv.

I styringsgruppen sitter en representant for hver av flg. institusjoner/organisasjoner:

DVF
Landbrukets utmarkskontor
Miljøverndepartementet
Norges Jeger- og Fiskerforbund
Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd
Norges Naturvernforbund
Norsk sau- og geitalslag
Norske Reindriftssamers Landsforbund
Verdens villmarksfond

Styret i Naturvernforbundet oppnevnte Hans J. Engan som forbundets representant i utvalget.

Utvalgets mandat er følgende:

1. Prosjektet skal i prinsippet omfatte en landsomfattende bestandsregistrering av de store rovdyr. I startfasen må de største problemområder prioriteres, og prosjektet må tilpasses de økonomiske rammer.

2. Styringsgruppen skal godkjenne prosjektets opplegg og budsjetter samt føre tilsyn med prosjektets framdrift og økonomi.
3. Gruppen skal vurdere endringer i prosjektutførelsen og korrigeringer i prosjektplanene og gi forslag til eventuell avvikling/videreføring av deler av prosjektet.
4. Gruppen skal rapportere om prosjektet til overordnede, sideordnede og underordnede organer.»

Bestandsregistreringene er igangsatt som et 3-årig prosjekt. På styringsgruppens første møte vedtok man for 1979 å bevilge midler til fortsettelse av flg. undersøkelser:

Bjørneregistreringer i Trysil og på Vestlandet, undersøkelser og oppklaring av rovdrymeldinger ved skade på sau i Rondane-Dovrefjellområdet i sommer og ferdigskrivning av rapporten fra jerveregistreringene i Snøhettaområdet i vinter. Det ble videre vedtatt å be direktoratet om så snart som mulig å engasjere en vitenskapelig konsulent til å lede og koordinere registreringene.

Styringsgruppen rettet på møtet en henvendelse til direktoratet hvor man anmodet om at det i årene som kommer blir bevilget tilstrekkelig med midler til disse undersøkelsene. Disse registreringene er av avgjørende betydning for en fornuftig forvaltning av våre store rovviltarter, og prosjektet må gis økonomiske muligheter som står i rimelig forhold til den omfattende målsettingen en har for arbeidet.

Norske sjøfuglbestander — utkast til forsknings- og kartleggingsprogram.

Under henvisning til tidligere uttalelse (okt. 1978), ba NNV i januar om et møte med Miljøverndep. for å bli bedre orientert og for bedre å kunne legge fram våre synspunkter. Møtet kom i stand den 9. mai.

Fra departementets side ble det redegjort for handlingsprogrammet. En hadde ikke foreslått at NNV ble representert i styringsgruppen. Sammensetningen av denne skulle avgjøres av styret i Direktoratet for vilt og fisk med det aller første.

Fra NNV's side ble sterkt fremholdt nødvendigheten av at det skjer en samordning av igangværende og forestående forsknings- og registreringsprosjekter, dersom resultatene fra de enkelte prosjekter skal kunne få maksimal verdi for den fremtidige forvaltning av hele det miljø saken dreier seg om.

Forsøk pappugeholk. (Jfr. Årsmelding 1978).

Det endelige resultat ble en todeling av forsøkene hvor man tok sikte på å teste pappholkene grundig ved en direkte sammenligning med konvensjonelle treholker, og å anvende pappholkene i et forsøk på bekjempelse av skadeinsekter i granfrøplantasjer. Det Norske Skogselskap og Direktoratet for Statens Skoger v/ skogdirektøren, bærer det vesentlige av utgiftene forbundet med gjennomføringen av forsøkene.

Forsøkene er planlagt å strekke seg over en tre års periode (1979-81). Årsrapporter fra de to delforsøkene foreligger, men gir få holdepunkter for vurdering av holkenes anvendbarhet utover det man viste på forhånd.

Pappholkene viser seg sammenlignet med holker i tre, å lide under enkelte svakheter, men har til gjengjeld flere positive egenskaper. I alle tilfeller bidrar pappholkene til en mangedobling av småfuglbestanden i området.

Forsøkets andre del, hvor man ved hjelp av holker bygger opp en «unormal» høy bestand av insektetende småfugl innen plantasjene, «led» under naturens luner idet blomstring hos granplantene er en forutsetning for produksjon av kongler og frø som insektene angriper. Grana blomstret ikke i forsøksområdene.

Forsøkene fortsetter i 1980 under ledelse av Ole J. Sørensen, DVF, (sammenligning pappholder og treholker) og Kjell S. Gulbrandsen (bekjempelse av skadeinsekter) i samråd med Sigmund Hågar, NISK.

5.1 Energi generelt. **Energimeldingen.**

Olje- og energidepartementet har i hele 1979 arbeidet med den nye stortingsmeldingen om Norges energiforsyning. Meldingen skulle etter planen vært fremlagt høsten -79, men ble forsinket.

I et møte i Olje- og energidepartementet 7. februar ble det drøftet hvordan NNV kunne bidra til arbeidet med departementets energimelding. Som et resultat av dette møtet oversendte forbundet senere kommentarer til deler av energimeldingen.

Energi komitéen vedtok på møtet 22. juni å foreslå at NNV utarbeider en motmelding til energimeldingen, og at motmeldingen bør foreligge så snart som mulig etter at energimeldingen er lagt fram. Landsstyret har senere sluttet seg til dette vedtaket, og det er søkt om støtte fra Miljøverndep. og Olje- og ener-

gidep. til motmeldingen. Arbeidet med å forberede motmeldingen koordineres av energikomitéen.

Kraftprognoser — kraftbehov. (Jfr. Årsmelding 1978).

Det har også i 1979 vært en omfattende debatt i fagmiljøet og i massemedia omkring kraftprognoser og kraftbehov.

Etter mange utsettelse la Norges Vassdrags- og elektrisitetvesen 22. februar fram prognoser for elektrisitetsforbruket utover til århundreskiftet.

For første gang hadde NVE med et tillegg til den egentlige forbruksprognosen. Dette tillegget utgjør hele 5 TWh i 1985 og fører til at kraftbalansen vipper over til et tilsynelatende underskudd (basert på den kraften som allerede er besluttet utbygd), mens den samme prognose uten tillegg, tilsier at nye kraftutbygginger foreløpig er overflødige.

NNV reagerte meget skarpt på NVE-prognosene og mente at det var en «grov forvrengning av Vassdragsvesenet å fremstille tillegget som en ytterligere nødvendig krafttilgang».

Generalsekretæren uttalte til massemedia at det måtte dreie seg om et «politisk tillegg» for at NVE kunne rettferdiggjøre sine tidligere prognosetall. I brev av 26. februar ba NNV om en rekke opplysninger vedr. dette prognosetillegget, men fikk ikke noe tilfredsstillende svar fra NVE.

NNV understreket også på ny at man mener at NVE i sin nåværende form er uegnet til å ivareta prognosearbeidet på en forsvarlig måte.

I slutten av mars presenterte Miljøverndep. ressursregnskap for energi utarbeidet av Statistisk Sentralbyrå etter oppdrag fra departementet.

Energiregnskapet var også brukt til å utarbeide noen regneeksempler for utviklingen av energiforbruket i Norge fram til 1985.

Beregningene for elektrisitetsforbruk til alminnelig forsyning viste et forbruk etter høyt alternativ på 58 TWh i 1985 og etter lavt alternativ på 53 TWh.

NNV har i heftet «Ingen kraftkrise i Norge» antatt at forbruket til alminnelig forsyning blir på 55 TWh, forutsatt visse energioptimeringsstiltak.

I juli utarbeidet Jan Borning og Olav Benestad et notat om fylkesprognoser og fylkesvise kraftprognoser. Notatet ble sammen med en del annet materiell om fylkenes kraftprognoser sendt kretsforeningene 13.

juli. Det har vært en omfattende diskusjon om fylkesprognosene fordi disse har ligget svært høyt og er blitt brukt som argument lokalt for kraftutbyggingsprosjekter.

I oktober nedsatte Olje- og energidep. et tverrfaglig utvalg for å vurdere fylkesprognosene og det er blitt kjent at dette utvalget har foreslått en vesentlig nedjustering av prognosene.

Høsten 1979 gikk NVE og den politiske ledelse i Olje- og energidepartementet ut med nye påstander om kraftunderskudd i 1980-årene, og ble imøtegått av NNV gjennom debatt i avisene og NRK.

Energiøkonomisering.

(Jfr. Årsmelding 1978).

Landsstyret drøftet i møte 10. mars St.-meld. nr. 42 (1978-79): Om energiøkonomisering, som var lagt fram 8. desember 1978.

I brev av 13. mars ble forbundets synspunkter på energiøkonomiseringsmeldingen oversendt til Stortingets industrikomité. Representanter for forbundet hadde også et møte med Industrikomitéen.

Naturvernforbundet pekte på en rekke forhold og foreslo at:

— Regjeringen bør foreta en nærmere utredning av sammenhengen mellom energibruk og målsettinger for samfunnsutviklingen.

— Regjeringen bør konkretisere hvilken vekt den vil legge på miljøverdier i forhold til materielle/økonomiske verdier.

— Regjeringen bør snarest sette i verk tiltak som begrenser bilbruk i byer og tettsteder.

Regjeringen bør innføre avgifter som dekker alle samfunnsøkonomiske kostnader

— inklusive sykehusplasser og et skjønnsmessig tillegg som tar hensyn til skade på miljøverdier og tap av menneskeliv.

— Regjeringen bør sette inn kraftige økonomiske virkemidler for å overføre store deler av godstransporten fra vei til bane og store deler av persontransporten fra fly til bane.

— Regjeringen bør snarest sette i verk tiltak som sikrer en isoleringsstandard som vil gi lavere energisparekostnader enn kostnadene ved utbygging av tilsvarende ny energi. I kostnadsvurderingen må også miljøverdiene tillegges betydelig vekt.

— Regjeringen bør sette i verk tiltak som øker bruk av solpaneler, varmepumper og varmevekslere i private og offentlige bygg.

— Regjeringen bør sørge for at luksuspreget energiforbruk i størst mulig grad begrenses.

— Regjeringen bør sørge for at samfunnsmessig lønnsom energisparing i industri-sektoren også blir bedriftsøkonomisk lønnsom.

— Regjeringen bør sørge for at behovet for elektrisk kraft blir nærmere analysert.

— Regjeringen bør sørge for at mulighetene for å utnytte gass i kraftverk blir nærmere utredet.

— Regjeringen bør legge fram konkrete planer for å stimulere arbeidet med økt avfallsgjenvinning og for å bygge opp et omsetningsapparat og et marked for gjen-vunne produkter.

I brev av 8. mai kommenterte Forbundet Regjeringens oljespareprogram som nettopp var lansert. NNV uttrykte håp om at den planlagte kampanjen ikke bare ble et engangs-fenomen, men at departementet ville arbeide videre med kampanjer og tiltak som kan føre til redusert bilbruk i framtida.

På representantskapsmøtet ble det vedtatt en uttalelse om energiøkonomisering, som ble oversendt Regjeringen 9. juni. Representant-skapet påpekte at det ikke er forsvarlig av Norge å øke energiforbruket ut over det nivå som vil bli nådd i 1990. I mellomtiden må vi dempe energiveksten, og både på kort og lang sikt ser NNV energiøkonomisering som den beste og sikreste løsning, het det i ut-talelsen. Som en konklusjon anmodet NNV Regjeringen om snarest mulig å følge opp de positive intensjonene fra meldingen om ener-giøkonomisering med et konkret og effektivt handlingsprogram.

Olje- og energidepartementet bekreftet i brev av 2. juli at man hadde merket seg for-bundets synspunkter.

Med brev av 27. juli ba NNV om et møte med Olje- og energidepartementet v/ aksjons-leder Knutsen for å diskutere et eventuelt samarbeid om energisparetiltak. Et slikt møte ble avholdt i september, og generalsekretæren hadde også flere møter med den politiske ledelse i Olje- og energidepartementet. De-partementet valgte imidlertid å holde NNV utenfor ved opplegget av energiøkonomiser-ingskampanjen høsten 1979. Energiøkonomsu-denten deltok som observatør i et presse-seminar som Olje- og energidepartementet arrangerte i slutten av september.

Energiøkonomiseringskampanjen er blitt knutisert i pressen fordi den er meget kost-bar.

Forbundet har benyttet informasjonsmateriellet fra Olje- og energidepartementet i sin informasjonsvirkosomhet i kretsforeningene m.v.

Kraftintensiv industri

19. oktober avga Myrvollutvalget sin innstilling til Olje- og energidepartementet om virkningen av økte kraftpriser for den kraftintensive industri og treforedling (NOU 1979 : 49). Utvalget var nedsatt i november 1978.

NNV ble anmodet av Olje- og energidepartementet om å kommentere innstillingen i forbindelse med arbeidet med energimeldingen. Etter at saken var diskutert i landsstyret, ble forbundets kommentar oversendt 15. november.

I uttalelsen ble uttrykt tilfredshet med at det er utarbeidet en oversikt som i stor grad klargjør virkningene av økte kraftpriser for den kraftintensive industrien og treforedlingsindustrien. Forbundet tok imidlertid sterk avstand fra en rekke av de konklusjoner og den argumentasjonsmåte, som særlig kommer til uttrykk fra flertallet i utvalget. Forbundet støttet langt på vei mindretallets anbefaling om gradvis å øke kraftprisen opp til langtids grensekostnad, men påpekte at det til langtids grensekostnad må legges en miljøavgift som sikrer at våre siste verneverdige vassdrag kan spares.

Forbundet uttalte videre at man deler mindretallets syn på at det er uforsvarlig å sette opp en tildelingsramme som i hovedsak er basert på ønsker fra den kraftintensive industri — slik flertallet har gjort.

NNV kunne ikke se at det er grunnlag for tildelinger til den kraftintensive industrien utover det som denne industrien er sikret i dag, d.v.s. ca. 30 TWh.

Etter planen skulle NNV ha gitt ut et informasjonshefte høsten 1979 om den kraftintensive industri, men dette heftet er blitt forsinket bl.a. fordi man ville avvente Myrvollutvalgets innstilling.

Arbeidet med heftet koordineres av energikomiteén.

Samkjøringen av kraftverkene i Norge.

Samkjøringen ved direktør R. Wiedsvang sendte 6. april et brev til Olje- og energidep. om energimeldingen, revisjon av prognosene og krafttilgangen. Brevet var formelt en kommentar til NVE's reviderte prognoser av 22. februar 1979, men var i realiteten et rent partsinnlegg for forsert vannkraftutbygging.

I brevet hevdet Samkjøringen bl.a. at «Som for landet, er det for det enkelte el.verk lite å tape på å ha god dekning for det forventede forbruk». Vi vil imidlertid påpeke at det bør planlegges for en større kraftutbygging enn det som antas å være det mest sannsynlige behov» og «Det bør derfor planlegges, konsesjonsbehandles og klanlegges for utbygging av vesentlig mer kraft enn det som antas samfunnsøkonomisk optimalt ved det forventede forbruk».

NNV tok i et brev av 5. juni 1979 til Olje- og energidep. kraftig avstand fra Samkjøringens vurderinger og beklaget brevet. NNV fant det eiendommelig at Samkjøringen skal opptre som «pressorgan» for fortsatt kraftutbygging her i landet.

NNV ba i brev av 18. mai om å få oversendt Samkjøringens energigrunnlagsberegninger som bl.a. benyttes som underlagsmateriale ved tildeling av statskraft. I sitt svar av 18. juni nektet Samkjøringen av kraftverkene i Norge å oversende disse beregningene til en «utenforstående organisasjon».

Samkjøringsdirektør Wiedsvang ga i et foredrag for Samkjøringens generalforsamling 30. oktober 1979 misvisende tall om den temperaturkorrigerte økningen i det alminnelige elektrisitetsforbruk for de første 9 måneder i 1979.

NNV's generalsekretær beklaget i avisinnlegg og intervjuer Wiedswangs opplysninger og fant det «ytterst forbausende og beklagelig at Samkjøringsdirektøren gir feilaktig informasjon om utviklingen av el.forbruket i Norge».

Energiplanlegging lokalt.

Med brev av 8. oktober mottok NNV utredningen om energiplanlegging lokalt (NOU 1979 : 33) til høring fra Miljøverndep. Utredningen er utarbeidet av et utvalg oppnevnt av Miljøverndep. i 1978.

Etter at utredningen var forelagt landsstyret og energikomiteén ble forbundets uttalelse avgitt 28. desember.

I uttalelsen påpekte NNV at for å få startet opp og utviklet den lokale energiplanleggingen er det nødvendig å organisere et mer formelt samarbeid mellom de enkelte kommuner, fylkeskommunene, energiorganer og statsmyndigheter. Alle større planer og prosjekter — som f.eks. arealplaner, sektorplaner m.v. — bør vurderes også ut fra energihensyn. Det bør utarbeides en egen energiplan og et eget handlingsprogram for

energiforsyning og energiøkonomisering, het det i uttalelsen.

Energiplanlegging må påbys med hjemmel i lov.

NNV sa seg meget godt fornøyd med de konkrete tiltak som er foreslått for lokal energiplanlegging, men påpekte at den nødvendige lovgivning om en kommunal energiplanlegging må innarbeides i den nye planleggingsloven for å få tilstrekkelig gjennomslagskraft.

5.2 Oljevirkosomhet, kjernekræft, varmekraft.

Oljeboring nord for 62°N.

Olje- og energidepartementet la i mars fram St.meld. nr. 57 om petroleumundersøkelser nord for 62°N. Meldingen understreket at forutsetningen for oljeboringen var at næringslivet i Nord skulle stynges og hevdet at oljeboringen ville foregå innenfor et akseptabelt risikonivå. Ved vurderingen av risikonivået ble det primært ikke bygget på vitenskapelige måledata, men på en politisk helsevurdering.

I en pressemelding gikk Naturvernforbundet umiddelbart ut og bestred såvel premisser som konklusjoner i stortingsmeldingen. Forbundet hevde at man ved å starte oljeboring i nord risikerte å påføre våre fiskebestander og omfintlige økosystemer ubotelig skade. Risikonivået måtte betraktes som uakseptabelt, og oljevirkosomheten ville på den annen side bare i liten grad bidra til å løse sysselsettingsproblemene i den nordlige landsdelen.

Naturvernforbundet fulgte opp saken med å be om et møte med Stortingets industrikomité. Forbundet ble invitert til et slikt møte og stilte der med en skriftlig redegjørelse for Naturvernforbundets syn. Knut Bryn (NTH) og Ståle Eskeland representerte for anledningen Naturvernforbundet i tillegg til forbundets egne saksbehandlere. Forbundet understreket overfor industrikomitéen at stortingsmeldingen prioriterte de oppgaver som var forbundet med økonomisk vinning, mens den tok lett vint på vesentlige momenter som angikk økologi og naturgrunnlag.

Forbundet hevde at stortingsmeldingens antagelser om *sikkerhet* var ren gjetting, og dermed ikke egnet som bakgrunn for politiske beslutninger. Forbundet fant det meningsløst å gi klarsignal for oljeboringen før det var innhentet konkrete resultater fra forskningsprosjektet Sikkerhet på sokkelen.

Videre hevde forbundet at *oljevirkosomheten* i meldingen ble behandlet som et etterskuddsforetakende. Det er ikke nok å ha planer om en effektiv beredskap. En må ha konkrete erfaringer å vise til før en i det hele tatt kan begynne å vurdere spørsmålet om oljeboring. Forbundet mente også at stortingsmeldingen hadde oversett de vesentlige problemer som de betydelige mengder rutineutslipp vil skape for livet i havet.

Et vesentlig poeng i Forbundets redegjørelse var at stortingsmeldingens oppgave hadde blitt begrenset slik at vesentlige forhold ble tilslørt. Det var lagt opp til at Stortinget skulle ta stilling til leteboring — og det alene.

Forbundet mente imidlertid at Stortinget ved å vedta leteboring i realiteten ville åpne for full oljevirkosomhet nordpå. Bare full oljevirkosomhet vil gi nevneverdig effekt for næringslivet. Forbundet henviste i denne sammenheng til forskningsrapporter fra NIBR og SINTEF som viser at oljevirkosomheten ikke vil ha de stimulerende effekter på næringsliv og samfunn som en forutsetter i stortingsmeldingen.

Naturvernforbundet kunne ikke se at det forelå noen tvingende grunner for å starte en risikabel oljevirkosomhet i nord. Forbundet ba derfor industrikomitéen om å ta avstand fra oljeboring nord for 62°N.

De samme synspunktene ble gjort gjeldende i brev til stortingsrepresentantene 23. mai. Et flertall i Stortinget besluttet likevel å starte oljeboring nord for 62°N i 1980. På denne bakgrunn avga *representantskapsmøtet i Norges Naturvernforbund en uttalelse til Stortinget*. I uttalelsen ba representantskapsmøtet om at Stortinget måtte intensivere arbeidet med å få klarlagt de mulige virkninger av full oljevirkosomhet nord for 62°N, og deretter snarest drøfte leteboringen på bakgrunn av de resultater denne forskningen vil fremskaffe. Stortinget ble også bedt om å innta en kompromissløs holdning til gjennomføringen av sikkerhets- og beredskapsiltak.

Oljeutblåsing i Mexico-gulven.

I forbindelse med oljeutblåsing i Mexico-gulven sendte Naturvernforbundet ut en pressemelding hvor det ble krevd at spesialfartøyer måtte sendes til Mexico-gulven for å få belyst norsk oljeeventyrs effektivitet på en skikkelig måte. Naturvernforbundet ba også om alle tilgjengelige opplysninger vedrørende oljeaksjonen.

Forarbeider til ny uttalelse om oljeboring nord for 62°N.

På bakgrunn av oljeutblåsing i Mexico-gulven som viste at norsk oljevernberedskap ikke var så effektiv som tidligere antatt, bebudet Regjeringen en ny stortingsmelding om oljeboring i Nord. Naturvernforbundet har fulgt forberedelsene til denne meldingen nøye. Blant annet har forbundet forsøkt å oppklare omstendighetene omkring en kritisk uttalelse fra Fiskeridirektøren om beredskapsutstyret, en uttalelse som senere ble trukket tilbake etter påtrykk fra Olje- og energidep. I brev av 19.12 ba Naturvernforbundet Fiskeridirektoratet om Fiskeridirektørens uttalelse, dersom en slik forelå.

Forbundet kontaktet også stortingsrepresentanter og la fram materiale som viste at kravene til norsk oljevernberedskap slik disse er blitt presisert ved flere anledninger, ikke blir tilfredsstillt av tilgjengelig oljevernutstyr.

Sovjets planer om oljevirkosomhet i Barentshavet.

Representantskapsmøtet i Norges Naturvernforbund vedtok en uttalelse som henledet Regjeringens oppmerksomhet på Sovjetsamveldets planer om oljeboring i Barentshavet. Representantskapsmøtet hevdet at Regjeringen måtte forberede seg på å møte en utvikling med oppdrevet oljeaktivitet i polarområdene hvor oljeforurensninger vil bli langt vanskeligere å bekjempe enn andre steder. På denne bakgrunn ba representantskapsmøtet om at Regjeringen måtte ta initiativ til et internasjonalt samarbeid som tar sikte på fastsettelse av strenge regler for sikkerhet og beredskap ved oljevirkosomhet i arktiske farvann.

I brev av 11.7. fra Miljøverndep. at en ennå ikke var i besittelse av tilstrekkelig informasjon til å vurdere behovet for et slikt internasjonalt samarbeid. Departementet lovt imidlertid å ta skritt for å innhente flere opplysninger om sovjetiske planer for oljeaktivitet i Barentshavet, og å komme tilbake til saken når informasjon foreligger.

5.3 Vannkraft.

Langvarig forlengelse av reguleringskonsesjoner.

(Jfr. Årsmeldingen 1977).

I samband med søknad om 26 års forlengelse av reguleringskonsesjoner i Bjølvo-vassdraget og Høyangervassdraget, kom NNV i sin kommentar til NVE med en del prinsipielle betraktninger.

Sett fra kraftselskapets side kunne Naturvernforbundet forstå ønskeligheten av stabilitet over et bestemt fremtidig tidsrom m.h.t. disponibel kraftmengde, manøvreringsreglement, kraftpris m.v.

På den annen side tjener ethvert vassdrag mange formål, også i forhold til menneskelig virksomhet, og denne bruk og virksomhet endrer seg over tid.

I prinsippet mente derfor forbundet det måtte være ønskelig at gjeldende konsesjoner med tilhørende detaljerte betingelser ble justert med jevne mellomrom, f.eks. hvert 10 år.

Vi forventet dessuten at det ved søknad om forlengelse ble foretatt en reell og grundig vurdering av alle vesentlige forhold omkring den eksisterende konsesjon, spesielt nødvendigheten av grundige, detaljerte kommentarer fra Miljøverndep. side.

Vi forutsatte videre at f.eks. kraftprisen ble revurdert, likeledes fordelingen av kraften mellom de forskjellige brukergrupper. Det måtte ellers bli foretatt en analyse over eventuelle skadevirkninger av de foretatte reguleringer og en vurdering av om disse kunne reduseres ved endringer i manøvreringsreglementet m.v.

Henstilling om vern av vassdrag i Norden.

De frittstående naturvernorganisasjonene i Finland, Sverige og Norge henstilte i mai, i en felles henvendelse til de tre lands regjeringer om å fremme forslag overfor sin nasjonalforsamling om varig vern av de gjenværende større urørte vassdrag i landet.

Henstillingen ble grungitt bl.a. med at
— De fleste vassdrag allerede var utbygd.
— De nordiske land er blant de materielt sett rikeste i verden — en ytterligere heving av det materielle nivå vil bare tilfredsstille et sløseripreget behov.

Vassdragsreguleringenes virkning på livet i havet.

Flere anerkjente forskere har i løpet av de siste år lagt fram opplysninger og teorier som indikerer at vassdragsreguleringer kan ha en sterk negativ effekt på næringsproduksjonen i våre fjorder og kystfarvann. Forskerne øyner videre en mulig sammenheng mellom denne effekten og den registrerte drastiske tilbakegang i bestandsstørrelsen til en rekke fiske- og også fuglearter.

Naturvernforbundet viste i et brev til Miljøverndep. i februar til den bekymring som i den siste tid var kommet til uttrykk fra fiskerinæringshold og de henvendelser, spesielt fra Nordland og Finnmark, som var rettet til Fiskeridep. med uttrykt ønske om å få klarlagt disse årsaksforhold.

Forbundet hadde også registrert den uklarhet som hersket om hvilket departement som skulle ha hovedansvaret for å ta seg av spørsmålet.

Konkret foreslo Naturvernforbundet

1. At man, så raskt som mulig, fikk avklart det departementale ansvarsforhold.

Vi mente det måtte være Miljøverndep. klare plikt, som forvalter av naturvernloven, å ha det overordnede ansvar for vern av de naturressurser det her gjelder, men selvsagt i nært samarbeid med såvel Fiskeridep. som Olje- og energidep. Vi forventer at Miljøverndep. var rede til å påta seg dette ansvar og raskt ta et initiativ.

2. Tre forskningsprosjekter er igang for å belyse visse sider av det problemkompleks som her er tatt opp. Men — de såkalte Ryfylke- og Skjomenprosjektene tar kun opp vassdragsreguleringenes fysiske og kjemiske innvirkning på fjordsystemene. Også «Den Norske Kyststrøm»-prosjektet er i hovedsak rettet mot klarlegging av fysiske forhold (transport- og blandingsprosesser).

Norges Naturvernforbund var klar over at vi her står overfor meget store, komplekse, tidskrevende og kostbare forskningsoppgaver. Faresignalene som i lang tid er observert, er imidlertid så alarmerende og kan få så store konsekvenser for bl.a. næringsutøvelse og bosetting, at samfunnet etter vår mening var nødt til å avsette tilstrekkelige midler til en forsvarlig forskningsinnsats på dette felt.

Vi mente videre at Norge også har tid til å avvente resultater av denne forskning før eventuelle vedtak om ytterligere vannkraftutbygging blir tatt.

Naturvernforbundet foreslo at Miljøverndep. oppnevnte et utvalg av forskere som har markert sin interesse og kunnskap om disse spørsmål. Utvalget burde i løpet av et års tid kunne avgi en rapport som bl.a. inneholder forslag til et konkret handlingsprogram. Norske Havforskeres Forening bør få i oppdrag å komme med forslag til hvilke personer som skal sitte i utvalget. Midler til utredningsarbeidet bør kunne søkes avgitt fra konsesjonsavgiftsfondet.

Vi mente utvalget burde sammensettes av forskere fra

- Havforskningsinstituttet
- NIVA
- Universitetene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø
- Nordland Distriktshøgskole

Miljøverndep. svar på vår henvendelse må karakteriseres som meget vagt:

«Miljøverndep. er kjent med de undersøkelser som er foretatt og som er igang, for å undersøke vassdragsreguleringens virkning på produksjonen i fjorder og kystområder. De resultater som foreligger til nå viser at virkningene kan være positive eller negative alt etter hvilke organismer som blir studert og de lokale miljøforhold.

Departementet er også kjent med de mer hypotetiske negative sammenhengene mellom vassdragsregulering og tilbakegang i bestanden for viktige fiskeslag og sjøfugl.

Når det gjelder de mer kystnære forhold er det store forskningsprosjekter igang for å gi holdepunkt for sikrere konklusjoner. Vi går derfor ut fra at Naturvernforbundets forslag særlig har tilknytning til produksjonsforholdene i selve kyststrømmen. Spørsmålet om vassdragsreguleringene kan ha betydning for bestanden av sjøfugl vil bli vurdert tatt opp i det prosjektet Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk skal sette igang for å undersøke nedgangen i antall sjøfugl.

Ansvar for å ivareta fiskeriinteressene i forholdet til vasskraftutbygging tilligger Fiskeridepartementet. Siden den aktuelle problemstilling først og fremst er knyttet til torskefiskeriene medfører dette at vi anser denne saken primært å være Fiskeridep.s ansvar. Miljøverndep.s oppgave som samordnede ressursdepartement gjør at vi allikevel ønsker å holde oss orientert om sakskomplekset og at vi om nødvendig vil bidra til en faglig avklaring.

Ved Havforskningsinstituttet foretar man

nå en nærmere vurdering og etterprøving av de hypoteser om sammenhenger mellom vasskraftutbygging og torskestammen som amanuensis Stig Skreslet har presentert. Det er fra Havforskningsinstituttets side planlagt å ta denne saken opp på et større faglig møte i løpet av mai. Miljøverndep. finner det riktig å avvete konklusjonene fra dette møtet før en eventuelt tar noe videre initiativ i denne saken.»

Naturvernforbundet ble på forhånd orientert om Havforskningsinstituttets seminar, som fant sted 21. mai, og som tok sikte på å belyse følgende spørsmål:

— Er der i eksisterende dataserier noen indikasjon på at naturlige variasjoner i ferskvannsavrenningen til norske kystfarvann har virkninger på våre fiskeresurser?

— Er det sannsynlig at de endringer i ferskvannsavrenningen som skyldes vassdragsreguleringer har noen virkning på våre fiskeriressurser?

— Bør forskningen på dette området intensiveres?

Nils Gullestad, formannen i Nordland Naturvernforening, fikk på forbundets vegne anledning til å delta som observatør på seminaret.

Noen av konklusjonene fra seminaret var følgende — slik de fremgår av møtereferatet:

— «Når det gjelder mulige biologiske endringer i fjordsystemet etter en regulering, er de slutninger man kan trekke mere usikre. Da de naturlige variasjoner er meget store, vil det være nødvendig med lange tidsserier for å kunne trekke noenlunde sikre konklusjoner. Der er indikasjoner på at en regulering både kan ha positive og negative effekter med hensyn på den biologiske produksjon i fjorden.»

— «Når det gjelder eventuelle effekter på fiskepopulasjoner i fjorder har en ingen observasjoner å støtte seg til. Det synes likevel som at i de fjordene som er regulerte, har det ikke skjedd noen store endringer i fiskemengde og sammensetning som umiddelbart kan tilskrives vassdragsreguleringer. I denne vurderingen er laks og sjørret ikke tatt med.»

— «De biologiske virkninger av en endret ferskvannstilførsel i kystfarvannene kan vanskelig forutsies.»

— «Det er derfor ikke sannsynlig at en med den nåværende reguleringsgrad og kunnskap kan knytte forbindelsen mellom vassdragsreguleringer og rekrutteringen til våre fiskebestander.»

— «Vår kunnskap om ferskvannsvariasjonens virkning på primærproduksjonen er mangelfull. Forskning bør derfor settes inn på dette området. Det er da naturlig å starte i fjordene hvor effektene antas å være størst. Resultatene fra fjordundersøkelsene har vist at de fysiske forholdene i kyststrømmen har en sterkt innvirkning på de fysiske forholdene i fjordene. Fjordundersøkelsene bør derfor i større grad enn tidligere utvides til også å trekke inn forholdene i kystfarvannene utenfor fjorden for også mulig å kunne måle eventuelle effekter av fjordvannet på kyststrømmen.»

Ved henvendelse til Miljøverndep. i oktober, fikk forbundet opplyst at man ikke hadde glemt saken — den ble stadig diskutert med Olje- og energidep. og Fiskeridep.

Opprusting av kraftverk i varig vernede vassdrag.

Vassdragsvesenet ønsker også å sette i gang tiltak for å produsere kraft i vernede vassdrag. De mener at det flere steder kan bygges ut kraftproduksjon som ikke er i strid med innholdet i verneforslagene.

Forbundet svarte på utspillet fra NVE i et brev av 25. oktober. Her peker Forbundet på at det er det totale nedslagsfeltet til et vassdrag som omfattes av vernetiltak. Utbygginger til sidelever o.l. kan derfor ikke godtas. Vernetanken omfatter ikke bare det unike i et vassdrag, men systemet som en helhet. Hvis det er tvil om hvilket område som hører inn under vernvedtaket bør tvilen komme verneinteressene til gode. Forbundet har ingen innvendinger mot vedlikehold av eksisterende kraftverk. Når det gjelder å sette i gang nedlagte kraftverk vil det variere fra sak til sak. Det kan like ofte være ønske om å fjerne gamle (nedlagte) kraftverk. Miljøverndep. bør også vurdere slike tiltak.

Forbundet avviser på det sterkeste NVE's forslag om utvidelser av eksisterende inngrep. Det vil bryte med intensjonene i verneforslagene vedtatt i Stortinget. Det er en overprøving av Stortingets vedtak som Forbundet ikke kan akseptere.

Muru i Sel.

22 grunneiere i Sel kommune har anmodet Vassdragsvesenet om å utarbeide planer for senking, utretting og forbygning av Muruelva. Ved mindre reguleringer er det grunneierne sjøl som avgjør slike spørsmål. For-

bundet peker imidlertid i sin uttalelse på at Sjøvassdraget med sideelver er varig vernet mot kraftutbygging. Intensjonene er at dette også skal gjelde andre uheldige inngrep. Forbundet ønsker at Miljøverndep. skal ta initiativ i saken og reiser spørsmålet om ikke reguleringen bør vurderes i henhold til vassdragsloven.

Et slikt initiativ har Miljøverndep. tatt.

Småkraftverk og «opprusting».

Diskusjonen om opprustning av eldre kraftverk og bygging av småkraftverk har blitt stadig mer aktuelt det siste året. Flere har pekt på det som et alternativ til eksisterende utbygging av verneverdige vassdrag.

Forbundet fikk i mars en henvendelse fra Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeinovassdraget. De ønsket en oversikt over småkraftverk som kunne være et alternativ til Alta-utbyggingen. 18. mai sender Forbundet brev til NVE og ber om fylkesoversikt for småkraftverk. I desember sendes et nytt brev der Forbundet ber om oversikt over opprustningsplanene som Statskraftverkene har. I svarbrevet sier Statskraftverkene at de ikke vil offentliggjøre slike planer da det kan føre til unødige diskusjoner.

11. desember sender Forbundet et brev til Olje- og energidep. der det blir redegjort for synet på småkraftverk. Forbundet påpeker her at småkraftverk er en svært heterogen gruppe av planlagte inngrep. Noen kan umiddelbart godtas mens andre vil Forbundet bestemt motsette seg. Det blir derfor understreket at søknadens innhold og behandling ikke svekkes i forhold til de regler som er fastsatt i gjeldende lov og forskrifter. Forbundet ønsker også at Miljøverndep. skal trekkes tidligere og sterkere inn i behandlingen av konsesjonssøknaden. Forbundet ønsker også at Stortinget i utstrakt grad skal ta den endelige avgjørelsen også om småkraftverk.

Kretsforeningene er bedt om å skaffe seg oversikt over de planer som eksisterer for småkraftverk i fylkene.

De ti-års vernede vassdrag — registrering av friluftinteressene.

Stortinget vedtok i april 1973 10 års vern av i alt 50 vassdrag eller «objekter». Ytterligere 9 vassdrag er av Sperstadutvalget foreslått vernet frem til 1983 (evt. 1985) — i samband med verneplan II. En proposisjon om den siste verneplanen vil foreligge fra Olje- og energidep. rett over årsskiftet. Stor-

tingsbehandlingen skal etter forutsetningene finne sted våren 1981 samtidig med behandlingen av energimeldingen.

Det var Stortingets forutsetning at såvel utbyggings- som verneinteressene skulle klarlegges grundig i løpet av 10-års perioden.

Miljøverndep. har påtatt seg å klarlegge følgende verneinteresser:

- Resipientinteresser
- Naturvitenskapelige interesser
- Kulturvitenskapelige interesser
- Viltinteresser
- Fiskeriinteresser
- Friluftinteresser

Naturvernforbundet er representert i en rådgivende gruppe for Miljøverndep. i samband med kartlegging av friluftinteressene. Gruppen (som foruten NNV består av representanter fra DNT, NJFF og Statens friluftsråd samt én representant fra naturvernkonsulentene i fylkene), har *kun* en rådgivende funksjon. NNV står fritt til å kommentere Miljøverndep. forslag når de 10 års vernede vassdrag skal vurderes på nytt ved utløpet av verneperioden.

Alta-/Kautokeinovassdraget.

(Jfr. Arsmelding 1978).

Rettsak mot staten.

Kampen for å redde Alta-/Kautokeinovassdraget fortsatte selv om Stortinget 30. nov. 1978 hadde vedtatt utbygging.

24. februar 1979 sammenkalte Norges Naturvernforbund i samarbeid med Informasjonssentret Framtiden i Våre Hender til et møte i Oslo for å diskutere om stortingsvedtaket om Alta-/Kautokeinovassdraget kunne sies å være rettsstridig. På møtet deltok en rekke fremtredende jurister, representanter for de samiske organisasjoner, sosialantropologer, samt andre med spesiell innsikt i Altasaken.

På møtet ble diskutert ankepunkter mot saksbehandlingen på forskjellige sider ved eiendomsretten til Finnmarksvidda.

Konklusjonen på møtet var at det forelå grunnlag for å vurdere nærmere å gå til rettsak mot Staten for å få kjent utbyggingsvedtaket ugyldig.

Etter dette møtet ble forskjellige spørsmål vedrørende en rettssak drøftet i forbundets juridiske komité, og høyesterettsadvokat Ketil Lund ble engasjert som prosessfullmektig.

På landsstyremøtet 27.–28. april ble det fattet prinsippvedtak om at Norges Naturvernforbund skulle gå til rettssak forutsatt at høyesterettsadvokat Lund fant saken prosedabel. Etter at Lund hadde uttredet dette

spørsmålet, ble endelig vedtak om rettssak fattet 21. mai.

Ved Kgl. res. av 15. juni ga Regjeringen sitt formelle samtykke til statsregulering i Altavassdraget. 29. juni tok høyesterettsadvokat Lund ut stevning på vegne av Norges Naturvernforbund mot Staten ved Olje- og energidep. med påstand om at resolusjonen måtte bli kjent ugyldig p.g.a. feil i saksbehandlingen og uriktige faktiske forutsetninger.

I stevningen ble det fremhevet at konsesjonsvedtaket i realiteten er samtykke til et rent eksperiment, basert på konsesjonsmyndighetenes forhåpninger om at fordelene i framtida vil vise seg å være større enn ulempe. Etter Norges Naturvernforbunds oppfatning er et slikt eksperiment med naturverdier og lokalbefolkningens interesser uakseptabelt og rettslig uholdbart.

29. juni begjærte også høyesterettsadvokat Ketil Lund midlertidig forføyning til Alta Herredsrett med krav om stans i anleggsarbeidene inntil rettskraftig avgjørelse foreligger i den sak som Naturvernforbundet hadde reist mot Olje- og energidepartementet.

I tilsvar til Alta herredsrett 13. juli 1979 begjærte Regjeringsadvokaten på vegne av Staten ved Olje- og energidep. søksmålet avvist fra Alta herredsrett. Samtidig begjærte han forbundets krav om midlertidig forføyning avvist. Subsidiært ba Regjeringsadvokaten om at Staten frikjennes og at begjæringen om midlertidig forføyning ikke tas til følge. Som grunn at saken burde avvises anga Regjeringsadvokaten at det allerede veriser skjønnsak for Alta herredsrett, og at enhver part i skjønnsaken kan påstå utbyggingsvedtaket kjent ugyldig.

Selv om det skulle være rettslig adgang til å reise særskilt sak om gyldigheten av vedtaket, måtte søksmålet etter Regjeringsadvokatens mening avvises fordi Norges Naturvernforbund mangler søksmålskompetanse til å reise sak i eget navn. Regjeringsadvokaten kunne heller ikke godta at en eventuell sak blir ført for Alta herredsrett, men henviste til Oslo byrett som Statens hovedverneting.

Når det gjaldt søksmålet realitet hevdet Regjeringsadvokaten at det ikke foreligger saksbehandlingsfeil i tilknytning til den Kgl. res. av 15. juni 1979, og spesielt ikke saksbehandlingsfeil av en slik art at den kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold. Regjeringsadvokaten påsto derfor Staten frifunnet hvis ikke saken blir avvist.

20.-30. august behandlet Alta herredsrett saken med sorenskriver Tor Falch, Vadsø

som settedommer. Fra Naturvernforbundet møtte prosessfullmektig, høyesterettsadvokat Ketil Lund og generalsekretær Per Flatberg, mens Regjeringsadvokat Bjørn Haug førte saken for Staten.

Kjennelse falt 7. september og retten kom til at saken ikke kunne avvises fra Alta herredsrett. I kjennelsen heter det bl.a. at skjønnsloven ikke kan være til hinder for at søksmål om gyldigheten av reguleringsvedtaket reises utenom skjønnsaken, og heller ikke vernetingsreglene gir grunnlag for å avvise saken fra Alta herredsrett.

Retten antok under tvil at Norges Naturvernforbund har rettslig interesse i å få fastsatt ved dom at reguleringsvedtaket er ugyldig og anførte bl.a. følgende som begrunnelse for dette:

«Det er tydelig at Naturvernforbundet har stor interesse i å få hindret reguleringen og utbyggingen av Alta-elva. Interessen skyldes imidlertid ikke at forbundet eller medlemmene selv vil lide skade ved utbyggingen eller vil bli konkret eller direkte berørt. Interessen skyldes heller ikke påvirkning av at bestemte naturskader som ikke er overveiet av konsesjonsmyndighetene, vil inntre ved utbyggingen. Interessen skyldes derimot ønsket om blant annet vern av landets natur og fremsynt disponering av naturressursene, som det er uttrykt i forbundets formålsparagraf, etter økologiske grunnprinsipper. Dette er synspunkter som har vunnet større utbredelse og anerkjennelse de senere år, etter hvert som kjennskapet til naturen og forståelse for samspillet i naturen er øket. Naturvernforbundets interesse er kommet til uttrykk ved et forholdsvis omfattende arbeid fra forbundets side med blant annet vassdragsvern, således også i forbindelse med utbygging av Alta-elva. Forbundets faktiske og saklige tilknytning til domskravet er for så vidt klar. — Forbundet representerer en stor gruppe etter norske forhold, med sitt medlemstall på ca. 36 000. Reguleringsvedtaket krenker idéelle interesser hos i alle fall en større del av medlemmene, og selv om det enkelte medlems interesse alene ikke er så stor, representerer forbundet samlet en klar og direkte interesse i å få kjent vedtaket ugyldig og derved staten uberettiget til å gjennomføre vassdragsreguleringen.

Det forhold at parter i ekspropriasjonsskjønnet vil reise det samme krav om ugyldighet svekker etter min oppfatning ikke Naturvernforbundets rettslige interesse i domskravet. Reguleringsvedtaket gir adgang både til selve vassdragsreguleringen og kraftutbyg-

gingen, dvs. inngrep i naturen, og til ekspropriasjon, dvs. inngrep i private rettigheter. Ekspropriasjon kan avbøtes med erstatning og blir for øvrig av begrenset omfang etter som utbygging vil skje på statsgrunn. Naturvernforbundets interesse i å hindre naturangrep i det hele skiller seg således fra rettighetshavernes interesser i å hindre inngrep i sine rettigheter eller å kreve erstatning for inngrepene. Forbundet har således en særskilt oppgave å ivareta, og har trolig bedre forutsetninger for å fremme denne interesse også for domstolene enn rettighetshaverne som er parter i skjønnssaken.

Naturvernforbundet er for flere år siden godtatt som berettiget til å klage over forvaltningsvedtak til høyere forvaltningsorgan, etter at spørsmålet har vært vurdert i Justisdep. lovavdeling. I følge forarbeidene var det meningen at kravet om «rettslig klageinteresse» i forvaltningslovens § 23 som vilkår for klageadgangen skulle motsvare kravet til «rettslig interesse» i tvistelovens § 54 som vilkår for søksmålsadgang (Ot.prp. nr. 38 for 1954-65 s. 99). Klageadgangen er likevel ikke avgjørende for søksmålsadgangen og for forståelse av uttrykket rettslig interesse. Men den viser en glidning i oppfatningen og en positiv aksept av Naturvernforbundets interesser. Jeg er enig i at forbundet har en vesentlig oppgave i varetagelse av naturverninteressene under saksforberedelsen i forvaltningen. Men dets innsikt og interesse vil også kunne være av betydning ovenfor domstolene.

Naturvernforbundet har ikke adgang til å opptre som part i vassdragsregulerings-skjønnnet, som er et ekspropriasjons- og tiltaks-skjønn (Rt. 1972 s. 560). Dette skyldes at forbundet ikke har noe erstatningskrav å gjøre gjeldende, og at tiltak ikke kan kreves av hensyn til naturvernet, slik vassdragsreguleringsloven er fortstått. Grunnene for avvisning av forbundets krav i skjønnssaken er uten betydning for forbundets adgang til søksmål for å få kjent reguleringsvedtaket ugyldig, siden der her verken er spørsmål om erstatning eller tiltak. Det er derfor ingen inkonsekvens at Naturvernforbundet kan reise eget søksmål om gyldigheten selv om det ikke kan opptre som part i skjønnnet og der påstå ugyldighet.

Når Naturvernforbundet godtas som berettiget til å reise søksmål om gyldigheten av reguleringsvedtak, kan konsekvensen bli at også andre representanter for almene interesser kommer i samme stilling. Vassdragsreguleringsloven nevner interesser som knyt-

ter seg til vitenskap, kultur og friluftsliv foruten naturvern. Saken reiser spørsmål om i hvilken utstrekning interesser av denne art skal kunne angripe endog våre høyeste forvaltningsorganers myndighetsvedtak og derved vanskeliggjøre myndighetsutøvelsen. Spørsmålet foreligger ikke til avgjørelse i denne saken. Her er det bare Naturvernforbundets søksmål å ta stilling til. På bakgrunn av forbundets store antall medlemmer, dets omfattende arbeid med vassdragsvern og dets selvstendige og direkte interesse i å hindre ulovlige naturverninngrep er jeg — om enn under adskillig tvil — kommet til at forbundet må ha rettslig interesse i å få prøvet gyldigheten av reguleringsvedtaket.

Retten kom til at begjæringen om midlertidig forføyning ikke kunne avvises, men at kravet heller ikke kunne tas til følge. Retten kunne vanskelig se at de feil og mangler som var påberopt kunne føre til at reguleringsvedtaket måtte ansees ugyldig. Naturvernforbundet hadde således ikke sannsynliggjort sitt krav, og vilkårene var derfor etter rettens mening ikke til stede for midlertidig forføyning.

Regjeringsadvokten påkjærte rettens avgjørelse om at saken kunne fremmes og la ned påstand om at kjennelsen måtte oppheves. Naturvernforbundet påkjærte ikke rettens avvisning av kravet om midlertidig forføyning.

Hålogaland lagmannsrett avsa 7. januar 1980 kjennelse i saken og forkastet kjeremålet. Derved hadde Naturvernforbundet også vunnet annen runde i spørsmålet om rettsak om Altautbyggingen, men kjennelsen er påkjært til Høyesteretts kjeremålsutvalg.

Krav om gjenopptagelse av Alta-saken.

Naturvernforbundet ba i brev til Regjeringen 5. april 1979 om ikke å fremme Kgl. res. om konsesjon til statsregulering av Alta-vassdraget og henstilte i brev av 10. april til Stortinget om å ta Altautbyggingen opp til ny behandling. Tilsvarende krav var kommet fra Altautvalget og Folkeaksjonen, samt fra Alta og Kautokeino kommuner.

6. juni behandlet Stortinget forslag fra Anne-Olaug Ingeborgrud, Kåre Rønning, Odd Einar Dørum og Stein Ørnøy som lød: «Stortinget tar spørsmålet om utbygging av Alta-/Kautokeinovassdraget opp til ny behandling. Dette forslaget ble nedstemt med 108 mot 34 stemmer. Samme dag ble det vedtatt overført 25 millioner kroner til Altautbyggingen.

Krav om utsettelse av anleggsarbeidene.

I brev av 10. oktober 1979 til Olje- og energidep. henstilte NNV på det sterkeste om at reindriftssamene måtte få den nødvendige frist til å uttale seg til søknaden om forhåndstiltredelse til igangsetting av anleggsarbeidene. Naturvernforbundet anga i brevet at man ville se det som et overgrep mot reindriftssamene hvis disse ikke gis tilstrekkelig tid til å foreta en forsvarlig vurdering av de skadevirkninger anleggsveien vil medføre for reindriften. Naturvernforbundet henstilte i brev av 19. og 25. september til Regjeringen om å stanse anleggsarbeidene inntil Altasaken er rettslig belyst.

Ny stortingsmelding.

Etter at demonstranter hadde hindret anleggsarbeidene i Alta siden juli, og som en direkte konsekvens av samenes dramatiske sultestreik utenfor Stortinget, vedtok Regjeringen 15. oktober å utsette anleggsarbeidene. I vedtaket het det at Regjeringen snarest ville legge fram en melding for Stortinget om Regjeringens arbeid med å gjennomføre Stortingsvedtaket av 30.11.79 og at arbeidet på anleggsveien ikke føres videre før Stortinget har behandlet denne meldingen.

I brev av 16. november til Regjeringen sa Norges Naturvernforbund seg tilfreds med at saken skal legges fram for Stortinget på ny. Forbundet viste til at det er kommet nye og vesentlige opplysninger om såvel skadevirkningene ved utbyggingen som verneverdiene i området, samtidig som det er blitt stadig mer klart at det finnes realistiske alternativer til Altautbyggingen for å dekke Finnmarks kraftbehov.

NNV forutsatte i brevet at det blir utarbeidet en fylldig melding om saken og at Regjeringen ikke innskrenker seg til å omtale forhold i tilknytning til gjennomføringen av stortingsvedtaket. En ny stortingsbehandling må gi mulighet for vurdering av hele det omfattende sakskompleks som Altautbyggingen utgjør.

Naturvernforbundet foreslo at følgende forhold måtte bli belyst i meldingen:

- Kraftbehovet i Finnmark
- Alternativer til Altautbyggingen
- Lønnsomheten av Altautbyggingen
- Skadevirkninger ved utbyggingen
- Altautbyggingen i lys av Stortingsvedtakene om varig vern av Masi og 10 års vern av Tverrelva
- Samiske rettigheter
- Altasaken som typesak for forbedringer i forvaltningen av våre vassdrag

— Opplegg til varig vern av Alta-/Kautokeinovassdraget.

Stortingsmeldingen burde etter Naturvernforbundets oppfatning naturlig konkludere med at Alta-/Kautokeinovassdraget gis varig vern.

På en pressekonferanse 20. desember uttalte statsminister Odvar Nordli at Regjeringen ikke har fått opplysninger som i vesentlig grad gir grunnlag for å endre sitt tidligere standpunkt til utbygging av Alta-vassdraget.

Kraftutbyggingsplanene for Jotunheimen/Breheimen.

(Jfr. Årsmeldingen 1975).

Oppsummering av situasjonen m.h.t. Otta-utbyggingen, 1. byggetrinn.

Planene ble lagt fram av Statskraftverkene i juni 1978 som supplement til generalplanen for Øvre Otta-venkene av desember 1973.

Statskraftverkene ønsker en konsesjonsbehandling for det som i supplementet er definert som 1. byggetrinn. Man vil eventuelt senere når forholdene er ytterligere avklart og flere rapporter foreligger, be om videre behandling av den totale stønad om full utbygging. Det understrekes at Statskraftverkene ikke trekker tilbake søknaden om full utbygging med nye reguleringer samt Nedre Otta kraftverk. Man ber om at behandlingen utsettes. Hensikten med et 1. byggetrinn er at «man kan bygge ut vassdraget i et prosjekt som med sikkerhet ikke endrer vassdragets karakter». Med den beskjedne oppmaganiseringen i 1. byggetrinn (50 mill. m³) vil vannføringsforholdene i det nedenforliggende vassdrag ikke endres nevneverdig.

Oppland Naturvern tok i sin uttalelse av 20.8.-78 på det skarpeste avstand fra at det arbeides videre med å dele Jotunheim-utbyggingen i byggetrinn — noe som vil binde hele den videre beslutningsprosess.

Oppland Naturvern påpeker at 1. byggetrinn går ut på å bygge ferdig tunnelsystemene, kraftstasjonene og inntaksmagasinen i Skjåk og Bøverdalen, dimensjonert for full utbygging, samt etablere et senkingsmagasin i Høydalen. Det som gjenstår til senere byggetrinn, er dammene i Raudalen og Høydalen, samt utbygging av nedre Otta.

Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund og SRN gikk i uttalelser høsten 1978 sterkt mot planene som karakteriseres som «et forsøk på å tvinge gjennom en hardest mulig regulering i Jotunheimen — på tvers av Miljøverndepartementets, SFT's og NIVA's innvendinger.

Oppland Fylkesting gikk høsten 1978 inn for 1. byggetrinn med 39—16 stemmer. Noen uker etter fylkestingsbehandlingen sluttet kommunestyrene i Lom og Skjåk seg til planene for 1. byggetrinn. I Skjåk var det et klart flertall for, mens det i Lom var bare 1 stemme i overvekt for.

2. november 1978 avga Miljøverndep. sin uttalelse til Vassdragsdirektoratet.

Tidligere hadde Statens Forureningstilsyn uttalt seg til den nye planen i brev av 10. august.

Miljøverndep. gikk hardt ut mot Statskraftverkens søknad og mente at «saken ikke kan behandles før det fremlegges en ny samlet plan». Departementet mente det bør vurderes forskjellige løsninger som sikrer minstevassføringen i de berørte avsnitt, og at dette «fortrinnsvis bør skje ved at deler av vassdraget holdes utenfor reguleringen».

I brev av 24. november 1978 fra Vassdragsdirektoratet ble NIVA bedt om å gi en foreløpig vurdering av nødvendige minstevassføringer i Øvre Otra med bielver, og det ble også bedt om NIVA's syn på innvirkningen av 1. byggetrinn på forholdene i Mjøsa. I sin uttalelse av 24. september 1978 uttalte NIVA at det «både ut fra resipientbetraktninger og generelle forhold til vassdragsavsnittet har stor betydning at Tora og Føysa forblir uregulerte.»

NIVA påpeker videre at vassføringen i Leira og øvre deler av Bøvra blir sterkt redusert og at også vannets kvalitet i Bøvra oppstrøms samløp Leira vil bli vesentlig endret ved en regulering p.g.a. overføring av sterkt breslambelastet vann til Høydalsvann i sommermånedene og erosjon i innsjøenes strandområder.

Konsekvensene for Ottavatn av breslambelastet vann bør etter NIVA's mening bli gjenstand for undersøkelser og vurdering. Med hensyn til Mjøsa, mener NIVA at en mer fullstendig konsekvensanalyse må legges til grunn ved vurdering av ytterligere inngrep og aktivitetsendringer i Mjøsas nedslagsfelt.

Utover dette ville ikke NIVA gi noen vurdering av hvilken betydning 1. byggetrinn vil ha for forurensningssituasjonen i Mjøsa før det legges fram konkrete data ang. vannføringen.

Statskraftverkene kommenterte i brev av 11.1.-79 rapporten fra NIVA og sa at man har ment at «de utslagene som et tilleggs-magasin på 50 mill. m³ i Øvre Otta kan gi i Lågen og Mjøsa vil bli så små at nærmere detaljert beskrivelse ikke ville være nødvendig». Som eksempel viste man imidler-

tid at en jevn oppfylling av 50 mill. m³ over 2 sommer måneder ville gi en vannførings-reduksjon på 9–10 m³/sek.

NIVA kom i brev av 19. januar med innvendinger mot en slik beregningsmåte og viste til at variasjonsmønstret for vannføringen over sesongen er av stor betydning.

NIVA tilrådte at Jotunheimutbyggingen (også 1 byggetrinn) utsettes til forurensningssituasjonen i Mjøsa blir brakt under kontroll, subsidiært at Bøvra-reguleringen foreløpig holdes utenfor og på denne måten eliminerer den usikkerhet Høydalsmagasinet representerer.

I juli 1979 ga NNV til Miljøverndep. honnør for Miljøverndep.'s holdning, tilkjennegitt i brevet til Vassdragsdirektoratet av 2. november 1978. Vi mente også det var all grunn til å berømme organene NIVA og SFT for korrekt og fast opptreden i spørsmål angående forurensningsundersøkelser for utbyggingsområdet.

I brevet ga vi uttrykk for at Miljøverndep. ikke måtte fravike de krav departementet selv hadde satt i sitt brev av 2.11.-78, bl. a. — Miljøkonsekvenser skal være utredet før utbygging.

— Departementet finner det svært utilfredsstillende å skulle ta stilling til en konsekvens-søknad i fler etapper.

— Saken kan ikke behandles før det er fremlagt en ny, samlet plan.

I tilknytning til det første punktet støttet forbundet en anmodning fra Oppland Naturvern om at bl.a. en tverrfaglig gruppe/forskningsinstitusjon utarbeidet en fullstendig konsekvensanalyse for hele det planlagte utbyggings-området.

Høsten 1979 ble det oppnådd enighet mellom NVE, Olje- og energidep. og Miljøverndep. om å vente med nye utspill vedrørende utbyggingsplanene inntil NIVA hadde lagt fram en mer fullstendig konsekvensanalyse for Mjøsa av de planlagte inngrep. Ved årets slutt var denne analyse ennå ikke fremlagt.

Planene om separat utbygging av Breheimen.

I slutten av juli 1979 ble det gjennom pressen kjent at Statskraftverkene var i ferd med å forsere planene om separat utbygging av vassdrag i Breheimen, Luster og Stryn. Dette ville i såfall innebære en oppsplitting i behandlingen av fjellområdet Jotunheimen/Breheimen — et forhold som såvel NNV separat som SRN hadde tatt avstand fra i henvendelser til myndighetene høsten 1978. Vi mente også at en slik oppdeling var i

strid med Stortingets forutsetninger, slik dette var kommet til uttrykk gjennom verneplanbehandlingen i 1973.

Ved årsskiftet fikk Naturvernforbundet kjennskap til at Statskraftverkens planer ville bli fremlagt på orienteringsmøter i Stryn 30. januar 1980 og i Luster 6. februar.

Gaularvassdraget.

(Jfr. Årsmeldingen 1978.)

I likhet med foregående år har det vesentlige av vernearbeidet for Gaularvassdraget, foregått i regi av den lokale «Informasjonskomiteén for Gaularvassdraget» — som har nedlagt et imponerende arbeid gjennom en årrekke.

Informasjonskomiteén har holdt nær kontakt med NNV's sekretariat gjennom året.

Også Naturvernforbundet har selvstendig seg i vernearbeidet, og da sammen med Turistforeningen og Norges Jeger- og Fiskerforbund.

Konsesjonssøknaden ligger nå i Olje- og energidep. I november 1978 sendte Landbruksdep. et brev til OED, hvor de ba om at Gaularvassdraget måtte bli gitt en ny vurdering som verneobjekt. Landbruksdep. pekte på en rekke forhold der landbruksinteressene blir skadelidende som følge av utbygging. Departementet mente videre at omtalen av naturressursene var ufullstendig. Med utgangspunkt i denne uttalelsen samt en uttalelse fra Direktoratet for ferskvannsfisk, som konkluderer med at den planlagte utbyggingen representerer et naturinngrep som ikke kan forsvares, sendte SRN et brev til OED der vi støttet disse uttalelsene og ba om at Gaularvassdraget ble tatt med i verneplan II og gitt varig vern.

SRN, sammen med Informasjonskomiteén for Gaularvassdraget, tok opp denne saken i et møte med Miljøverndepartementet.

Det har vært lagt vekt på å informere spesielt Oslo-pressen om denne saken, da Gaularvassdraget for mange er totalt ukjent. I en rapport om verneverdiene i de forskjellige vassdrag, som ble fremlagt av Naturverninspektøren for Sør-Norge, har Gaular fått høyeste karakter. Denne nyhet bragte vi ut og fikk god respons både i lokal- og Oslo-pressen.

Tovdalsvassdraget.

(Jfr. Årsmelding 1977).

«De tre store» — NNV, DNT og NJFF — har også i 1979 samarbeidet for å redde Tovdalsvassdraget fra kraftutbygging. Arbeidet lokalt er blitt ivarettatt av Verneut-

valget for Tovdalsvassdraget — et utvalg sammensatt av representanter for de tre berørte kretsforeningene av Naturvernforbundet (AANV, VANV, TeNV).

Verneutvalget og SRN har fremmet forslag overfor Miljøverndep. om opprettelse av et større landskapsvernområde i Tovdalsvassdragets øvre del. Dessuten har vi, på samme måte som for Svartisutbyggingen arbeidet med å få utsatt uttalefristen til konsesjonssøknaden — fordi en viktig rapport fremdeles mangler. Begge disse saker har SRN tatt opp på kontaktmøter med Miljøverndep. Sakene må sees i nær sammenheng med hverandre, da det også her bør utarbeides en *bruks- og verneplan*.

Øvre Tovdal har en meget karakteristisk skog- og heinatur med mange spesielle kvaliteter som følge av uberørthet. Miljøverndep. har enklært at de prioriterer Øvre Tovdal høyt med tanke vern etter naturvernloven. Likevel tillot Miljøverndep. at grunneierne bygde skogsbilvei inn til kjernen av det verneverdige området (Årdalen) før avgrensningen og vernebestemmelsene for området var avklart. Både SRN og Verneutvalget har i en rekke brev og henvendelser bedt Miljøverndep. medvirke til at veibyggingen ble stanset midlertidig. Men p.g.a. stor motstand fra bl.a. Fylkesmannen i Aust-Agder, som har fått verneforslaget til utarbeidelse, ble veien fullført høsten 1979. Arbeidet med verneforslaget fortsetter, og Miljøverndep. tar sikte på en avveining mellom landbruks- og verneinteressene. SRN forutsetter å få være med på å utforme detaljbestemmelsene i det bebudete verneforslag.

Aust-Agder kraftverk har søkt om konsesjon til å bygge ut det 11 mil lange Tovdalsvassdraget. Uttalefristen var først satt til sommeren 1979, men ble forlenget til 1.4.-1980 p.g.a. forsinkelser av flere fagrapporter. Nå viser det seg imidlertid at konsesjonsdokumentene fremdeles mangler en meget viktig rapport om kulturminner fra Universitetets Oldsaksamling. Denne vil først foreligge 1. okt. 1980. SRN har derfor bedt Vassdragsdirektoratet forlenge uttalefristen slik at også høringsinstansene får anledning til å vurdere materialet når det blir ettersendt. SRN valgte på dette grunnlag å vente med uttalelsen til konsesjonssøknaden inntil videre.

Orkla/Grana.

(Jfr. Årsmelding 1977-78).

Forbundet har også i 1979 engasjert seg i Orkla/Granasaken på tross av Stortingets

vedtak om utbygging av 25. mai 1978. Det er utbyggingen av Øvre Orkla med Innerdalen som er blitt gjenstand for størst oppmerksomhet.

Forbundet sendte 2. februar et brev til Kraftverkene i Orkla og ba om ajourførte kostnadsoverslag for de forskjellige deler av utbyggingen av Orkla/Grana. Forbundet ba også om en framdriftsplan. Dette ble purret 9. april. Fortsatt er brevet ubesvart.

Kræv om ny behandling. 9. april sendte Forbundet brev til stortingspresident Guttorm Hansen med kræv om revurdering av Stortingets vedtak om regulering av Orklavassdraget. Det ble henvist til anmodningen om ny behandling fra 15. desember 1978. Det ble pekt på at nye prognoser for kraftforbruket understreket kravet om ny behandling.

I brev av 15. mai underretter Stortingets presidentskap om at saken er oversendt Regjeringen.

To dager senere (NB) uttaler Olje- og energidep. seg og sier at «en ikke kan se at det er fremkommet nye momenter siden Stortingets vedtak ble fattet som gir grunnlag for å ta opp ovennevnte utbyggingssak til fornyet behandling.»

Sommeren 1979 ble det arrangert en grønn aksjon i Innerdalen. Forbundet var delaktig i denne gjennom Sør-Trøndelag Naturvern. En rekke miljøorganisasjoner deltok. Aksjonen hadde en miljosamling 4.-14. juli som diskuterte samfunnsproblemer knyttet til energispørsmål. Det var foredrag, diskusjoner, øving i håndverk, friluftsliv m.v. Aksjonen samlet bra deltakelse. Samtidig ble det arrangert «grønn streik» for å protestere mot Stortingets vedtak om utbygging. Områder i Innerdalen ble nyttet til jordbruksformål. En rekke internasjonale miljøorganisasjoner støttet aksjonen i Innerdalen. I forbindelse med aksjonen er det også utgitt en «grønnbok» om utbyggingssplanene.

Anleggsarbeidet på Grana-anlegget er startet. I løpet av 1979 er store deler av området ryddet for skog. Ny vei er anlagt fra bygda og tunnelarbeid m.m. er kommet langt. Det har i Rennebu vært sterke reaksjoner etter at utbygging har startet.

Øvre Glåma.

I samband med Miljøverndep. arbeid i forbindelse med utarbeidelsen av proposisjonen om Verneplan II for vassdrag, minnet NNV Miljøverndep. om at Sperstadutvalgets innstilling er en *kompromissløsning* mellom utbyggings- og verneinteresser. Fra Miljøverndep. side måtte det derfor fremheves at

det ikke finnes ytterligere slingringsmonn i retning av å tilgodese utbyggingsinteressene, mente NNV.

Spesielt når det gjelder Øvre Glåma, måtte det etter vår mening være fullstendig uforsvarlig av Miljøverndep. å fravike innstillingen om varig vern, dette bl.a. fordi:

1. Et *enstemmig* Sperstadutvalg går inn for varig vern.
2. Miljøverndep.'s to rådgivende organer, Statens Naturvernråd og Statens Friluftsråd, tilrår varig vern.
3. To av de viktigste *faglige* rådgiverne for Miljøverndep., Statens Forurensningstilsyn og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, tilrår varig vern.

Laksågavassdraget.

Sørfold-Nordland.

Forbundet har kommentert Hovedstyrets innstilling om utbygging av Laksågavassdraget i et brev av 24. juli.

Forbundet gir uttrykk for at vassdraget har stor verneverdi. Det aktuelle området ligger opp til Rago Nasjonalpark og det er foreslått innlemmet i parken. Det er også av stor betydning å bevare et sammenhengende område fra kyst til fjell. Ikke minst ut fra et pedagogisk og forskningsmessig syn. Det er også store friluftinteresser i området. En eventuell utbygging kan også skade det rike lakse og ørretfiske. Forbundet frarår på dette grunnlaget en utbygging av vassdraget. Forbundet peker også på at Nordland er svært lite tilgodesett i verneplanen for vassdrag. En eventuell utbygging må også ses i sammenheng med andre planlagte utbygginger i området.

Kvalsund Kraftverk.

Finnmark Kraftforsyning søkte 22. desember om utbygging av Kvalsund Kraftverk. Saken ble behandlet i Finnmark Naturvern og på landsstyremøte i Forbundet.

Forbundet peker i sin uttalelse til NVE på at de fordeler utbyggingen kan gi ikke er store nok til å oppveie ulempene. Forbundet er villig til å vurdere utbyggingen som et alternativ til Alta-utbyggingen, men vil avise Kvalsund som et enkeltstående prosjekt. Utbyggingen vil føre til vesentlige ulemper for reindriftsnæringen. Beskjedne beskjæringer av beiteområder vil få merkbare følger, blant annet for flyttsamefamilier i området.

Forbundet peker også på at kraften fra Kvalsund er kostbar. En samlet vurdering fører til at Forbundet går mot konsesjons-

søknaden om utbygging av Kvalsund Kraftverk.

Forbundet reagerte også kraftig da NVE gikk ut og sa at saken ville få en rask avgjørelse i departement og Storting. Forbundet protesterte kraftig på dette og krevde en forsvarlig saksbehandling.

Sildvikvassdraget, Nordland.

I forbindelse med utbyggingen av Sildvikvassdraget har det blitt strid om en anleggsvei i Sordalen. Nordland Naturvern har engasjert seg i saken da de mener endringen av planene er i strid med konsesjonsvilkårene.

Forbundet støtter i en uttalelse fra 26. juli synet til Nordland Naturvern og går mot den planlagte endringen av planene for Sildvikutbyggingen. En slik endring vil føre til ytterligere belastning på landskapet i Narvik-distriktet.

Hovedfossen i Gudbrandsdalslågen.

Etter henvendelse fra Oppland Naturvern behandlet juridisk komité i Forbundet spørsmålet om utbygging av Hovdefossen.

Det sentrale spørsmålet i forhold til NVE er om reguleringen skal behandles etter vassdragsreguleringsloven. Den juridiske komitéen finner alle gode grunner for at denne reguleringen skal behandles på vanlig måte.

Oppland Naturvern sendte etter dette en henstilling til Olje- og energidep. der de ba om at departementet måtte vurdere Oppland fylkes elektrisitetsverks behandling av saken.

I svarbrevet sier departementet at utbyggingen av Hovdefossen faller utenfor reguleringslovens bestemmelser. Departementet mener reguleringen vil komme inn under vassdragslovens bestemmelser. En regulering må derfor behandles av Regjeringen.

I en henvendelse fra 4. april anmoder Forbundet departementet om å pålegge søkeren å fremme saken på ordinær måte i henhold til vassdragsreguleringsloven. Det bygges på innstillingen fra Forbundets juridiske komité og professor Carl August Fleischer som mener at reguleringen hører inn under vassdragsreguleringsloven.

5.4 Kraftlinjer.

Trasevalg for kraftlinje Rendalen—Engerdal.

Forbundet peker i et brev på at både den såkalte «Fuggdalslinjen» og nye forslag til traséer vil bety store og skjjemmende inngrep i nedslagsfeltet til Mistra — et vassdrag som

de organiserte verneinteressene, de berørte kommunene og Hedmark fylke ønsker å bevare uberørt av utbygging. Det er Forbundets mening at det må velges en trasé som ikke berører verneinteressene. Forbundet går derfor inn for den såkalte «Mistralinjen».

Kraftledning Verdal—Klæbu.

Forbundet har behandlet spørsmålet om valg av kraftledningstrasé på 300 KV fra Verdal til Klæbu.

Forbundet sluttet seg til innstilling fra Nord-Trøndelag Naturvern i brev av 2. des. Det foreslås at den nye linjetraséen parallellføres med den allerede bygde 300 KV-ledning for å ikke berøre nye områder.

6. FORURENSNING — KJEMISKE MIDLER — STØY

6.1. Forurensning av luft.

Bly i bensin.

Statens Forurensningstilsyns forslag til nye forskrifter for bly i bensin har vært behandlet av Forbundets landsstyre. Forbundet gir forslaget sin generelle støtte i et brev av 12. nov. Forbundet anser det som viktig at blyinnholdet i bensin blir redusert så raskt som mulig, sjøl om dette kan by på mange praktiske problemer. Forbundet forutsetter også at Stortinget vedtar den foreslåtte avgift på høyoktanbensin fra 1. juli 1980.

Tomgangskjøring.

Forbundet har reagert på at loven om tomgangskjøring ble opphevet. I et brev til Miljøvernministeren uttrykker Forbundet et ønske om at loven så snart som mulig blir gjeninnført. Bakgrunnen er faren med økende forurensning ikke minst langs ferdselsårer i byer og tettsteder. Oljesparingskampanjen skulle også tilsi et forbud mot tomgangskjøring, mener Forbundet.

Departementet har i et tilsvarende ikke lovet noe om framdriften av et nytt forslag om forbud mot tomkjøring.

6.2. Forurensning av vann.

Dumping av radioaktivt avfall i havet.

(Jfr. Arsberetning 1978 s. 34.)

I brev av 5. april til Miljøverndep. og Olje- og energidep. har Naturvernforbundet på ny opp denne saken, denne gang på grunnlag av nye opplysninger fremlagt i en vitenskapelig rapport i tidsskriftet «Nature».

Rapporten viste at konsentrasjoner av bl.a. plutonium er funnet i den nordlige delen av Nordsjøen og i deler av Norskehavet. NNV's landsstyre fant det uhyggelig at disse livsfarlige stoffene fikk bre seg i våre viktigste fiskeområder og krevde at norske myndigheter straks tok de nødvendige kontakter for å få satt en stopper for giftutslippene. Forbundet støttet også tanken om å få innført kontroll av fisk og andre matvarer for å undersøke om de er forurenset av radioaktive stoffer.

I brev av 9. nov svarte Miljøverndep. at man på det hold var klar over den påviste forekomsten av radioaktive stoffer i fisk i Nordsjøen. Departementet henviste til at de konsentrasjoner som er funnet ikke har vært ansett for å være skadelige for fisk eller ikke funnet det nødvendig å foreta egne rutinemessige målinger av radioaktivitet i fisk, men har nøydt seg med å følge tyske og britiske målinger.

Departementet viste til at Norge internasjonalt søker å motvirke dumping av radioaktivt avfall i havet, bl.a. fordi en vet lite om hvilke langtidsvirkninger fortsatt dumping vil ha.

Sjøfugldød som følge av regelmessig utslipp av olje

Representantskapet i NNV ba i en henvendelse til Regjeringen om at myndighetene intensiverte arbeidet på nasjonalt og internasjonalt plan for på en effektiv måte å hindre regelmessige utslipp av olje ved:

- å bygge ut siktemessige stasjoner på strategiske steder langs hele norskekysten for mottak av spillolje og oljeblandet vann, også fra tankflåten
- å bygge opp et effektivt system som kan varsle oljeutslipp så tidlig som mulig.
- å bygge ut oljevernberedskapen ytterligere
- å skjerpe det økonomiske ansvar betraktelig i forbindelse med oljeutslipp
- at de nødvendige midler snarest bevilges for å styrke Sjøfuglutvalgets administrasjon slik at grunnleggende biologiske undersøkelser kan gjennomføres
- at det opprettes en forskningssentral for arbeidet med oljeskadet sjøfugl.

Bakgrunnen for henvendelsen var at i løpet av de siste år og spesielt rundt årsskiftet 1978-79 hadde man opplevet en alarmerende økning i antall oljedrepte sjøfugl. I november 1978 døde 2000-2500 sjøfugl ved Hvaler som følge av oljeskader og i løpet av første halvår 1979 regnet en med at ca. 20 000 sjø-

fugl hadde lidd oljedøden som følge av utslipp i Varangerfjorden, ved Frøya og Tromøya. Disse ulykkene skyldtes ikke dramatiske utblåsing eller forlis, men bevisst og ulovlige utslipp av olje og oljeblandet vann etter rensing av oljetanker i skip.

Det er beregnet at det i 1980-årene regelmessig vil slippes ut om lag 20 000 tonn olje i året langs norskekysten. For å belyse alvoret i denne situasjonen, kan det nevnes at det utslippet som førte til massedød av sjøfugl i Varangerfjorden, skyldtes utslipp av bare ett tonn olje.

Hele norskekysten trues i økende grad av oljeforurensninger, og i en slik situasjon står man i dag praktisk talt forsvarsløs.

Oljeutslippet i Varangerfjorden.

I en pressemelding henviste Naturvernforbundet til den tragiske ulykken i Varangerfjorden hvor ca. 15 000 sjøfugl led oljedøden, og mente at denne ulykken måtte bli en alvorlig vekker for myndighetene. Forbundet hevdet at ulykken var et vitnesbyrd om at beredskapen i forbindelse med oljevirksheten i Nord-Norge er utilstrekkelig.

Forskrifter for dispergeringsmidler.

Statens Forurensningstilsyn har bedt om forbundets uttalelse vedrørende forslag til forskrifter for sammensetning og bruk av dispergeringsmidler. Hensikten med forskriftene er å sikre at mest mulig miljøvennlige dispergeringsmidler blir anvendt, samt at midlene ikke anvendes i utide.

Naturvernforbundet uttalte sin tilfredshet med at dispergeringsmidler i følge forskriftene bare skal anvendes dersom bruken av mekaniske oppsamlingsmidler er umulig eller lite effektiv. Forbundet påpekte imidlertid at ansvarsforholdet ved bruk av dispergeringsmidler synes uklart. Forbundet foreslo også at det måtte bli satt igang modellforsøk som kan kartlegge effektiviteten til dispergeringsmidlene sett i forhold til oljelensens effektivitet under ulike omstendigheter. SFT ble anbefalt å ta initiativ til å få tilintetgjort lagre av gamle, ikke godkjente midler.

Utslipp av olje i forsøksøyemed.

1. Svalbard.

Statens Forurensningstilsyn ba om forbundets uttalelse vedrørende en søknad fra SINTEF om å få drive oljeforsøk i tidevannssonen på Svalbard. Prinsipielt mente Natur-

vernforbundet at en bør søke å skaffe seg mest mulig kunnskap om forholdene gjennom laboratorieforsøk m.v. Forbundet motsatte seg imidlertid ikke søknaden dersom de planlagte forsøkene var den eneste måten å skaffe seg nødvendig kunnskap om forholdene på, men henstilte til SFT om å begrense forsøkene til det absolutt nødvendige.

Senere har det imidlertid vist seg at SINTEF ikke har fått finansiert prosjektet, søknaden er derfor blitt henlagt fra SFT's side.

2. Utenfor kysten av Ålesund.

Statens forurensningstilsyn ba også om forbundets uttalelse vedrørende utslipp av 50 m³ olje utenfor kysten av Ålesund. Hensikten var å få utprøvd to oljetrålere. Naturvernforbundet hadde intet å innvende mot søknaden under forutsetning av at forsøket ikke ville komme i konflikt med sårbare naturkvaliteter innenfor forsøksområdet.

Om kontinuerlig utslipp fra Valhall-A.

Statens Forurensningstilsyn ba om forbundets uttalelse vedrørende Amoco Norway Oil Company's søknad om tillatelse til kontinuerlig utslipp fra virksomheten på Valhall-A. Søknaden omfattet utslipp fra første fase i utbyggingen av dette feltet.

Naturvernforbundet ga i sin uttalelse uttrykk for at en savnet et samlet vurderingsgrunnlag vedrørende forurensningsforholdene for hele Eikofiskkomplekset. Enkeltsoknader gir et dårlig grunnlag for å bedømme forholdene totalt.

Naturvernforbundet ba om at de biologiske virkninger av hydrokarboner oppløst i produksjons- og ballastvann, blir viet større oppmerksomhet. Det ble påpekt at høyt vanninnhold i oljen vil kunne føre til utslipp av betydelige mengder løse aromater. Forbundet etterlyste også hvilke vaskemidler som ble benyttet ved behandling av borekaksen og ba om testrapporter for toksisitet.

6.3 Kjemiske midler.

Glyfosat.

Sprøytemidlet glyfosat brukes til bekjempelse av ugras (løvkratt, urter, bregner m.v.) i skogbruket. Midlet ble godkjent i 1976 og er i dag i utstrakt bruk. Naturvernforbundet mottok sist sommer og høst en rekke henstillinger om å engasjere seg sterkt i arbeidet for å begrense bruken av glyfosat.

Etter at Kongsberg Naturvernforening i

1978 hadde tatt saken opp med Landbruksdepartementets giftnemnd overtok NNV saken. I brev til Giftnemnda av 25. juni ble det stilt kritiske spørsmål angående hvilke dokumenter som er offentlige når det gjelder prosedyren for godkjenning av plantevernmidler, hvilke konsekvenser IBT-skandalen bør få og om beregninger av skadevirkninger ut fra langtidsforsøk. Videre fremholdt forbundet at hvis en fortsatt fant det forsvanlig å benytte glyfosat burde det utarbeides forskrifter for bruk av sprøytemidlet som må inneholde bestemmelser om autorisasjon av sprøytemannskaper, tillatt konsentrasjon for ulike areal typer, arealer som i et hvert tilfelle skal unntas sprøyting, hensyntagen til spesielle viltbiotopiske forhold, forsvarlig merking av sprøytede områder og at tidspunktet for tillatt sprøyting må avgrenses slik at skadevirkningene for faunaen blir minst mulig. Forbundet ga også uttrykk for at løvkrattproblemet fortrinnsvis bør løses ved mekanisk rydding.

I brev av 9. juli ba Giftnemnda om en nærmere forklaring på hvorfor sprøytemannskaper skal autoriseres, hvorfor konsentrasjonen (mengde pr. dekar) bør differensieres for ulike areal typer og hvilke arealer som skal unntas for sprøyting og hvorfor.

I brev av 11. juli ble det gjort nærmere rede for disse forhold. Angående autorisasjon het det bl.a. i forbundets tilsvarende: «Glyfosat er et bredspektret middel som meget sterkt påvirker vegetasjonsstatus og som har langiktig innflytelse på vegetasjonsutviklingen. Dette oppfatter vi som så alvorlig inngrep at midlet bør underlegges konsesjon. Foretak som måtte ønske å bruke midlet må dokumentere behovet nærmere. Bl.a. bør en ikke godta glyfosatbehandling av annet enn de mest ugrasrike manker hvor etablering av hovedtreslaget krever uforholdsmessig stor innsats uten kjemiske midler. Alle som får benytte midlet må være kjent med dets økologiske konsekvenser.»

Konsentrasjonen bør differensieres for ulike areal typer fordi vegetasjonsmektigheten er bonitets- og aldersavhengig. Mengden effektivt stoff må derfor meget nøye tilpasses den aktuelle vegetasjonssituasjonen slik at noe av løvvegetasjonen overlever og kan inngå i fremtidsbestandet. Arealer som bør unntas sprøyting mener forbundet bl.a. er lokale nedslagsfelt til drikkevannskilder, rekreasjonsområder rundt byer og tettsteder, viktige bærområder, viktige viltbiotoper og områder av verdi naturvernsammenheng utenfor allerede fredete arealer.

I sitt svar av 15. oktober forsvarer Giftnemnda tidligere standpunkt og hevder bl.a. at IBT-skandalen ikke bør føre til inn snevring av bruksområdet. Når det gjelder offentlighet av dokumenter viser nemnda til at den er pålagt generell taushetsplikt etter Lov om plantevernmidler, men tilføyer at skulle det være spesielle opplysninger som f.eks. Naturvernforbundet ønsker, går vi ut fra at tilvinkere også i framtida vil gi tilatelse til at visse deler av dokumentasjonen kan bli gjort tilgjengelig for offentligheten. Ellers påpeker nemnda at flere av forbundets spørsmål faller utenfor dens ansvarsområde og mener at disse må vurderes av skogbiologer.

Korrespondansen med Giftnemnda ble avsluttet med et brev fra forbundet, av 19. des., hvor en påpeker at nemnda er et avgjørende organ for miljøgiftbelastningen i landbruket og at den fatter tildels kontroversielle og diskutabile avgjørelser. På denne bakgrunn er det særdeles viktig med åpenhet i alle ledd av nemndas beslutningsprosess. Forbundet beklager derfor sterkt at den dokumentasjon angående testing og utprøving av midler som et firma vedlegger en søknad om godkjenning av plantevernmidler ikke vanligvis kan offentliggjøres. I brevet heter det at Naturvernforbundet ser meget alvorlig på dette og vil i fremtiden arbeide for å påvirke opinionen og våre politiske myndigheter for en åpen behandling av disse spørsmål bedre i samsvar med vår tids holdning til åpenhet i forvaltningen. Ellers minnet en om at Giftnemnda ikke hadde oversendt de beregninger en ba om i forbindelse med skadevirkninger ut fra langtidsforsk.

Ellers arrangerte Giftnemnda i september en befaringsreise til glyfosat-behandlede områder i Buskerud og Vestfold. En rekke organisasjoner og institusjoner deltok, deriblant ØNV, BNM og NNV. Befaringen og diskusjonen ga få nye opplysninger eller avklaringer. Det ble ikke registrert en eneste uttrykt betenkelighet fra Giftnemnda i forbindelse med glyfosat.

Det norske Skogselskap fulgte opp befaringsreisen ved å arrangere et møte om løvskogens plass i skogbruket. Forbundet var en av innlederne her og presenterte synspunkter på valg av treslag i skogbruket og konkluderte bl.a. med at glyfosat i denne sammenheng er et sterkt virkemiddel som må underlegges regulering.

Skogbrukets kamp mot granbarkbillen.

I et brev til samtlige stortingsrepresentanter i mars uttrykte NNV forståelse for at det måtte iverksettes forskjellige tiltak for bekjempelse av billeplagen. Forbundet understreket imidlertid at tiltakene måtte være grundig vurdert og at også naturvern- og friluftsinnteressene måtte få anledning til å delta i vurderings- og beslutningsprosessen. I særlig grad måtte dette gjelde tiltak som fører til varige naturinngrep, som veibygging i områder med store rekreasjonsverdier. Man må ikke risikere at det blir foretatt slike inngrep uten at det er tvingende nødvendig. NNV kunne ikke akseptere en behandlingsprosedyre som gir mulighet for å misbruke adgangen til barkbillebekjempelse.

Når det gjaldt det foreliggende forslag om endringer i skogbrukslovens § 28 henstilte NNV til Stortinget om at lovendringsforslaget fikk en tilføyelse om at det bør opprettes et allsidig sammensatt kontrollorgan som fikk til oppgave å påse at tiltakene som skal settes i verk utelukkende har bekjempelse av skadeinsektangrep som hensikt.

I forbindelse med utarbeidelsen av forskrifter etter den nye paragrafen, protesterte NNV overfor Landbruksdep. mot at NNV ikke hadde fått forslaget oversendt til uttalelse. Vi henvendte oss også til Miljøvern- og uttrykte bekymring for at enkelte av de tiltak som kunne innhentes med hjemmel i den nye paragrafen og de tilhørende forskrifter, kunne få utilsiktede og unødvendige skadelige ringvirkninger. Vi tenkte spesielt på evt. misbruk av sprøytemidlet lindan, men også på faren for skogsbilveibyging innen høyt verneverdige områder. Vi ba Miljøvern- og uttrykte kontakt med Landbruksdep. om saken.

Representanter for forbundet la også fram sine synspunkter i et møte med skogdirektøren. Resultatet av møtet ble at vi fikk anledning til skriftlig å kommentere det foreliggende forslag til forskrifter.

I vår uttalelse påpekte vi bl.a. at det i forskriftene bør fremgå at lindan også tar granbarkbillens naturlige fiender — rov- og snytteinsekter, og at sprøyting bl.a. av den grunn må være siste utvei. Barkbillefellene tar, ved størrelsen på hullene, hensyn til predatorer. Det ville derfor være nok så meningsløst om nytteinsektene som dermed spares, skal bli drept p.g.a. sprøyting med lindan. Rov- og snytteinsektene kan vise seg å bli en god del hjelper i kampen mot barkbillene, hevdet NNV i sin behandling. Gene-

relt mener ellers forbundet at dette informasjonsmaterielle måtte få en gjennomgående, tydelig «vær-varsom-parole», slik at sprøyting innskrenkes til et absolutt minimum. Det samme måtte gjelde materiell, direktiver og retningslinjer fra departementet til fylkeskogrådene.

I det opprinnelige utkast til forskrifter er sprøyting lansert som likeverdig alternativ til utdrift og slindbarking. Heldigvis fikk de endelige forskriftene en helt annen utforming idet det ble presentert at

«Sprøyting med insektmidler bør bare utføres under helt spesielle omstendigheter».

Som det også fremgår av forskriftene skal utfyllende bestemmelser fastsettes av fylkeskogrådene. Det blir m.a.o. fylkesskogetaten som vil stå ansvarlig for praktiseringen av forskriftene og oppfyllingen av intensjonene i dem.

NNV oppfordret sine berørte kretsforeninger om å ta kontakt med fylkesskogetaten for å bli orientert om gjennomføringen av billettakene, likeledes å være talsmann for en «Vær - varsom - parole» spesielt hva gjelder sprøyting, men også om planlagte veier inn i attraktive og verneverdige områder.

Ellers burde kretsforeningene og lokalagene tilby skogetaten sin hjelp til å organisere utdrift av virke, — opprydding, ungsogopleie m.v.

7. MOTORISERT FERDSEL — VEIER

Praktisering av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

(Jfr. Årsmelding 1978).

På bakgrunn av flere henvendelser, spesielt fra de to nordligste fylker, som viste til grove eksempler på misbruk og uheldig praktisering av loven, ba SRN i mars innstendig Miljøverndep. om å gripe inn slik at lovens intensjoner bedre kan oppfylles, bl.a. ved å sørge for en koordinering av lovpraktiseringen i de forskjellige kommuner. På et møte med Miljøverndep. tok vi også opp det samme. Vi mottok stadig nye henvendelser, i alt 8 fra flere kanter av landet som også viste til utglidninger i dispensasjonsgivninger, og ekspederte disse videre til departementet med sterke anmodninger om å gripe inn slik at motorferdselsloven kan virke etter sin hensikt. Miljøverndep. arbeider for tiden med et nytt rundskriv til loven på bakgrunn av de erfaringer man nå har fått med lovpraktiseringen.

Fritidsbåten.

Ved Kgl. res. ble Båtlivutvalget nedsatt i 1976. Ved oppnevningen fikk utvalget et mandat som bl.a. omfattet følgende: «Det bør vurdere de positive og negative sider ved båt-trafikken og båt-livet og legge fram forslag om mål, oppgaver og tiltak for å fremme og regulere båtlivet og trafikken med fritidsbåter». Utvalget la fram sin utredning i NOU 1978: 32 Fritidsbåten, som NNV fikk til uttalelse i 1979.

NNV bemerket innledningsvis at utvalget hadde nøydt seg med å ta en utvikling for gitt, og dermed ikke tatt stilling til om denne er ønskelig eller ei. Utredningens forslag bærer derfor sterkt preg av å legge forholdene til rette for en utvikling av båtlivet som NNV mener har mange negative følger. NNV kunne ikke se at utredningen representerte noen samlet vurdering av den offentlige politikk vedrørende fritidsbåten slik mandatet forutsetter.

Grunnlaget for utredningens konklusjon om å legge forholdene best mulig til rette for en positiv utvikling av båtlivet, var påstanden om at «båtlivet er en av de mest familievennlige og samtidig minst ressurskrevende ferie og fritidsaktiviteter». NNV imøtegikk denne påstanden under henvisning til den utviklingen som båtlivet er inne i med stadig mer ressurskrevende produkter. NNV fant det kritikkverdigg at utvalget ikke hadde klarlagt konflikten mellom ulike båttyper og bruksområder, samt mellom båtlivet og andre brukergrupper av kyst- og skjærgårdsmiljøet.

NNV støttet båtlivutvalgets flertall som gikk inn for at den sentrale administrasjon av båtlivsaker tillegges Miljøverndep. NNV var også enig i at det til båtlivsmyndigheten ble knyttet et båtivråd, men ba om at naturvernorganisasjonene fikk to representanter i et slikt råd.

NNV uttrykte glede over at Båtlivutvalget hadde presisert: «En samordning av interessene i planleggingen må snarest skje, slik at miljøproblemer kan unngås» og «det bør være mulig å løse disse problemene ut fra naturverninteressenes forutsetninger». NNV hevdet at disse formuleringene pekte i retning av mer omfattende konsekvensanalyser og muligheten for utarbeiding av bruksplaner for kyst- og skjærgårdsmiljøet. NNV mente at slikt arbeid måtte settes igang så snart som mulig.

Anlegg av glattkjøringsbane ved Furusjøen i Nord-Fron.

På grunnlag av en henvendelse til forbundet fra noen hytteeiere ved Furusjøen om at det var anlagt en såkalt glattkjøringsbane for biler ved Rondablikk Høgfjellshotell, sendte NNV i november et brev til SFT om at det måtte innføres generell konsesjonsplikt for slike anlegg.

Bakgrunnen for kravet var at banen anlegges midt i et rekreasjonsområde — med kort avstand til nærmeste hyttenaboer og få km fra nasjonalparken. Det er strenge regler i området mot bruk av snøscootere og det er totalforbud mot bruk av påhengsmotor i nærliggende vann. I slike omgivelser mente forbundet det var meningsløst å anlegge en bilbane.

Ved årsskiftet var det ikke tatt stilling til konsesjonsspørsmålet, men miljøvernministeren uttrykte ved årsskiftet i et brev til en av de berørte hytteiere at han «godt kan forstå de sterke reaksjoner vi har fått på et anlegg av denne type i et natur- og rekreasjonsområde».

Statsråd Hansen henviser i brevet til granelovens § 19 og en vurdering etter denne om støyen fra banen vil være «til skade eller ulempe for mange eller over eit vidt område».

Til slutt heter det imidlertid i brevet fra miljøvernministeren:

«Bygging av glattkjøringsbaner som den foreliggende synes å være et eksempel på at det for enkelte typer inngrep i naturen er spørsmål om vi har et hensiktsmessig regelverk til rådighet. Departementet overveier derfor å ta opp til drøftelse på prinsipielt grunnlag behov for å kunne stanse slike uheldige naturinngrep.»

Redusert tilskudd til rutebildriften.

I et rundskriv til de statsstøttede rutebilselskapene antydet Samferdselsdepartementet nedskjæring av statstilskuddet. Rutebilselskapene ble pålagt å nedlegge ruteavganger som det ikke lenger var behov for. Antall vognkilometer måtte heller ikke økes i 1980.

Naturvernforbundet kommenterte rundskrevet i et brev til Samferdselsdep. i august, og fulgte opp med en pressemelding hvor det het at Samferdselsdep. ved sin politikk hindret ressurs sparing. Forbundet mente at rundskrevet framsto som en solid undergraving av de prinsipper for ressurs sparing som vi er nødt til å følge i framtida. En kan ikke lenger se bort fra de enorme utgifter som massebilismen påfører samfunnet. Bare økt støtte til kollektivtrafikken vil i denne sammenheng bety fornuftig samfunnsøkonomi og ressurs sparing, hevdet forbundet.

C. INFORMASJON

Tidsskriftet «Norsk Natur».

Forbundets tidsskrift «Norsk Natur» utkom i 1979 med 6 nummer. Årgangens samlede sidetall var 192 (32 sider pr. nummer), og samlet opplag var 228 000 eksemplarer.

Nr. 2 var et spesialnummer om truede arter. Dette nummeret ble blant annet distribuert til alle landets barne- og ungdomsskoler. I nr. 4 ble hovedvekten lagt på stoff om vassdragsvern.

Publikasjoner.

Brosjyren «Vern våre siste vassdrag» ble trykket i et opplag på 24 000 ekspl. (12 000 bokmål og 12 000 nynorsk) i forbindelse med forbundets vassdragsvernkampanje. Likeledes ble klebemenket «Vern våre siste vassdrag» med motiv *fossefall* av *Vivian Zahl Olsen* trykket i et opplag av 10 000 ekspl. store og 10 000 ekspl. små for gratis utdeling. I forbindelse med forbundets rettsak om Alta-vassdraget ble det produsert en brosjyre «Ingen adgang til utbygging av Alta-elva» i et antall av 10 000 ekspl. I denne forbindelse ble det også produsert såkalte «Altatiere» i blokker i et antall av 900 blokker á 25 «tiere». «Aksjon Rovfugls» brosjyre «plyndring av norsk natur» ble trykket i et antall av 20 000 ekspl. for utdeling på bensinstasjoner, campingplasser, ferger, grensevakter, hoteller m.v. Brosjyrene «Norsk Natur» — Din sak (vervebrosjyre) og «Alta-vassdraget må vernes» ble trykket i et nytt opplag på henholdsvis 10 000 og 2000 eksemplarer.

Av publikasjoner for salg produserte Forbundet i 1979 en ny utgave av publikasjonen «Energi, miljø og samfunn». Publikasjonen

ble denne gangen utgitt på Aschehoug forlag som forbundet hadde et meget nært og godt samarbeide med. Forfattere til «Energi, miljø og samfunn» var denne gangen Karl Bryne (formann), Paul Hofseth, Per Arild Garnås-jordet og Hugo Parr. Jan Borring, Trond Løbben, Inger Næss og Knut Are Tvedt bidro med verdifull hjelp til kapitlet om Vassdragsutbygging og vassdragsvern. Trond A. Svensson tegnet kart og diagrammer. Morten M. Kristiansen tegnet publikasjonens forside og de fleste tegninger i publikasjonen. Adolph Denis Horn bidro gratis med sin tegning «Sør-Norge sett med vassdragsutbyggernes øyne». Publikasjonen ble trykket i et antall av 6 000 ekspl. for salg i hovedsak gjennom bokhandlere. «Aksjon Rovfulgs» stoffmerker og klebemenker er trykket i et antall av h.h.v. 2 000 og 5 000 ekspl.

Plakaten «Vern våre siste vassdrag» tegnet av Morten M. Kristiansen ble trykket i et opplag av 4 000 ekspl. for salg gjennom Forbundet. Plakatmotivet er det samme som forsiden til «Energi, miljø og samfunn». For øvrig av nyproduksjoner lanserte Forbundet stoffmerket «Norges Naturvernforbund» i 4 000 ekspl., julekort/vinterkort 1 000 sett á 9 stk. i et sett, doble med konvolutter og samlekonvolutt og «Indianerbrevet» 1 000 sett á 5 stk. doble med konvolutter og samlekonvolutt. I «Indianerbrevet» presenteres talen til den nå etterhvert berømte høvding Seathl til den amerikanske presidenten Franklin Pierce i 1855. Kunstneren Sissel Gjersum har malt akvarellen på brevets forside. Ragnar Frislid har oversatt teksten fra engelsk som første gang ble presentert i «Norsk Natur» nr. 1/74. Fotomotivene på julekortene/vin-

terkortene er tatt av fotografer som er medlemmer av «Norske Naturfotografer». «Naturkalenderen 1980» ble produsert som vanlig i 4 farger, 8 000 ekspl. med Ragnar Frislid som ansvarlig. Også i 1979 viste kalenderen seg å være forbundets mest populære salgsartikkel.

Nytt opplag av «Rund refleks» er trykket i 3 000 ekspl. Videre har Eivind Struksnes levert 750 tresnitt «De fem store» for salg gjennom NNV. Det er også trykket et nytt opplag av «Aksjon Rovfugls» stoffmenke på 1000 eksemplarer.

I forbindelse med Forbundets interne organisasjons- og informasjonsarbeid produserte forbundet for salg til kretsforeningene og lokallagene «Retningslinjer for arbeidet» i 500 eksemplarer.

Kontakt med massemedia.

I årets løp ble det sent ut 24 pressemeldinger til avisene, pressebyråene, NRK og enkeltpersoner, avholdt 2 pressekonferanser, foruten at en rekke henvendelser har gått direkte gjennom et pressebyrå for det meste NTB. Generelt kan man si at Naturvernforbundets kontakt med massemedia i året 1979 har vært meget god. Formann, generalsekretær og styremedlemmer har satt preg på den offentlige naturverndebatt både gjennom konkrete intervjuer og artikkelskriving i pressen. Ved siden av det direkte kontaktarbeidet derfor pressen og NRK har forbundet også bidratt indirekte til å spre opplysninger om naturvern generelt og spesielt ved å gi informasjon til nyhets- og reportasjeformidlere landet rundt. I år er det særlig forbundets arbeid med Alta-vassdraget og den kommende rettsak som har satt sitt preg på forbundets utadvendte arbeid.

Abonnement utklippsservice.

For å få oversikt over Forbundets respons i pressen abonnerer forbundet nå på avisutklipp fra samtlige aviser i landet på stikkordet «Norges Naturvernforbund». Også Forbundets kretsforeninger og mange lokallag kommer med i denne utklippsservice. Resultatet er at forbundet nå sitter inne med et klipparkiv, som ikke bare viser forbundets mange aktiviteter og på hvilken måte avisene har dekket disse, men også avspeiler kretsforeningenes mange gjøremål. Den saken som desidert har fått mest presseomtale er selvsagt Alta-saken. Hele 1200 klipp er innkommet til forbundet på denne saken alene, «Aksjon Rovfugl»s pressemeldinger og lan-

seringen av «Energi, miljø og samfunn» peker seg deretter ut som en god nr. 2 og 3. Generelt er det hyggelig å kunne peke på at forbundets totale aktivitet (NNV, kretsforeninger, lokallag) i år har ligget på et akseptabelt nivå.

Pressekonferanse «Energi, miljø og samfunn».

Boka «Energi, miljø og samfunn» ble i år lansert av Aschehoug forlag i nært samarbeid med Norges Naturvernforbund. Forlaget og NNV arrangerte derfor en felles pressekonferanse i forbindelse med lanseringen i Oslo den 14. juni. Til stede på konferansen fra forlaget var forlagssjef Anders Havnelid, redaksjonssjef John Willy Rudolph og konsulent Bodil Sunde Aas. Fra NNV møtte viseformannen Ragnhild Sundby og informasjonsskretær Sylvi Struksnes foruten de fire forfattere Karl Bryne, Paul Hofseth, Per A. Garnåsjordet og Hugo Parr. I sitt innlegg på pressekonferansen presiserte Sundby nødvendigheten av en ny energipolitikk som gikk mot en stabilisering av energiforbruket i 1990, en definitiv stans i vannkraftutbyggingen, i mot uakseptable energiformer som atomkraft og varmekraft og inn for energiøkonomisering og videre forskning på alternative energikilder som sol, vind og bølger.

Deretter redegjorde forfatterne for de enkelte kapitlene men presiserte at boka i sin helhet var et gruppearbeid. Bokas konklusjoner og anbefalinger er Naturvernforbundets eget ansvar. Publikasjonen ble møtt med stor interesse fra pressen og NRK og det møtte fram representanter fra 15 aviser, NRK-radio og TV.

Pressekonferanse Gaular-vassdraget.

Konsesjonssøknaden for utbygging av Gaular-vassdraget er til endelig behandling i Olje- og energidep., og en Stotingsmelding ventes om ikke så lenge. En opptrapping av Forbundets utadvendte arbeid for vern av vassdraget er derfor nødvendig. I denne forbindelse arrangerte Forbundet en pressekonferanse i Oslo den 4. desember der forbundet sammen med «Informasjonskomiteén for Gaular-vassdraget» la fram de siste verne-dokumenter og argumenter. Foruten de tidligere verne-synspunkt presiserte Informasjonskomiteén ved Johan Rørviik de synspunkter som fremkom i Landbruksdep.'s uttalelse til Olje- og energidep. der det klart fremgår at utbyggingen vil kunne føre til svært uheldige konsekvenser for jordbruket. I tillegg til dette la Forbundet fram den delen som om-

Ikke lenger enn ... 1984. Den endelige tallet er g... g... 276 g... ikke garantert... kno

Intervju: T

Spår ny d... se til høsta

Internasjonale energiby... ser med bekymring... oljeleveransene... situasjonen i Iran. ... sett med v... ne kan en ny oljekr... stum fra hesten av.

Da... sette iverk... deling av ve... ser. Det... kris-

SEIL OM ENERGI

Med Volvo-avtalen ble et... nettp lanert i norsk indu... ble: oljen i Nordnorsk... med... industriarbeid... med... falt, men pr... er... in... m... nye... komplemental...

Haukvik lov... kr...

om val av energi og samfunn:

omkraftverk i k... eller lokal låg... gisk kraftprod...

BR ANDA

ie- Dette har... gjort for d... Norges olje

det også... ed offentlig... 1979 er det...

ed norsk olje

blant bil... tenke a... norsk ind... oljen.

Bergen Natur

Viktig at de... og kjem fram

handler Gaularvassdraget i en nylig utarbeidet rapport om verneverdige vassdrag av naturvernispektøren for Sør-Norge. (Naturvern, friluftsliv, vilt, ferskvannsfisk. Oversikt for et utvalg av norske vassdrag). Rapporten viser at Gaularvassdraget rangerer som et av de mest verneverdige her i landet både når det gjelder fisk, vilt, friluftsliv og klassiske naturvernverdier. Foruten Rørvik fra Informasjonskomitéen møtte generalsekretæren og informasjonsssekretæren fra NNV. Fra pressen møtte representanter fra 6 aviser og 2 fra NRK.

Direkte kontakt NRK-Fjernsynet — «På Sparket».

Naturvernforbundet har gjentagne ganger vært i kontakt med NRK-Fjernsynet for også gjennom dette forum å nå fram til folk med informasjon i konkrete naturvernsaker. Særlig har dette vært vassdragsvern/utbyggingsaker og/eller spørsmål som har med energi og energiprognoiser å gjøre. Dessverre har våre fremstøt overfor NRK stort sett lyktes dårlig og særlig gjelder dette det etterhvert særs populære debattprogrammet «På sparket». Før Stortingets behandling både av Onklasaken og Altasaken hadde forbundet flere møter med redaksjonen av «På sparket» foruten at forbundet også la fram konkrete programforslag med emnevalg og personvalg. Til tross for at redaksjonen hele tiden vinket positiv til saken og ga uttrykk for at NRK-Fjernsynet burde gjøre noe med temaene, ble det endelige resultatet negativt. Også i NRK-Dagsrevyen har det vært svært vanskelig å få inn innlegg/intervjuer med sentrale personer i NNV, selv om vi her faktisk har lyktes noen få ganger. I tillegg til dette har forbundet lagt merke til at saker som angår NNV direkte er blitt presentert i «På sparket»-programmer gjennom et meget skjevt sammensatt panel. Etter at det var klart at også «På sparket»-programmet den 13. juni om oljevirkosomheten og oljekrisen ville fremstå med politikere og ekspertise fra en side, tok Forbundet initiativet til en henvendelse til Kringkastingsrådet der man klaget over panelsammensettingen og opplegget for øvrig. Forbundet kunne ikke se annet enn at dette programmet ville kunne bli en argumentasjon for vannkraftutbygging i stedet for at man la vekt på energioekonomisering og sparing. Kringkastingsrådet formann, Jo Giæver Tenfjord, opplyste i brev av 9. august at NNVs brev ville bli sendt medlemmene av rådets programutvalg før første møte den 31. aug.

Prosedyren i rådets programutvalg er etter det forbundet erfarer slik at det er opp til det enkelte medlem selv å ta opp et brev som sak. Pr. 31. desember har ikke NNV fått noen reaksjon på ovennevnte klage.

NNVs representantskapsmøte og pressen.

Naturvernforbundets representantskapsmøte ble i 1979 lagt til Alta og dermed i senteret for den konfliktfylte Alta-saken. Nettopp det at forbundet la sitt årsmøte til et distrikt med en stor og konfliktfylt naturvernsak, førte til god pressedeltakelse. Representanter fra hovedkontorene i Nationen, Aftenposten, NTB, NRK-radioen og Adresseavisa dekket hele møtet foruten at lokalpressen ved Altaposten, Finnmarken, Nordlys og Klassekampens Hammerfest-avdeling var til stede og tok reportasje. Både Aftenposten, NTB og Adresseavisa hadde med egne fotografer. NRK hadde sendinger i radioen fra møtet hver dag.

Møter, seminarer m.v.

Naturvernforbundet og «Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget» har i fellesskap arrangert 3 møter i Oslo i november/desember der man søkte å sette sammen (Samisk Aksjonsgruppe) aksjon utenfor Stortinget i høst i sammenheng med energipolitikk generelt og vern av Alta-Kautokeinovassdraget spesielt. Møtene var nærmest av orienterende og avklarende karakter og var godt besøkt av folk som hadde interesse for saken.

Kontaktmøte — redaktører/elforsyningen.

Naturvernforbundet ble gjort kjent med at Elforsyningens Informasjonstjeneste (ELI) og Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE) arrangerte et kontaktmøte 20.-21. november for norske redaktører om elektrisitetsforsyningen. Programmet for kontaktmøtet var meget ensidig lagt opp, og NNV beklaget i et brev til Norsk Redaktørforening at ELI og NVE i et slikt arrangement ikke hadde funnet plass til foredrag f.eks. fra Miljøverndepartementet og Naturvernforbundet. NNV ba i brevet Norsk Redaktørforening vurdere en henvendelse til ELI og NVE om de forhold som forbundet hadde pekt på. I svarbrevet fra Norsk Redaktørforening 6. desember fremgikk at ELI hadde ønsket et nærmere samarbeid med Norsk Redaktørforening om dette møtet, f.eks. ved at Norsk Redaktørforening sto som

medinnbyder i en eller annen form. Man fant imidlertid det foreslåtte program svært ensidig, og ønsket et nytt forslag fra ELI, som deretter tilbød å ta med et innslag fra Norges Naturvernforbund. Norsk Redaktørforening fant ikke at dette ga en slik grad av balanse at redaktørforeningen burde fremtre som medarrangør.

I et brev datert 14. desember har informasjonssjef Børre Rognlien i ELI rettet vold som kritikk mot NNV for at man har tatt opp denne saken. Striden mellom NNV og ELI er gjort kjent for pressen. I 1979 har for øvrig NNV ikke vært invitert til å delta i seminarer arrangert av ELI og NVE. Det siste seminaret av denne art som NNV deltok i var et kurs i energijournalistikk i oktober 1978.

Friluftsmøte om Alta-Kautokeino-vassdraget.

Naturvernforbundet arrangerte torsdag 11. oktober mellom kl. 15.00 og 19.00 et friluftsmøte i Studentertinden i Oslo for vern av Alta-Kautokeinovassdraget. Med i programmet var representanter fra de politiske ungdomsorganisasjonene, personer som hadde engasjert seg sterkt i Alta-saken og representanter fra Naturvernforbundet. Videre støttet kunstnerne *Ane Hoel*, *Morten Fr. Lund* og *Lars Kleustrand* gratis opp om arrangementet ved opplasing og visesang.

Kampanjen «Levende Hav».

Arbeidsutvalget i kampanjen «Levende Hav» der Naturforbundet er representert hadde noen møter våren 1979, men etter sommerferien har det ikke vært møter i arbeidsutvalget. En del materiale foreligger, dels utarbeidet av World Wildlife Fund og Norske 4H, dels av Miljøverndep. En annonsekampanje ble også gjennomført i fellesaksjonens regi. Etter planen skal kampanjen «Levende Hav» vare fram til 1. juli 1980.

Foredrag og representasjon.

NNV har vært representert på flere møter og seminarer/konferanser i forskjellige organer med foredragsholdere. Særlig bør fremheves den innsats forbundets energikonsulent har gjort i denne sammenheng. *Olav Benestad* har tilsammen holdt foredrag i 16 forskjellige fora i 1979.

Vassdragsvernkampanjen.

Formål, målgrupper, midler, styringsgruppe.

Vassdragsvernkampanjens hovedmålsetting er å få fram vassdragenes betydning for plante- og dyrelivet, bygdesamfunnene og jordbruket og folks helse og trivsel. Motstanden mot vassdragsutbyggingen må kanaliseres til myndighetene og politikere slik at det blir stadig mer politisk uakseptabelt å bygge ut våre vassdrag. Videre er det vassdragsvernkampanjens målsetting å arbeide for en bedret kontakt mellom arbeiderbevegelsen og naturvernet i slike saker. Målgrupper er lokalsamfunnene, fagbevegelsens organisasjoner, politikere og folk flest. For å nå denne målsetting ønsker NNV å ta i bruk en rekke midler av informasjonsmessig karakter: møter, plakater, bruk av «Norsk Natur», brosjyrer, fotoutstilling, utarbeidelse av artikkelserier og annonser.

Styret i Norges Naturvernforbund nedsatte en styringsgruppe for vassdragsvernkampanjen. Styringsgruppas medlemmer er Ragnhild Sundby (formann), Fredrik Heitkøtter (Oppland Naturvern/krestforeningene), Ole Jacob Kobbe (vassdragsverngruppene), Tore Killingland (landsstyret), Jan Borring (energi-komiteén) og informasjonsssekretæren som fungerer som sekretær.

Åpningen.

Ved munningen av Rauma/Ulvåa-vassdragets nedbørsfelt, Åndalsnes, avholdt Naturvernforbundet sitt åpningsmøte for vassdragsvernkampanjen. Forbundet samarbeidet i denne forbindelse med Fellesutvalget for bevaring av Rauma/Ulvåa og Møre og Romsdal naturvern. Møtet som fant sted i Åndalsnes kino den 25. april samlet rundt 400-500 mennesker fra Åndalsnes og distriktene rundt. Fellesutvalget spanderte buss helt fra Lesjaskog. Fra forbundet deltok Ragnhild Sundby, vassdragsvernkampanjens formann med åpningsappell, Bjørn Jøran Pedersen fra Fellesutvalget med innlegg om «naturvern i lokalsamfunnet» og Fredrik Heitkøtter fra Oppland Naturvern og med i styringsgruppen for vassdragsvernkampanjen med kåseriet «Vatn og vassdrag, livsgrunnlag og ansvar». Og i alt alvoret deltok Bjørn Sand og Totto Osvold på sin spesielle måte, mens Rauma Spelemannslag satte den fullpakkede kinosalen i riktig musikalsk, romantisk vassdragsvernstemning.

I forbindelse med åpningen av vassdragsvernkampanjen ble det også holdt en kort pressekonferanse der Ragnhild Sundby la

fram kampanjens hovedinnhold og mål. Pressefolk fra hele fylket møtte fram foruten representanter fra Adresseavisa, NTB og NRK-radio ved distriktstradioen og Ekko-redaksjonen.

Gjennomførte tiltak.

1. Kampanjemerket.

Det er produsert 10 000 ekspl. store og 10 000 ekspl. små klebemerker «Fossefall» — vern våre siste vassdrag, tegnet av *Vivian Zhal Olsen*. Merket er delt ut gratis landet rundt fra stands og på møter om energi og vassdragsvern.

2. Plakat — vern våre siste vassdrag.

Kampanjeplakat i 4 farger tegnet av *Morten M. Kristiansen* er produsert i 4000 ekspl. for salg gjennom «Norsk Natur» og kretsforeninger/lokallag. Plakaten er i stor grad benyttet også som pynt på stands og i møte-lokaler.

3. «Norsk Natur» — 4/79 — Temanr. om vassdragsvern og energi.

«Norsk Natur» nr. 4/79 er produsert i et ekstraopplag på 12 000 ekspl. til bruk i skolen og til møter/seminarer/standsvirksomhet i kretsforeningene og som informasjon til andre organisasjoner med interesse for vassdragsvern, ved siden av at dette nummer i stor grad er brukt i vervesammenheng.

4. Brosjyren «Vern våre siste vassdrag».

Brosjyren som er trykket i 2 farger i 12 000 om vassdragsvern og energi. Den er delt ut til alle kretsforeninger og vassdragsvern-grupper.

5. Seminar/høring.

I dagene 5.-7. november arrangerte Naturvernforbundet et seminar i Oslo for pressen, kretsforeningene og vassdragsvern-gruppene.

Dagen tok for seg vassdragenes betydning for innlandsfisket, erfaringer med fiskekultivering og spørsmålet om vassdragsreguleringenes betydning for kystfisket. Denne dagen ble det også gitt en grov oversikt over «gjen-værende ikke-regulerte vassdrag».

Ragnhild Sundby åpnet, *Tore Killingland* ga oversikten over gjenstående vassdrag, *Fredrik Heitkøtter* holdt foredraget «Vassdragsreguleringer og fisk» og *Stig Skereslet* fra Distriktshøgskolen i Bodø om «Vassdragsreguleringer og kystfisket».

Seminarets andre dag åpnet med såkalt Norgespremiere på den svenske filmen «På vattenkraftens altare». Filmen viste på en illustrerende måte alle de uheldige biologiske sidene ved en vassdragsutbygging.

Videre ble denne dagen markert med to «høringer». Den første nærmest som en vitnefremstilling med bygdefolk som hadde fått sitt miljø berørt av vassdragsutbygging og den andre med ledende stortingspolitikere. Som vitner møtte: *Ragnhild Enoksen*, *Kjækan*, *Arne Moksnes*-Nord-Trøndelag, *Sig. Haraldstad*, *Finsland*, *Magne Reitan*, *Nauste* i Romsdalen, *Iver Veslum*, *Skåbu*. Og alle kunne fortelle, hver ut fra lokalmiljøets forutsetninger, om store ulemper ved vassdragsutbygging og svært få gode. Både *Reitan* fra Eikesdalen og *Veslum* fra Skåbu ga en meget overbevisende fremstilling av de ulemper som følger med vassdragsutbyggingen.

Fra politikerhold møtte: *Reidar Due* (Sp), *Sigbjørn Johnsen* (Ap), *Anders Tallerås* (H), *Hans H. Rossbach* (V) og *Odd Vigestad* (Krf.). Selv om partiene hadde valgt å sende sine «grønneste» politikere ble det likevel en frisk debatt om fortsatt vannkraftutbygging eller vern sett i lys av energiprognoiser, energiøkonomi og politikk. Flertallet av politikere var enig i at Alta-vassdraget vanskelig kunne utbygges slik situasjonen hadde utviklet seg. Bare *Tallerås* fra Høyre mente at Alta-vassdraget fortsatt måtte utbygges.

Siste og tredje dag var viet fremtiden. *Olav Benestad* innledet med foredraget «Norge ved skilleveien, valgene vi står overfor i energipolitikken». Deretter fulgte *Karl Georg Høyer* med foredraget «Forutsetningene for en ny energipolitikk» som i stor grad var viet energiøkonomiseringsrolle som energikilde. *Erling Bye* fra Norsk Dampkjølförening, *Rolf Nordheim* fra Elkem-Spigerverket og professor *Granum* fra Norges Tekniske Høgskole tok deretter del i en påfølgende debatt med først og fremst *Høyers* foredrag som utgangspunkt. *Høyer* fikk langt på vei støtte for sine synspunkter fra representantene for industri og høyskole. Som siste post denne dag tok dosent *Steinar Strøm* fra Sosialøkonomisk institutt ved Universitetet i Oslo for seg temaet «Norge etter 1990 — et næringsliv med en gitt energimengde». Debatten som fulgte var lagt opp med et panel bestående av ekspedisjonssjef *Gunnar Vatten* fra Olje- og energidep., forsker *David Nunn* fra Chr. Michelsens Institutt i Bergen, *Arne Festervoll* fra Landsforeningen for elektro-

kjemisk og elektrometallurgisk industri og Norges Naturvernforbund. Håkon Børde fra NRK-Fjernsynet var panelleder.

6. Billedserie — Vatn og vassdrag — av Fredrik Heitkøtter.

Fredrik Heitkøtter har produsert for vassdragsvernkampanjen en billedbåndserie med teksthefte som er gitt ut ved Statens Filmsentral. Serien tar for seg vann og vannets mange gjøremål og kretsløp. Videre forklarer den vassdragsutbyggingens ulemper og peker på at man heretter bør være forsiktig med bruken av vannet til slike formål. Planter og dyr av alle slag er også avhengig av vann slik mennesket er det. Derfor bør vannet nå få lov til å utføre det arbeid naturen har tiltenkt det. Fra naturens side har vatnet aldri vært ment som noen kraftressurs. Billedserien er først og fremst produsert for bruk i skolen, men flere av våre kretsforeninger har benyttet den ved å ta i bruk Heitkøtter direkte.

7. Møteopplegg for kretsforeningene.

På formannsmøtet i Sem i Asker presenterte informasjonssekretæren konkret møteopplegg om vassdragsvern og energispørsmål for kretsforeningene. Opplegget var lagt slik opp at kretsforeningene kunne justere det etter lokale forhold. Pr. 31.12. hadde 4 kretsforeninger avholdt store møter om vassdragsvern.

8. «Aksjon Vann».

For å skaffe midler til vassdragsvernkampanjen startet forbundet sentralt opp med innsamling av midler gjennom «Aksjon Vann» postgiroblanketter. Kretsforeningene støttet godt opp om denne aksjonen ved å sende ut blanketter til enkeltmedlemmer, venner, kjente og andre med interesse for naturvern. «Aksjon Vann» opererer som en kronerulling og pr. 31.12. var det kommet inn 53 000 kroner på denne aksjonen.

Utstillinger, annonseringer, deltakelse i andre arrangementer

«Energia -79».

Norges Naturvernforbund deltok i utstillingen «Energia -79» på Sjølystsenteret i Oslo. Arrangører var foruten Olje- og energidepartementet Miljøtjenesten i Oslo og Varemessen. Forbundet fikk sammen med en

rekke andre miljøvernorganisasjoner svært rimelig standplass på 12 m² som delte med ungdomsorganisasjonen Natur og Ungdom. Naturvernforbundet kunne ikke på noen måte konkurrere med de andre standdeltakerne som i stor grad representerte kraftkrevende industri, departementene, forskningsinstitusjoner og diverse næringsgrener innen miljøteknologi og energioptimering.

Et hjemmesnekret lykkehjul ble derfor Forbundets tilbud til publikum med 12 spørsmål om energi og energipolitikk. Riktig svar ble belønnet med et av forbundets klebemerker. Utrolig nok kom vi greit i kontakt med publikum på denne måten og mang en frisk diskusjon fant sted under lykkehjulet. For øvrig delte forbundet ut brosjyrer og tidsskrifter foruten at en del av Forbundets publikasjoner ble solgt til spesielt interesserte.

Annonser.

Også i år har forbundet valgt å markere seg utad med annonsering. Tradisjonelt ble det satset på en 5. juni annonse (Verdens Miljøverndag), denne gangen i Nordlys med Alta-saken som tema. Annonseren forklarte i kort tekst hvorfor forbundet har valgt å gå til rettsak mot staten og oppfordret folk til å bidra med midler til rettsaken. Videre fant Forbundet det riktig å rykke inn en takkeannonse i Dagbladet til alle som hadde hjulpet oss i vernearbeidet med Hardangervidda. Tidsskriftet «Villmarksliv» har stilt gratis annonseplass for forbundet der hovedhensikten var å verve nye medlemmer. I forbindelse med markedsføringen av Naturkalenderen hadde forbundet en annonse i «Fjell og Vidde» julenummer. I tillegg til disse annonsene hadde forbundet med «Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget» 3 annonser i Dagbladet med kunning av møter. Kunningannonser ble også rykket inn i Dagbladet og Aftenposten i forbindelse med forbundets kunstauksjon for Alta-vassdraget.

Konsulenthjelp Nationalteatret.

Den spesielle oppsetting av Henrik Ibsens «En Folkefiende» på Nationalteatret høsten 1979 brakte Naturvernforbundet og naturvernproblematikken til scenen. Teaterregissøren Charles Marowitz hadde støkket om på Ibsen og presenterte Folkefienden ved å begynne med 4. akt og dermed folkemøtet. Før folkemøtet tok til i Henrik Ibsens versjon foregikk det et nåtidens folkemøte i salen ved at 15 skuespillere diskuterte aktuelle

naturvernproblemer med publikum. Opplæringen av skuespillerne foregikk blant annet av representanter fra Naturvernforbundet. Videre var stykkets program formet som avisen «Folkebudet», og forbundet hadde her fått gratis annonseplass for medlemsverving.

Naturvernbudskapet nådde fram til publikum på gjennomsnittlig 500 pr. forestilling. Folkefienden har aldri tidligere vært satt opp på denne måten. Forbundet har derfor vært med på å skape teaterhistorie.

Undervisning.

I løpet av året har det skjedd en sterk økning i Forbundets arbeid overfor skoler. Det skyldes i første rekke at Edvin Sveta jr. ble avgitt til Forbundet som stivil tjenesteplikting med skolearbeid som spesialfelt.

Skoleutvalget.

Skoleutvalget har i løpet av året hatt 6 møter. Gjennom utvalgets medlemmer er både førskole, grunnskole, folkehøgskole og lærerutdanningen representert. Utvalget har behandlet saker av vesentlig betydning for NNVs skolevirksomhet, foruten at det selv har tatt initiativet til fremming av enkelt-saker. Sveta jr. har fungert som utvalgets sekretær.

Kontaktorgan for miljøundervisning. (Se Årsmeldingen for 1978).

Den etablerte interimskomité for oppretting av kontaktorgan for miljøundervisning hadde i 1979 tre møter. Komitéen har i hovedsak arbeidet med mandatforslag for og forslag til en organisasjonsmessig oppbygging av kontaktorganet for miljøundervisning. Videre har interimskomitéen arbeidet med konferanseinnhold og opplegg for «kontaktkonferansen i miljølære for organisasjoner/institusjoner/myndigheter og lærere» som skulle avholdes på Hamar lærerhøgskole. Mandatet for og forslaget til kontaktorganets oppbygging ble besluttet lagt fram for kontaktkonferansen på Hamar. Kontaktorganet er organisasjonsmessig tre-delt og søker med dette å dekke alle skoleretninger og landet som helhet. *Kontaktkonferansene* er kontaktorganets plattform. *Referansegruppa* består foreløpig av 11 representanter for organisasjoner/myndigheter og institusjoner. Disse er: Norsk Lærerlag, Norsk Lektorlag, Kirke- og undervisningsdep., Grunnskolerådet, Miljøverndep., Fremtiden i våre hender, KOMMIT (komitéen for miljølære/NTH), FOR-UT (frie naturvern- og friluftsgupper) FN-

sambandet, Økopolitisk samarbeidsring og Norges Naturvernforbund. Denne referansegruppa skal utvides betydelig. *Arbeidsutvalget* har 7 medlemmer. Disse er: Kinke- og Undervisningsdep., Miljøverndep., Grunnskolerådet, Norsk Lektorlag, Norsk Lærerlag, FOR-UT, Videreutdanningen ved Knut Bryn og Norges Naturvernforbund. Naturvernforbundet fungerer som sekretariat for kontaktorganet.

Kontaktorganets mandat er i første rekke å gi gjensidig og løpende informasjon om miljølære og miljølæretiltak innen de forskjellige organer. Videre må utvalget kunne ta opp til diskusjon/orientering aktuelle tema innen miljølære foruten å utarbeide innhold og opplegg for kontaktkonferansene. Som navnet sier skal det opprettede organ bare være av kontaktskapende karakter og har ikke i mandat å fatte bindende vedtak.

Kontaktkonferanse — Hamar lærerhøgskole.

Norges Naturvernforbund sto for den praktiske gjennomføringen av årets kontaktkonferanse i miljølære på Hamar. Konferanseinnbydelse var blitt sendt til rundt 150 organisasjoner/institusjoner/myndigheter og lærere. Videre ble konferansen annonsert åpen for lærere i Norsk Skoleblad og Norsk Skoleforum. Det møtte 70 deltakere. Konferansen ble i første rekke arrangert for at mandat og forslag til organisasjonsmessig oppbygging for kontaktorganet for miljøundervisning skulle godkjennes. I tillegg var konferansen lagt opp rundt et konkret og aktuelt tema: — ferskvann som ressurs og resipient med bakgrunn i Mjøsaskjonen og utbyggingsplanene for Jotunheimen/Brøheimen. En ekskursjon til Skogbruksmuseet i Elverum med omvisning i det nye akvariet for ferskvannsfisk inngikk i programmet. G. Kjellberg og Ole Nashoug fra Norsk Institutt for Vannforskning belyste forurensningssituasjonen i Mjøsa og redningsaksjonen for rehabiliteringen av Norges største innsjø. Fredrik Heitkøtter fra Oppland Naturvern/Naturvernforbundets vassdragsvernkampanje holdt lysbildeforedraget «Vatn og vassdrag». Terje Sandstun fra NIVA orienterte på Skogbruksmuseet om hvordan akvariet er tenkt nyttet i naturvernundervisningen. I konferanseprogrammet inngikk også gruppediskusjoner om miljøundervisning i førskole, barne- og ungdomsskole og videregående skole. Det ble tatt fylldig referat fra konferansen og gruppediskusjonene.

*Kveldskurs — Bærum kveldskole.
Miljølære gjennom lokalmiljøet.*

I samarbeid med Bærum kveldskole og Bærum Miljøvern arrangerte Naturvernforbundet et kveldskurs over 5 kvelder. Utgangspunktet for kursopplegget var lokalmiljøet i Bærum og det meste av kurset foregikk ute. Kurset gikk hver tirsdag fra 4.9. Temaene for kurset var arbeidslivet i skogen/kølabrenning i Bærum, ulvegrav og gravrøyer på Isi gård, søppekdeponeringen på Isi, Dælibekken og lukking av denne, arbeidet på Øverland og Bærum som jordbruksbygd og forstadskommune til Oslo.

NNV og kretsforeningene berettiget midler over voksenopplæringsbudsjettet gjennom Studieforbundet natur og miljø. Det ble arrangert 3 slike kurs i 1979, ett sentralt og 2 i kretsforeningene, nemlig Oppland Naturvern og Buskerud natur og miljøvernforening.

Utsending av materiell til skolene.

I løpet av høsten sendte Naturvernforbundet ut «Norsk Natur» nr. 2/79 om truede arter og materiell om NNV til alle landets barne- og ungdomsskoler. Utsendingen førte konkret til en økning i abonnementsstegning på «Norsk Natur» fra skolene på abonnemeter samt tilfredsstillende økning i bestillingene på forbundets publikasjoner og annet materiell.

Uttalelse fra skoleutvalget til NNVs landsstyre.

I skoleutvalgets møte den 23. august tok utvalget opp spørsmålet om ansettelse av fast skolesekretær i Norges Naturvernforbund. Utvalget besluttet å sende henvendelse til landsstyret om behovet og nødvendigheten av å avsette midler på neste års budsjett slik at ansettelse av en fast skolesekretær kunne skje snarest. Landsstyret behandlet skoleutvalgets anmodning i møte den 19. desember og vedtok å gå til ansettelse av en skole- og studiesekretær fra og med januar 1980.

Østlandsk Lærerstevne.

Norges Naturvernforbund deltok i tiden 26. til 28. oktober i Østlandsk Lærerstevne som var arrangert ved Tveita-skolene i Oslo. Forbundet hadde en stand på 15 kvadratmeter ved denne utstillingen og kom gjennom denne i god kontakt med en rekke lærere og skoler med interesse for naturvern. Forbundet hadde også produsert endel gratismateriell i anledning utstillingen. Erfaringene fra Østlandsk Lærerstevne tilsier at forbundet også engasjerer seg i andre regionale lærerstevner i samarbeid med aktuelle kretsforeninger.

NNVs studievirksomhet.

Ved arrangering av tillitsmannstreff er

D. NORGES NATURVERNFORBUND

PR. 31.12. 1979

Oversikt over kretsforeningene

Natur og Ungdom

Stenersgt. 16, Oslo 1.
Leder: Espen Koksvik

Østlandske Naturvernforening

Akersgt. 63, Postboks 8268 Hammersborg
Oslo 1.
Formann: Bredo Berntsen, Oslo.
Sekretær: Morten Aspaas, Oslo.

Østfold Naturvern

Formann: Torgeir Ola Gillebo, Torsnes,
1600 Fredrikstad.
Sekretær: Thorger Henriksen, Fredrik-
stad.

Buskerud Natur- og Miljøvernforening

Formann: Thorbjørn Paule, Valhallv. 3 c,
Heradsbygda, 3500 Hønefoss.
Sekretær: Leif Knivestøen, Oslo.

Hedmark Naturvern

Formann: Toralf B. Metveit, Postb. 183,
2201 Kongsvinger.
Sekretær: Ruth Viggen, Hamar.

Oppland Naturvern

Postboks 45, 2601 Lillehammer.
Formann: Torstein Dahl, Kongsvinger.
Sekretær: Fredrik Heitkøtter, Hunder.

Vestfold Naturvern

Postboks 319, 3251 Larvik.
Formann: Kolbjørn Berge, Nevlunghavn.
Sekretær: Maryon Archer, Larvik.

Telemark Natur- og Miljøvern

Postboks 1077, 3701 Skien.
Formann: Audun Moksnes, Bø.
Sekretær: Ester K. Rønneid, Porsgrunn.

Aust-Agder Naturvern

Formann: Torbjørn Mykland, Aust-Agder
Veikontor, Kirkebakken 6, 4800 Arendal.
Sekretær: Gunnar Dag Tørå, Arendal.

Vest-Agder Naturvern

ved sekretæren Astrid Vatnstrøm, 4730
Vatnestraum.
Formann: Ole J. Kobbe, Hæstadsvingen.

Rogaland Naturvern

Postboks 441, 4001 Stavanger.
Formann: Hanne Thomsen, Gausel.
Sekretær: Solveig Nyberg.

Vestlandske Naturvernforening

Jacobsfjorden, Bryggen, postboks 1201,
5001 Bergen.
Formann: Rezi Faye, Bergen.
Sekretær: Ingegjerd Waale Næss, Bergen.

Sogn og Fjordane Naturvern

Formann: Knut Mork, 6890 Oppstryn.

Møre og Romsdal Naturvern

Formann: Iver Otto Gjelstenli, Aukrav. 8,
6400 Molde.

Sør-Trøndelag Naturvern

Vitenskapsselskapets Museum, Sverres-
gt. 1, 7000 Trondheim.
Formann: Ola Huke, Ler.
Sekretær: Berit Forbord Moen, Trond-
heim.

Nord-Trøndelag Naturvern

Formann: Svein E. Ringen, 7710 Sparbu.
Sekretær: Hans Brattås, Sparbu.

Nordland Naturvernforening

Postboks 250, 8001 Bodø.
Formann: Nils Gullestad, Bodø.
Sekretær: Merete Holm, Bodø.

Troms Naturvern

Skolegt. 41, 9000 Tromsø.
Formann: Sigmund Spjellkavik, Troms-
dalen.

Finnmark Naturvern

Formann: Roy Carlsen, Pasvikveien 39;
9900 Kirkenes.

Faste komitéer:

Juridisk komité:

Ragnar Vik, formann
Inge Lorange Backer
Carl August Fleischer
Eva Funder Fleischer
Eivind Smith
Morten Aspaas.

Redaksjonskomitéen:

Bredo Berntsen
Trond A. Svensson
Ragnar Vik
Espen Wæhle
Generalsekretæren
Redaktøren.

Skolekomitéen:

Sigmund Haugsjå
Sissel Dobson
Leif Sandveen
Ola Nesland
Jorunn Rognerud
Informasjonssekretæren.

Vedtektskomitéen:

Erik Schilbred
Ragnar Vik
Ole Chr. Wærenskjøld
Organisasjonssekretæren.

Energikomitéen:

Ragnhild Sundby, formann
Olav Benestad
Jan Borring
Karl H. Bryne
Karl Georg Høyer.

Midlertidige utvalg

Aksjon Rovfugl - styringsgruppe:

Kjell S. Gulbrandsen, sekretær
Edv. K. Barth
Tore Hansen
Tore Killingland
Magne Midttun
Asbjørn Sollien
Wilhelm Thilesen.

Femundutvalget:

Ragnar Vik, formann
Olav Skullberg
Thore Svingen.

Folkehøgskole i naturfag - interimstyre:

Oddlaug Brunvoll, formann
Gerd Holby
Øystein Ringaker.

Utvalg for vern av marine biotoper:

Per Kirkesæther, formann
Per Johannessen
John B. L. Matthew
Tor J. Samuelsen
F. Wiborg
Johan F. Willgohs
Nils Øritsland.

Samarbeid med andre organisasjoner

*Føderasjon til fremme av europeiske
natur- og nasjonalparker.*
Magne Midttun.

Hold Skjærgården Ren:

Rådet: Tore Killingland
Styret: Erik Thoring
Varaformann til Hold Skjærgården Rens
råd:
Sylvi Struksnes.

Opplysningsutvalget om IEA:

Generalsekretæren.

Samarbeidsutvalget for laksesaker:

Thor Midteng.

Samarbeidsrådet for naturvernsaker.

(SRN, Norges Jeger- og Fiskerforbund,
Den Norske Turistforening):
Formann og generalsekretær.

Studieforbundet Natur og Miljø:

Informasjonssekretæren.

Representasjon i andre organisasjoner, råd, komitéer m.v.

Det Norske Skogselskap - landsmøtet:

Nils Borchgrevink. Vararepr.: Jens Gram.

Forbrukerrådet - landsmøtet:

Per Flatberg.

Natur og Ungdom - landsstyret:

Knut Are Tvedt.
Vararepr.: Organisasjonssekretæren.

Den Europeiske ministerkonferanse i Bern:

Formannen.

Nordiska Oljeskyddsunion:
Roar Sæther.

Norsk Samband for De forente Nasjoner.

Norsk Skogbruksmuseum - Representantskapet:
Magne Midttun
Thor Midteng.

World Wildlife Fund/Norge - Representantskapet:
Hans J. Engan.

Europakomiteén for massedrap av trekkfugl, norsk komité:
Magne Midttun.

Kontaktorgan for miljøundervisning:
Kaare Kopreitan.

Rådgivende utvalg for registrering av friluftsinnteresser i 10 års vernede vassdrag. (Miljøverndepartementet):
Thor Midteng.

Medlemmer av offentlige råd m.v. oppnevnt etter innstilling fra NNV

Det meteorologiske Råd:
Oddlaug Brunvoll.
Vararepr.: Thor Midteng.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Styret:
Ragnhild Sundby.

Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd, råd for forskning for samfunnsplanlegging:
Marta Nergaard.

Oljevernrådet:
Honoriam Hamre.
Vararepr.: Ragnar Vik.

Polarrådet:
Hans J. Engan.
Vararepr.: Ragnar Frislid.

Produktkontrollrådet:
Per Flatberg.
Vararepr.: Ragnhild Sundby.

Styringsgruppe for bestandsregistrering av bjørn og jerv. (Miljøverndepartementet):
Hans J. Engan.

Utvalg til fremme av forslag til retningslinjer for forvaltningen av bjørn i Finnmark. (Miljøverndepartementet):
Arne Hein.

Utvalg til å foreta en samlet vurdering vedr. hytter. (Miljøverndepartementet):
Marta Nergaard.

Landsstyrets sammensetning etter representantskapsmøtet 1979:

(Tallene i parentes angir det år vedkommende er på valg).

Hans J. Engan, formann	(1981)
Ragnhild Sundby, viseformann	(1980)
Gerd Holbye	(1980)
Sigvill Rørtveit	(1980)
Geir Haatveit	(1980)
Kåre Tannvik	(1982)
Nils O. Kaasen	(1982)
Jens A. Andersen	(1982)
Bjørg Marit Andersen	(1982)
Kaare Kopreitan	(1981)
Jon Ekran	(1981)
Tore Killingland	(1980)
Pål Torvik Nilsen	(1980)
Bredo Berntsen	(1981)
Øyvind Stenvold	(1981)
Per Olav Tveita	(1982)
Honoriam Hamre	(1982)

Styreutvalget:

Hans J. Engan.
Ragnhild Sundby
Sigvill Rørtveit.
Valgkomité:
Oddlaug Brunvoll, Bodø
John Tvedt, Lillehammer
Ole J. Kobbé, Kristiansand.

Sekretariatet pr. 31. desember 1979:

Generalsekretær Per Flatberg
Kontorassistent Hilde Engh
Redaktør Ragnar Frislid
Kontorfullmektig Sissel Lerstad
Konsulent Thor Midteng
Konsulent Magne Midttun
Kontorfullmektig Liv Mile
Kontorfullmektig Jan-Erik Mæhlum
Kontorfullmektig Marit Skedsmo
Informasjonssekretær Sylvi Struksnes
Kontorsjef Roar Sæther
Organisasjonssekretær Per Valset.

På engasjement:

Olav Benestad, energikonsulent
Arild Ådnem, konsulent
Bente-Sølvi Toverød, kontorfullmektig.

Sivile tjenestepliktige:

Leif Knivestøen (sluttet 28.9.)
Ottar Krohn
Edv. Svella jr. (sluttet 20.12.).